NSV LIIDU RIIGIKAITSE RAHVAKOMISSARIAAT

SÕJALISE JA KEHALISE ETTEVALMISTUSE ÕPPEKAVAD

KOOLIDE VIII—X KLASSI JA TEHIKUMIDE I, II, III KURSUSE ÕPILASTELE — TUTARLASTELE

RK
„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS"
TALLINN, 1946

NSV LIIDU RIIGIKAITSE RAHVAKOMISSARIAAT

Kinnitatud.

Punaarmee vägede formeerimise ja komplekteerimise peavalitsuse ülem
kindral-polkovnik Smorodinov.
1. juunil 1945.

Punaarmee vägede formeerimise ja komplekteerimise peavalitsuse sõjanõukogu liige
kindral-major Kolesnikov.

SÕJALISE JA KEHALISE ETTEVALMISTUSE ÕPPEKAVAD

KESKKOOLIDE VIII—X KLASSI JA TEHNIKUMIDE I, II, III KURSUSE ÕPILASTELE — TÜTARLASTELE

RK
„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS"
TALLINN, 1946

1. ÜLDISED JUHISED.

Väljaõppe põhiülesanded.

Kasvatada Lenini-Stalini tehile ja oma kodumaale andunud, distsiplineeritud ja kehaliselt tugevaid tütarlapsi. Anda neile teadmisi ja praktilisi vilumusi naistelefonisti, nais-raadiotelegrafisti, nais-morsetelegrafisti ja naissamariidi kohuste täitmiseks.

ORGANISATSIOONILIS-METOODILISED JUHISED.

1. Õpilaste-tütarlaste sõjalist ja kehalist ettevalmistust organiseerida ja teostada juhindudes:

a) käesoleva kavaga;

b) Punaarmee määrustikkude, eeskirjade ja juhenditega;

c) määrustikkude, eeskirjade ja juhenditega, mis on lubatud kasutamiseks Riigikaitse Rahvakomissariaadi, hariduse rahvakomissariaatide ja NSVL RKN-i juures asuva Üleliidulise Kehakultuuri- ja Spordikomitee poolt.

2. Sõjalise ja kehalise ettevalmistuse õige organiseerimise ja teostamise eest vastutavad kooli direktor ja sõjalise ala juhataja.

3. Kooli (tehnikumi) direktor on kohustatud:

a) hankima või valmistama kooli rahasummadega vajalikud õppevahendid ja muu tabelis ettenähtud sõjalis-õppe- ja spordivarustise (lisa 4);

b) andma eri ruumid sõjalisele kabinetile ja relvade, sõjalis-õppe- ning spordivarustise hoidmiseks;

c) seadistama spordiväljaku, võimla ja lasketiiru väikekaliibrilisest vintpüssist laskmiseks;

d) kindlustama õpilaste tervisliku seisundi regulaarset meditsiinilist kontrolli ja kehalise ettevalmistuse õppetingimuste järelevalvet.

4. Kooli direktor ja sõjalise ala juhataja vastutavad relvade, sõjalis-õppe- ja spordivarustise hoidmise, hooldamise ja arvestamise eest.

5. Sõjalise ala juhataja koostab õppeplaani ja tunnikavad, millised kinnitab kooli (tehnikumi) direktor.

6. Praktiliste õppuste teostamiseks moodustada õpilastest riviallüksused: jaod (10—12 õpilast), rühmad (3—4 jagu).

Jaokomandörid ja rühmakomandöride abid määrata kooli

(tehnikumi) käskkirjaga parimaist õpilastest sõjalise ja kehalise ettevalmistuse alal.

7. Sõjalise ala juhataja ja õpetajad on kohustatud instrueerima jaokomandöre ja rühmakomandöride abisid eelseisvate õppuste teemadel. Õpilas-komandörid iseseisvalt õppusi ei teosta, kuid on sõjalise ala juhataja (õpetaja) abilisteks õppetunni üksikelementide läbivõtmisel.

8. Sõjaliseks ja kehaliseks ettevalmistuseks määrata koolide VIII ja IX klassis (tehnikumide I ja II kursusel) neli (4) tundi nädalas, koolide X klassis (tehnikumi III kursusel) viis (5) tundi nädalas.

Kahetunnilisi õppusi on lubatud teostada ainult suusatamis-, laske- ja erialalise ettevalmistuse alal. Sellised õppused määrata õppepäeva viimastele tundidele. Liikumist õppeplatsile ja tagasi õppeajana ei arvestata, kuid kasutatakse rivilise ettevalmistuse taseme tõstmiseks.

9. Need sõjalise ettevalmistuse õppused, mis seotud praktiliste vilumuste omandamisega, teostada maastikul (väljas).

10. Õppetööle eelnevat võimlemist teostada koolis iga päev kõigis vahetustes ja reeglina 15 minutit värskes õhus iga klassiga eraldi sõjalise ala juhataja (kehalise kasvatuse õpetaja) üldisel järelevalvel.

11. Õpilaste sõjalise ja kehalise ettevalmistuse taseme tõstmiseks teostada väljaspool õppeaega sõjalist ja sportlikku massitööd, organiseerides sõjanduse ringe ja spordikollektiivi.

12. Sõjalise ja kehalise ettevalmistuse edukuse arvestust korraldada ühistel alustel teiste õppeainetega.

13. Et teha kokkuvõtet õpilaste sõjalise ja kehalise ettevalmistuse, samuti riigikaitselise ja sportliku massitöö tulemustest, korraldab kool kevadisel ja talvisel perioodil sõjalis-spordipidustused.

14. Õpetus peab olema aktiivne ja näitlik, ta peab teostuma järjekindlalt ja süstemaatiliselt, kusjuures teoreetilised teadmised kinnistada nende praktilise rakendamisega.

15. Õpetuse põhiviisideks peavad olema: lihtne ja arusaadav selgitus, kütkestav jutustus, oskuslik näidis ja kannatlik vigade parandus. Õpilaste poolt nõrgalt omandatud võtteid või tegevusi korrata järgnevail õppusil nende täieliku omandamiseni.

16. Võtete ja tegevuste õpetamist teostada alljärgnevas järjestuses:

a) kujukalt ette näidata võtte või tegevuse täitmist tervikus, siis korrata näidist aeglaselt tehete kaupa ühes kaasneva lühiselgitusega;

b) õpetada võtte või tegevuse täitmist algul tehete kaupa ja siis tervikus, millele järgneb iga õpilase iseseisev treening sõjalise ala juhataja (õpetaja) ja tema õpilas-abiliste järelevalvel;

c) kontrollida õpitava võtte või tegevuse omandamist õpilaste poolt.

Õpilastelt tuleb nõuda algul võtte õiget täitmist, siis juba kiirust ja järgnevalt tegevuste viimistlemist automaatsuseni.

17. Iga õppus peab olema hoolikalt ette valmistatud, eeskujulikult organiseeritud ja materjalselt kindlustatud. Õppetund peab olema sisutihe ja iga õpilane peab olema tegevuses kogu õppetunni kestel.

Õppeaja arvutlus.

Järje nr.	Õppeaine nimetus	Õppetundide arv			
		VIII klass. Tehn. I kursus	IX klass. Tehn. II kursus	X klass. Tehn. III kursus	Kokku
1	Laske-ettevalmistus . .	12	12	18	42
2	Riviline ettevalmistus . .	10	10	12	32
3	Kehaline ettevalmistus .	48	48	48	144
4	Erialaline ettevalmistus (side, sanitaarasjandus) .	56	56	71	183
5	Sõjatopograafia	—	—	10	10
6	Vestlused Punaarmeest ·	6	6	6	18
	Kokku	132	132	165	429

METOODILISED JUHISED ETTEVALMISTUSE LIIKIDE JÄRGI.

1. Laske-ettevalmistus.

Ülesanne: Õppida tundma väikekaliibrilise ja 1891/30. a. mudeli vintpüssi materjalosa, kätte õpetada laskevõtted ning -reeglid ja täita väikekaliibrilise vintpüssi alglaskmiste 1. ettevalmistav ja 1. harjutus; tutvustada käsigranaatide materjalosaga.

Juhised: Väljaõpet laske-ettevalmistuse alal teostada ranges vastavuses „Laskeasjanduse eeskirja — 1891/30. a. mu-

deli vintpüss“ ja „Punaarmee laskurosade võitlejate laske-ettevalmistuse metoodika“ nõudeile.

Relvade materjalosa tundma õppida õppevintpüssidel, evides neid õppusiks kokkupandud, koostvõetud ja läbilõikelisel kujul. Väljaõpe peab olema näitlik ja praktiline; vintpüssi koostvõtmise ja kokkupanemise õpetamiseks evida vintpüssi koostvõtmise ja kokkupanemise, puhastamise ja õlitamise abinõud ja õpetada õpilasi neid kasutama; ühtlasi kasutada plakateid ja skeeme vintpüsside ja nende osade lühikirjeldusega.

Seoses vintpüssi õpetamisega anda lühiandmeid ballistikast, näiteks vintraua tundmaõppimisel jutustada kuuli liikumisest rauaõõnes ja lennust õhus.

Sihtimise ja kukepäästmise kontrolli teostamisel kasutada laskeasjanduse õppevahendeid: ortoskoope, näitekeppe, kirbumudeleid, peegleid, sihtimispukke jms.

Tihedussihtimise treeningut teostada kõigil laske-ettevalmistuse õppetundidel, mis sisaldavad mitut seosesolevat õppeküsimust.

Laske-ettevalmistuse õppetunde võib organiseerida (näitena) järgmiselt:

E s i m e n e j u h t u m — kui õppetunnis töötatakse läbi mitu õppeküsimust (teema 2, 3. õppus, VIII klassi kavast).

Igas jaos organiseeritakse kolm õppepunkti (-kohta), kus teostatakse üheaegselt: ühes punktis laskeasendisse asumist laskmiseks lamades toelt, teises punktis — laadimist, sihikuseadmist, palgepanekut, tühjendamist, ja kolmandas punktis — sihtimist ja sihtipanekut pukilt.

Sel juhul sõjalise ala juhataja valvab, et õpetataks õigesti, astudes vahele ainult vajaduse korral, abistab õppepunktide vanemaid ja kontrollib õpilaste ettevalmistumust oma kontrollpunktis.

Õpilased jagudes jaotatakse gruppidesse kolme õppepunkti vahel ja teatud ajavahemiku järel vahetuvad grupid organiseeritult sõjalise ala juhataja (õpetaja) käskluse järgi.

T e i n e j u h t u m — kui õppetunnis töötatakse läbi kaks õppeküsimust (teema 2, 1. õppus, IX klassi kavast).

Igas jaos organiseeritakse kaks õppepunkti (-kohta), millede st ühes punktis õpetatakse laskeasendisse asumist laskmiseks lamades käelt, teises punktis — laadimist, tühjendamist, sihikuseadmist, palgepanekut ja sihtimist.

Sõjalise ala juhataja (õpetaja) täidab samu ülesandeid mis esimeselgi juhul.

Kolmas juhtum — kui õppetunnis töötatakse läbi ainult üks õppeküsimus (teema 2, 1. õppus, VIII klassi kavast).

Igas jaos organiseeritakse üks õppepunkt (-koht), kus õpilasjaokomandör õpetab kõiki jao koosseisu kuuluvaid õpilasi üheaegselt. Sõjalise ala juhataja (õpetaja) jälgib jaokomandöride poolt teostatavate õppuste õiget organiseerimist ja metoodikat, astudes vahele ja abistades ainult vajaduse korral.

Neljas juhtum — kui kogu klassi (rühma) õpetab sõjalise ala juhataja (õpetaja) ise vahetult ja üheaegselt ühes õppepunktis (-kohas) (teema 1, 1. õppus, VIII klassi kavast).

Laskmist peab organiseerima ja teostama sõjalise ala juhataja isiklikult ainult lasketiirul või laskeväljal, täites seejuures kõiki julgestuse nõudeid. Sõjalise ala juhataja on kohustatud enne laskmise algust isiklikult kontrollima iga õpilast vintpüssi materjalosa ja tabava lasu andmiseks vajalikkude laskevõtete ja -reeglite tundmises. Laskeväljal rööbiti laskmisega tuleb organiseerida õpilastega õppusi relva materjalosa tundmise süvendamiseks ja laskevõtete, palgepaneku ja sihtpukilt sihtipaneku vilumuste viimistlemiseks.

Õpilaste edukuse hindamist laske-ettevalmistuse alal toimetada lähtudes üksikhinnetest igas eriosas (relva materjalosa, laskevõtted, laskereeglid, laskmine).

2. Riviline ettevalmistus.

Ülesanded: Kätte õpetada üksikvõitleja tegevused rivis relvata ja relvaga (maketiga) ja tutvustada jao rividega. Saavutada rividistsipliin, väline korralikkus, pinetus, rüht, ladus võtete ja tegevuste täitmine.

Juhised: Rivilist ettevalmistust teostada vastavalt Punaarmee jalaväe rivimäärustiku nõudeile.

Õpilaste rivilisele ettevalmistusele esitada suured nõuded ja kõigil rivilise ettevalmistuse õppusil rangelt täita määrustikulised reeglid.

Alaliselt nõuda rividistsipliini ja taotleda rivilist rühti, välist korralikkust, pinetust, ladusat ja puhast võtete ja tegevuste täitmist.

Kätteõpitud tegevuste viimistlemist ja rivitreeningut teostada kõigil õppusil, kasutades selleks igasuguseid rivistusi ja liikumisi õppusele minnes ja tagasi tulles.

Tervitusvõtete õppimisel tõstavad tütarlapsed käe peakatte juurde ainult siis, kui peas on müts või barett; muudel juhtudel tervitavad nad nagu peakatteta.

Roomamise treeningut teostada suusaülikondades.

3. Kehaline ettevalmistus.

Ülesanded: Soodustada edasist igakülgset kehalist arenemist, tervise tugevdamist ja kehalist karastust;

täiustada tähtsaimate kehalis-moraalsete omaduste, nagu jõu, osavuse, väleduse, vastupidavuse, otsustavuse, julguse, püsivuse, vastutustunde, seltsimehelikkuse ja organiseerituse arengut;

kinnistada harjumus süstemaatilisteks spordiharrastusteks;

ette valmistada 1. astme VTK normide sooritamisele;

Juhised: 1. Kehalise ettevalmistuse plaanistamise põhinõuded on järgmised:

kehalise ettevalmistuse õppetunnid ja kontrollharjutused jaotada ühtlaselt kogu õppeperioodile, arvestades aastaaega (võimalust teostada kõiki või enamikku õppusi värskes õhus, lumeperioodi kasutamist suusatamis-ettevalmistuseks jms.) ja õpilaste kehalist ettevalmistumust;

õppeaasta algul tuleb kindlaks määrata igaks veerandaastaks õppuste ulatus ja sisu; edaspidi tuleb see ainestik konkretiseerida veerandaasta plaanides, arvestades õpitavate harjutuste täitmisraskuste järk-järgulist kasvamist, õppetundide konspektid koostada 2—3 õppuseks ette;

õppetööle eelnev võimlemine ja klassiväline sporditöö peavad oma sisult vastama läbivõetavale kavale, seda süvendama ja täiendama.

2. Kehalise ettevalmistuse õppetunnid koostada ja teostada tüüpkava järgi (metoodiliste juhiste punkt 5), teotledes õppetunni küllaldast sisutihedust. Võimlemistunni üksikud osad teostada muusika saatel.

Füsioloogiline koormatus õppetunnis peab vastama tütarlaste organismi ealistele iseärasustele, grupi ettevalmistumusele ja õppetunni teostamistingimustele; õppuse juhataja on kohustatud kogu tunni kestel jälgima õpilaste kehalist seisundit ja vastavalt sellele kas vähendama või suurendama koormatust.

3. Kehalise ettevalmistuse õppetundides kasutada laialdaselt võistlus-mängumeetodit.

4. Kehalise ettevalmistuse tundides nõuda õpilastelt distsipliini, tähelepanu, organiseeritust, õiget kehahoiakut, ladusust ja täpsust harjutuste ja võtete sooritamisel ning reeglite täitmist (võistlustel ja mängudel).

Käsklused rivistuseks ja ümberrivistuseks anda Punaarmee jalaväe rivimäärustiku järgi. Kehaliste harjutuste täitmiseks on lubatud kasutada erilisi võimlemiskäsklusi.

5. Kehalise ettevalmistuse õppetund koosneb kolmest osast, mis erinevad ülesandeilt ja sisult, kuid moodustavad terviku.

ÕPPETUNNI TÜÜPKAVA.

Esimene osa — sissejuhatav osa (10—15 min.).

Ülesanded: Organiseerida klass õppetööks ja ette valmistada õpilasi nende harjutuste (mängude) täitmiseks, mis kuuluvad õppetunni põhiossa.

Sisu: Rivistus, jaotus, ettekanne, õppetunni ülesande ja sisu lühiselgitus; rivilise ettevalmistuse elemendid, kõnd, segaliikumine (kõnd vaheldumisi jooksuga), ettevalmistavad harjutused (üldarendavad, liikumiste koordinatsiooni, plastilisust ja rütmi kasvatavad ja õiget kehahoiakut kujundavad), hästiomandatud pingutava koormatuseta tantsud, rütmilised harjutused hüpitsaga jms.

Teine osa — põhiosa (25—30 min.).

Ülesanded: Kasvatada julgust, otsustavust, väledust, osavust, jõudu, vastupidavust ja teotsemisoskust kollektiivis; õpetada kehaliste harjutuste (mängude) tehnikat ja omandatud vilumuste õiget kasutamist mitmesugustes muutuvates olukordades.

Sisu: Jooksu, hüpete, tasakaalu, ronimise, takistuste ületamise, heidete, kandamite tõstmise ja kandmise harjutused; suusatamine, tantsud ja mängud.

Kolmas osa — lõpetav osa (3—5 min.).

Ülesanded: Viia õpilaste organism rahulikku seisundisse; organiseerida grupid järgnevaks õppetööks; võtta kokku õppetunni tulemused.

Sisu: Kõnd, rahustavad harjutused, rivistus, õpetaja lühimärkmed teostatud õppetunni kohta ja ülesannete andmine järgnevaks õppetunniks.

6. Et tagada organismi õiget koormatust, tuleb harjutuste täitmisraskust tõsta järk-järgult, vaheldades suurt pinget nõudvaid harjutusi kergematega.

Harjutuste (jooksude, järske liigutusi nõudvate mängude, hüpete, ronimiste, kandamite kandmise jms.) määramisel tuleb arvestada tütarlaste tervislikku seisundit õppuste päeval.

7. Harjutuste valikul, eriti aga nende täitmisel õppetundides tuleb taotleda liigutuste nõtkust, sujuvust ja kergust, kasutades peamiselt hoogliigutusi suure loomuliku amplituudiga ja nõtkete, ringitaoliste suunamuudetega.

8. Kõikide õppetundide teostamisel silmas pidada tervishoidlikke tingimusi, tagades esijoones puhtust, värsket õhku, õppetöö õiget režiimi ja kehalisiks harjutusiks eriliselt kohandatud riietust.

9. Arvestades naise organismi arengu erinevusi ja tervislikku seisundit õppuste päeval, pöörata peale eeltoodu tähelepanu:

a) kõhupressi lihaste arendamisele ja tugevdamisele, rangelt jälgides, et vastavate harjutuste täitmisraskused suureneks järkjärgult ja järjekindlalt;

b) hingamissüsteemi arendamisele, ettevaatlikult doseerides koormatust;

c) nende harjutuste arvu ja täitmisraskuse piiramisele, mis nõuavad kere tõstmist ja ülalhoidmist ainult käte jõul; peamist rõhku panna liikumise, ronimise ja kandamite kandmise õigete viiside selgeksõppimisele, rangelt kinni pidades kavas ettenähtud normidest;

d) vajadusele vältida harjutusi, mis on seoses kogu keha või vaagna piirkonna tugevate põrutustega (allahüpe suurelt kõrguselt, maandumine vähevetruvale pinnasele jms.);

e) vajadusele vältida harjutusi, mis on seoses rinnanäärmete ja kõhu vigastuste võimalustega.

10. Suusatamis-ettevalmistuse ja muude õppuste teostamisel külmal aastaajal peab sõjalise ala juhataja (õpetaja) tarvitusele võtma kõik abinõud külmumiste ja külmetuste vältimiseks. Lumeta rajoonides suusatamis-ettevalmistuseks ettenähtud aeg kasutada võimlemiseks ja mängudeks.

11. Kehalise ettevalmistuse edukuse hindamist toimetab sõjalise ala juhataja lisade 2 ja 3 juhiste kohaselt.

12. Õppetööle eelneva võimlemise eesmärgiks on: õpilaste kehaline arendamine, tervise kõvendamine, õpilaste organismi karastamine, kehalise ettevalmistuse tundides omandatud vilumuste kinnistamine ja õppepäeva organiseeritud alustamine.

Õppetööle eelneva võimlemise sisustiku moodustavad rivielemendid, ettevalmistavad harjutused, kõnd (mitmesuguses tempos) ja jooks ühtlases tempos tasasel rajal ja keskmisel murdmaastikul.

Õppetööle eelnevat võimlemist teostada iga klassiga eraldi, mitmekesiselt ja huvitavalt. Üksikutel juhtudel on lubatud ühendada kaks klassi (kui klassides on vähe õpilasi või ei ole küllaldaselt maa-ala).

Õppetööle eelneva võimlemise teostamiseks peab sõjalise ala juhataja (kehalise ettevalmistuse õpetaja) ette valmistama abilisi-grupijuhte õpilastest ja neid süstemaatilisest instrueerima praktiliselt.

Klassijuhatajad ja õpetajad, kes annavad esimesi õppetunde, peavad viibima võimlemisel ja jälgima õpilaste distsipliini ning korda.

13. Klassivälise sporditöö laialdane ja süstemaatiline harrastamine on põhitingimusi õpilaste kehalise kasvatuse ja arendamise ülesannete edukal täitmisel.

Klassiväline sporditöö teostada:

õppuste näol kooli spordikollektiivi sektsioonides (gruppides, võistkondades) võimlemise, kergejõustiku, suusa- ja uisuspordi, ujumise, sõudmise, vehklemise, maadluse, poksi, spordimängude ja rahvatantsude alal;

massispordi üritustena, nagu matkarännakud (jala, paatidel, jalgratastel), sõjastatud mängud maastikul, spordivõistlused (koolisisemised ja koolidevahelised) ja sõjalis-spordipidustused.

14. Sõjalise ala juhataja (kehalise ettevalmistuse õpetaja) teostab õppetööd, arvestades kontrolli andmetega (lisa 1).

Neile õpilastele, kes meditsiinilise kontrolli andmeil kuuluvad kehaliselt nõrka gruppi, tuleb korraldada õppusi vastavalt nende kehalisele seisundile.

4. Erialaline ettevalmistus.

A. Telefonisti ettevalmistus.

Ülesanded: Ette valmistada telefonisti, kes tunneb telefoniaparaatide ja kommutaatorite materjalosa, oskab liinijao koosseisus ehitada välijuhtmest telefoniliini, leida ja kõrvaldada rikkeid, seadistada ja teenindada telefonikeskjaama, mis varustatud 3—4-suunalise KOF kommutaatoriga, ja üle kanda telefonogramme kiirusega 180 gruppi-sõna tunnis.

Juhised: Telefoniasjanduse õpetust alata telefoniaparaadi ja kommutaatori kasutamisreeglite praktilise näidisega, selgitades seejuures lühidalt aparaatide ja kommutaatorite ehitust ja igapäevase hooldamise ning hoidmise reegleid.

Aparaadi ja kommutaatori töökordaseadmist ja nende lihtsaimate rikete kontrolli teostada praktiliselt, täites kõik võtted ranges järjekorras.

Õppuse juhataja peab näitama praktiliselt, kuidas seada aparaat ja kommutaator töökorda, kontrollima nende korrasolekut ja siis nõudma õpilastelt näidatu täitmist.

Aparaatide ja kommutaatorite üksikosade ehitust õppida õppeaparaatidel ja üksikosadel. Üheaegselt aparaadi osade otstarbe selgeksõppimisega õppida tundma ettetulevaid iseloomustavaid rikkeid ja nende kõrvaldamisviise.

Liiniasjanduse õpetamisel peamist tähelepanu pöörata individuaalsele ettevalmistusele.

Põhielemendid, mis nõuavad eriti hoolsat läbitöötamist, on järgmised: jätkude ja teedest ületõmmete ehitamine, liinide ülesseadmine ja moondamine (eriti tankiohtlikes rajoonides). Algul läbi töötada naiskonna üksikute numbrite kohused kaabli lahtikerimisel, vedamisel, ülesseadmisel, moondamisel ja mahavõtmisel mitmesugusel maastikul, järgnevalt aga treenida õpilasi nende kohuste (tööde) täitmises. Igaks õppuseks teha uus naiskonna jaotus.

Liiniehitamise treeningutel ei tohi jätta tähelepanekuta ühtegi tehniliselt ebaõiget töö täitmist, vaid parandada kõik ilmnenud puudused kohapeal.

Iga liiniehitusega peab kaasnema selle ekspluateerimine, valveteenistuse organiseerimine, vigastuste leidmine ja kõrvaldamine, telefonogrammide vastuvõtmine ja üleandmine. Rööbiti üksikettevalmistusega pöörata tähelepanu, alates IX klassist, töökondade kokkuliitmisele.

Kogu ettevalmistusaja kestel kasvatada õpilastes armastust sõjatehnika vastu ja sisendada arusaamist sellest, et side eeskujulik töötamine oleneb aparaadi, liini ja sidevarustuse seisukorrast.

Jaama-ekspluatatsiooni teenistust võtta läbi praktiliselt jaamade ülesseadmisega, kusjuures need seadistada ja teenindada mitmesugusel maastikul erinevais tingimustes nii päeval kui ka öösel, soovitav taktikalise olukorra taustal.

Telefonikeskjaama, lõpp- ja vahejaamade seadistamisel tuleb

erilist tähelepanu pöörata nende inseneerilisele seadistamisele. Õpilasi treenida korrapidaja-telefonisti kohuste täitmises aparaadi ja kommutaatori juures, samuti sidejaama-ülema kohustes. Õpetamisel arendada väledust, leidlikkust ja sellist visadust, et üle anda telefonogramm õigeaegselt ja moonutamata, maksku mis maksab.

Telefonogrammide üleandmise ja vastuvõtmise töötaset hinnata, juhindudes järgmise normistikuga: VIII klass (tehnikumi I kursus) 100—120 sõna või gruppi tunnis; IX klass (tehnikumi II kursus) 130—150 sõna või gruppi tunnis; X klass (tehnikumi III kursus) 160—180 sõna või gruppi tunnis.

B. Raadiotelegrafisti ettevalmistus.

Ülesanded: Ette valmistada raadiotelegrafisti, kes tunneb väikesevõimsusega raadiojaama materjalosa, oskab astuda sidesse, üle anda ja vastu võtta raadiosignaale ja toimetada radiogrammide vahetust kahejaamalises raadiovõrgus, kiirusega 150 gruppi tunnis.

Juhised: Raadiotelegrafistide väljaõpet teostada vastavalt Punaarmee raadiotelegrafisti õpetamise metoodilise juhendi nõudeile.

Morsetähestiku selgeksõppimist alata tähtede õppimisega, selle järel üle minna numbrite õppimisele.

Järgnevalt õpetada vastuvõtmist kuulmise järgi rööbiti üleandmisega võtmel.

Raadiotelegrafistide ettevalmistuse teostamisel arvestada iga õpilase individuaalseid iseärasusi.

Raadiotelegrafistide ettevalmistuse põhitingimusi on võtmega üleandmise kõrge tase, millest oleneb ka vastuvõtmise tase; seepärast üleandmise kiiruse suurendamisele võib üle minna alles pärast seda, kui õpilane suudab üle anda selgesti ja õieti kõik morsetähestiku märgid. Õppuse juhataja peab igas tunnis kontrollima teksti, mis õpilase poolt vastu võetud, selgitades õpilase edasijõudmist, individuaalseid puudusi ja teksti moonutusi.

Kontrolli teostamisele kulutada kuni 10% õppeajast. Õppuse juhatajal kontrollida üleandmist õpilaste poolt, selgitades iga õpilase üleandmise taset ja moonutusi.

Summerlauad seadistada nii, et õppuse juhataja võiks üle anda kõigile õpilastele üheaegselt, et õpilased võiksid töötada paaris omavahel ja „endale“, et juhataja võiks pealt kuulata ükskõik millise õpilase töötamist.

Vastavalt jaama-ekspluatatsiooniteenistuse tundmaõppimise käigule alata radiogrammide üleandmist ja vastuvõtmist ühes nende täieliku vormistamisega plangil ja aparaadipäevikus.

Teemade läbitöötamist raadiojaama materjalosa tundmaõppimises teostada koos olemasoleva raadiojaama materjalosa demonstreerimisega. Õpilasi rakendada kõigile raadioaparaadi hooldamise ja teenindamise töödele, nagu: akumulaatorite eraldamine laadimiseks, lülitamine pärast laadimist, raadioaparaadi puhastamine jms.

Õppusil tuleb õpilastelt nõuda õigeaegset ja täpset kohaleilmumist, raadioaparaadi materjalosa ja raadioside moondamist, oskust organiseerida raadiojaama kaitset õhu- ja maapealse vastase eest ja selle valvet, raadioaparaadi töövalmust määratud tähtajaks, kiiret astumist sidesse, radiogrammide ja raadiosignaalide vahetust moonutama, töö distsipliini ja raadiojaama hooldamist igasugustes tingimustes.

Õpetamisel sisendada õpilastele mitte ainult töötehnilisi oskusi ja vilumusi raadioaparaadi töökordaseadmises, moondamises, radiogrammide üleandmises ja vastuvõtmises, vaid ka väledust, leidlikkust ja visadust selles, et üle anda radiogrammi või raadiosignaali õigeaegselt ja moonutamata, maksku mis maksab.

Õppetöö kestel peab õppeala juhataja kasvatama õpilastes teadvust selles, et eriti tähtis on hoida sõjasaladust kõigis teenistuse ja erialalise töö küsimustes, ning ta peab arendama neis vastavad vilumused.

Radiogrammide üleandmise ja vastuvõtmise töötaset hinnata, juhindudes järgmisest normistikust: IX klass (tehnikumi II kursus) — kuni 4 gruppi minutis; X klass (tehnikumi III kursus): hinne „5“ — 140—150 vahetusgruppi tunnis; hinne „4“ — 120—130 vahetusgruppi tunnis ja hinne „3“ — 100—110 vahetusgruppi tunnis (kahe-raadiojaamalises võrgus), täites seejuures kõiki jaama-ekspluatatsiooniteenistuse reegleid.

C. Morsetelegrafisti ettevalmistus.

Ülesanded: Ette valmistada telegrafisti-morsisti, kes tunneb morseaparaadi materjalosa, oskab liinijao koosseisus ehitada välikaablist telegraafiliini ja töötada „liini“ moonutamata kuni 180 paarisvahetuse gruppi tunnis.

Juhised: Morseaparaadi materjalosa õppimist alata töösoleva aparaadi demonstreerimisega.

Iga teemat tuleb õpetada telegraafiaparaadil ja üksikosadel,

tingimata demonstreerides nende tööd. Vooluteed morseaparaadis õpetada „elavatel skeemidel“, mis koostatud õpilaste endi poolt aparaadi üksikosadest, ja ainult vähesel määral graafilistel skeemidel, kuid ainult seda, mida pole teisiti võimalik näidata.

Tööd morseaparaadil alata õigest istu-asendist ja õigest käte ning parema käe sõrmede asendist. Nende reeglite täitmist nõuda kõigis tundides kui ka iseseisva praktilise töö juures.

Algusest peale kasutada morsetähestiku õppetreeninguna lihtsate sõnade (näiteks oma perekonna-, ees- ja isanime) üleskirjutamist morsetähestiku järgi, ajalehe teksti ümberkirjutamist jne. õpilaste poolt. Morsetelegrafistide esialgset õpetamist teostada punkti ja kriipsu „löömise“ harjutuste kujul metronoomi järgi ja ilma (takti lugemisega).

Üleandmist kontrollida ja otsekohe parandada kõik vead. Rangelt teostada iga õpilase edukuse individuaalset arvestust. Üleandmist vaheldada (igal õppusel) lindilugemise ja selle kirjutamisega telegrammi plangile.

Võtmekäsitamise treening peab olema süstemaatiline.

Et välja töötada ühetasast, loetavat käekirja, tuleb praktiseerida sõjalise sisuga telegrammi üleandmist „endale“ koos järgneva enda töö vastuvõtmisega, milline viis võimaldab õpilasil endil avastada oma vigu.

Õpetamisel sisendada väledust, leidlikkust ja visadust selleks, et telegrammi üle anda õigeaegselt ja moonutamata, maksku mis maksab.

Töötaset telegrammide üleandmise ja vastuvõtmise alal morseaparaatidel hinnata, juhindudes järgmistest normistikest:

IX klass (tehnikumi II kursus):
hinne „5“ — 80 sõna, vahetusgruppi tunnis;
„ „4“ — 70 „ „ „
„ „3“ — 60 „ „ „

X klass (tehnikumi III kursus):
hinne „5“ — 140—150 sõna, vahetusgruppi tunnis;
„ „4“ — 120—130 „ „ „
„ „3“ — 100—110 „ „ „

Jaama-ekspluatatsiooniteenistus võtta läbi praktiliselt, üheaegselt tööga morseaparaadil (kompleksharjutusena).

D. Sõjalis-sanitaarne ettevalmistus.

Ülesanded: Ette valmistada naissamariite, kes tunnevad tervishoiu ja epidemioloogia elemente, oskavad anda esmasabi

lahinguolukorras ja omavad teadmusi ning vilumusi haavatute ja haigete eest hoolitsemises.

Juhised: Õppuste teostamisel sõjalis-sanitaarse ettevalmistuse alal on vajalik:

a) vestlustel rohuteaduse alal demonstreerida apteegi seadiseid (nõusid) ja neid ravimeid, mida õpitakse, treenida õpilasi retseptide lugemises ja kirjutamises etteütluse järgi;

b) esmasabiandmise õppustel jaotada õpilased paarideks, selleks et nad üksikud esmasabiandmise võtted kätte õpiksid praktiliselt endal;

c) haavatute ja haigete eest hoolitsemise õppusi teostada põetamisvõtete ja tähtsamate toimingute näidiste kujul ja taotleda nende toimingute praktilist täitmist õpilaste poolt (mis on võimalik ja lubatav teostada klassis); sanitaarse ettevalmistuse lõppõppused haiglapraktika alal täiendavad ja kinnistavad õpilaste vilumusi haavatute ja haigete eest hoolitsemises;

d) õppusil desinfektsiooni, desinsektsiooni ja deratisatsiooni alal demonstreerida tegevuses olevaid vastavaid seadiseid;

e) kohaliku õhukaitse taktikalisi ja meditsiin-sanitaarteenistuse õppusi teostada maastikul, kasutades laialdaselt praktiliste täiendülesannete lahendamist õpilaste poolt;

f) laialdaselt kasutada kohalikke võimalusi ekskursioonide ja õppekäikude korraldamiseks õpitavatesse objektidesse (sanitaarpunkti, pesemis-degaseerimispunkti, kohaliku õhukaitse objekti, desinfektsioonijaama, sööklasse, kiirabijaama jne.).

5. Topograafia.

Ülesanded: Anda ettekujutus maastiku tüüpilistest vormidest ja mitmekesisustest; tutvustada kaartide mõõtkavaga, kohalike esemete ning pinnavormide kujutamisega kaartidel, orienteerumisega maastikul ja liikumisega asimuutide järgi.

Juhised: Sõja-topograafia õppusi tuleb alata maastiku pinnavormide näitliku tundmaõppimisega, mida tuleb teostada väljas jutustiste, näidise ja maa-alade praktilise ülesjoonistamise meetodil.

Pinnavormide tundmaõppimisel kasutada läbilõikemudeleid.

Mõõtkavade ja topograafiliste tingmärkide õppimist teostada kaartidel, pöörates peamist tähelepanu oskusele neid kasutada.

Õpitava aine tundmist kinnistada praktiliste klassi- ja kodutööde täitmisega (tingmärkide joonestamine, ülesannete lahen-

damine kaardil, arvmõõtkava ümberarvutamine joonmõõtkavaks ja ümberpöördult jms.). Õpilaste tööd tingimata kontrollida ja parandada. Erilist tähelepanu pöörata töö korralikkusele, nõudes lohakalt täidetud tööde ümbertegemist.

Topograafia õpetamist tuleb kooskõlastada geograafia õppetundidega.

6. Vestlused Punaarmeest.

Ülesanne: Kasvatada õpilastes armastust meie rahva sõjalise mineviku ja oleviku vastu ning andumust sotsialistlikule kodumaale ja Lenini-Stalini tehile, kasutades selleks näiteid meie rahva sangarlikust minevikust, Punaarmee heitlusest meie kodumaa vabaduse ning rippumatuse eest ja tema väejuhtide elust ning tegevusest.

Juhised: Vestlused Punaarmeest peavad evima kõrge ideelis-poliitilise taseme. Kõik õppused peavad olema sihtitaotlevad ja läbi viidud elavalt ning kütkestavalt.

Selleks on vajalik hoolikas ettevalmistus igaks õppetunniks, üksikasjalik plaan-konspektide väljatöötamine ja illustreerivnäitliku materjali laialdane kasutamine.

Vestluse ainestiku esitamisel tuleb arvestada õpilaste ealisi erinevusi, hoiduda liigsest aine kuhjumisest ja vältida arusaamatute oskussõnade tarvitamist. Iga vestlus küllastada kujukate ja veenvate näidetega, mis illustreerivad üksikuid väiteid ja järeldusi.

ÕPPEKAVAD.

VIII klass (tehnikumi 1. kursus).

LASKE-ETTEVALMISTUS — 12 tundi.

Eesmärk: Õppida tundma väikekaliibrilise vintpüssi materjalosa, võtteid ning reegleid sellest laskmiseks; anda kogemusi laskmises lama-asendist — toelt.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Teema nimetus	Tundide arv
1.	Väikekaliibrilise vintpüssi materjalosa	4
2.	Laskevõtted ja -reeglid laskmiseks väikekaliibrilisest vintpüssist	4
3.	Laskmine väikekaliibrilisest vintpüssist	4
	Kokku	12 tundi

Teema 1. Väikekaliibrilise vintpüssi materjalosa — 4 tundi.

1. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada väikekaliibrilise vintpüssi lahinguliste omaduste ja otstarbega.

Meetod: Praktiline õppus lasketiirul.

Sisu: Väikekaliibrilise vintpüssi otstarve ja lahingulised omadused. Kuuli läbilöögi võime. Üldmõisted väikekaliibrilise vintpüssi ehitusest.

2. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õppida tundma väikekaliibrilise vintpüssi põhiosade otstarvet ja nimetusi; tutvustada osade tööga laadimisel ja lasu tekkimisel.

Meetod: Praktiline õppus.

Sisu: Väikekaliibrilise vintpüssi osade nimetused ja otstarve: vintraud, lukk, padrunisalv, sihtimisabinõud, päästemehhanism ja laad.

3. ja 4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada väikekaliibrilise vintpüssi koostvõtmise ja kokkupanemise, puhastamise ja hooldamisega.

Meetod: Praktiline õppus.

Sisu: Väikekaliibrilise vintpüssi koostvõtmine ja kokkupanemine; puhastamise, õlitamise ja hooldamise reeglid. Vintpüssi juurde kuuluvad abinõud.

Teema 2. Laskevõtted ja -reeglid laskmiseks väikekaliibrilisest vintpüssist — 4 tundi.

1. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada laadimise ja tühjendamise võtetega.

Meetod: Praktiline õppus õppeväljakul (lasketiirul).

Sisu: Väikekaliibrilise vintpüssi laadimise ja tühjendamise võtted.

2. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õpetada õigesti asuma asendisse lamades laskmiseks.

Meetod: Praktiline õppus õppeväljakul (lasketiirul).

Sisu: Laskeasendisse asumine lamades toelt laskmiseks. Laadimisvõtete treening.

3. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õpetada õigesti täitma palgepaneku ja sihtimise võtteid.

Meetod: Praktiline õppus õppeväljakul (lasketiirul).

Sisu: Sihikuseadmine, palgepanek, sihtimine ja sihtipanek sihtpukilt. Lamades laskeasendi treening ühes laadimise ja tühjendamisega.

4. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õpetada õiget kukepäästmist.

Meetod: Praktiline õppus õppeväljakul (lasketiirul).

Sisu: Kukepäästmine. Laadimise, sihikuseadmise, palgepaneku, sihtimise ja kõigi võtete ühendatud täitmise treening.

Juhend: Наставление по стрелковому делу (НСД—38) „Винтовка обр. 1891/30 г."

Käsiraamat: Сборник пособий для военных руководителей.

Teema 3. Laskmine väikekaliibrilisest vintpüssist — 4 tundi.

Eesmärk: Anda kogemusi laskmises väikekaliibrilisest vintpüssist paigalseisva märgi pihta.

Meetod: Praktiline laskmine lasketiirul (laskeväljakul).

Sisu: 1. ettevalmistava laskeharjutuse täitmine.
Märk — rinnakuju nr. 9/a, vähendatud 10 korda.
Kaugus — 25 m.
Padruneid — 3.
Laskeasend — lamades toelt.
Laskeaeg — piiramata.
Tabamuste näitamine — iga lasu järel.
Hinne — tabada kuju vähemalt kahe lasuga.

Täitmiskord: Laskejuhataja näitab õpilasele märgi ja laskekoha. Laskejuhataja käskluse järgi õpilane valmistub laskmiseks, laeb vintpüssi ühe padruniga ja tulistab.

Käsiraamat: Сборник пособий для военных руководителей.

RIVILINE ETTEVALMISTUS — 10 tundi.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Teema nimetus	Tundide arv
1.	Üksikvõitleja tegevused relvata	4
2.	Üksikvõitleja tegevused relvaga (maketiga) . . .	6
	Kokku	10

Eesmärk: Kätte õpetada tervitamine paigal ja liikumisel relvata, ilmumine ülemale ettekandega ning tema juurest lahkumine ja pöörete tehnika paigal (relvaga).

Teema 1. Üksikvõitleja tegevused relvata — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada tervitama liikumisel.

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Tervitamine liikumisel peakattes ja ilma. Treening rivisammus ja pööretes käigul.

3. ja 4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada võtted ja reeglid ilmumisel ülemale ettekandega ja lahkumisel tema juurest.

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Ilmumine ülemale ettekandega ja lahkumine tema juurest.

Treening tervitamises ja pöörete sooritamises liikumisel.

Teema 2. Üksikvõitleja tegevused relvaga (maketiga) — 6 tundi.

1. ja 2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada õigesti asuma põhiseisangusse relvaga (maketiga) ja täitma käsklusi.

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Põhiseisang relvaga (maketiga); käte, jalgade, pea asend. Käskluste täitmine: „Paigale“, „Valvel“, „Vabalt“, „Jätta“, „Kohendu“. Liikumine sammu jalal oleva relvaga.

3. ja 4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada sooritama pöördeid relvaga (maketiga) paigal paremale, vasakule.

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Pöörded relvaga (maketiga) paigal paremale, vasakule.

Treenida käskluste täitmist: „Paigale“, „Valvel“, „Vabalt“, „Kohendu“.

Treenida liikumises sammu jalal oleva relvaga.

5. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õpetada sooritama ümberpööret relvaga (maketiga) paigal.

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Ümberpööre relvaga paigal. Treening pöörete sooritamises relvaga paigal paremale, vasakule.

6. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õpetada sooritama poolpöördeid relvaga paigal.

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Poolpööre paigal paremale, vasakule. Treening pööretes relvaga (maketiga) paigal paremale, vasakule ja ümberpöördes.

Juhend: Строевой устав пехоты Красной Армии.

KEHALINE ETTEVALMISTUS — 48 tundi.

Eesmärk: Soodustada tütarlaste edaspidist kõigekülgset kehalist arenemist ja kasvava organismi karastamist.

Täiustada kehalisi võimeid ja oskusi jooksus, hüpetes, heidetes, tasakaalus, ronimises ja suusatamises.

Soodustada voolavuse ja rütmi arendamist.

Tundide arvutlus.

Järje nr.	Ettevalmistuse alad	Tundide arv
1.	Võimlemine	30
2.	Mängud	6
3.	Suusatamis-ettevalmistus	12
	Kokku	48

Võimlemine — 30 tundi.

Ettevalmistavad harjutused.

Eesmärk: Soodustada õiget rühti tagavate lihasrühmade tugevdamist, arendada rütmitunnet, osavust, koordinatsiooni ja liigutuste täpsust ning sulavust.

Sisu: 1. Liht- ja liitliigutused kõõluste ja lihaste tugevdamiseks, sirutamiseks, lõdvestamiseks, painduvaks tegemiseks, liikuvuse ja koordinatsiooni arendamiseks (sirutatud ja kõverdatud käte hood ja ringitamine koos jalgade, kere ja pea liigutustega); aeglased ja kiired (äkk-) käte-, jalgade- ja kereliigutused mitmesuguses liituvuses. Kõhu- ja vaagnapõhjalihaste harjutused.

2. Harjutused rütmitunde ja plastilisuse arendamiseks: tantsusammud, rahvatantsude elemendid, vabaharjutused riistadega (kurikad, sallid, rõngad jne.).

Riistadeta: põrandvõimlemise elemendid: tirel ette, taha, kõrvale (rühmiti), tirelring kõrvale jne.

3. Harjutused ülesande tüüpi, raskemad eelmiste klasside omadest vormilt ja korduste arvult: istumine ja tõusmine paaris ja rühmas (ringis), hoidega kätest jne.

4. Hüplemine ühel ja kahel jalal koos käte-, kere- ja jalgadeliigutustega paigal ja liikumisel ette, kõrvale, taha; hüplemine hüpitsaga, raskendatud jalgade lisaliigutustega.

5. Harjutused topispallidega: viskamine, tõukamine, söötmine ja püüdmine paaris ja rühmiti.

6. Harjutused varbseinal ja pingil: harjutused lülisamba ja rinnakorvi painduvuse ja liikuvuse arendamiseks; õlgade-, selja-, kõhu- ja jalgadeharjutused.

Kõnd.

Eesmärk: Jätkata kiirkõnni ja kestuskõnni treeningut keskmisel murdmaastikul.

Sisu: Kõnd kiirendatud tempos kuni 1 km; kiirkõnni võistlused kuni 100 m.

Jooks.

Eesmärk: Täiustada kiirjooksu ja kestusjooksu (mitmesuguseist lähteasendeist).

Treenida segaliikumises ja jooksus mitmesuguste takistuste ületamisega.

Sisu:

1. 100 m jooks. Teatejooksud etappidega kuni 50 m, kiirendusjooks kuni 150 m.

2. Jooks takistuste ületamisega. Üksiku ja järjest 2—3 takistuse ületamine.

3. Segaliikumine kuni 1 km.

4. Krossid keskmisel murdmaastikul kuni 500 m.
5. Aeglane treeningjooks (kuni 4 minutit).

Hüpped.

Eesmärk: Täiustada kätteõpitud hüpete tehnikat.

Sisu:

1. Kõrgus- ja kaugushüpe hooga.
2. Kõrgus-kaugushüpe hooga üle madala takistuse.
3. Toenghüpped (varem-õpitud viisidega) üle võimlemisriistade ja looduslike takistuste — kõrgus kuni 1 m 10 sm.

Heited.

Eesmärk: Täiustada granaadiviske tehnikat põlvseisust ja seisust.

Tutvustada heitepalli heitmise tehnikaga.

Sisu:

1. Granaadivise (500 g) kaugusse ja märki (vertikaalsesse ja horisontaalsesse).
2. 1-kg heitepalli heitmine (pöördhoota ja ühe pöördhooga).
3. Korvpalli viskamine kahe ja ühe käega kaugusse ja märki.

Ronimine ja üleronimine.

Eesmärk: Tugevdada õlavöödet ja käsi; jätkata ronimise oskuse täiustamist varem-õpitud viisidega.

Sisu:

1. Ronimine kaldredelil jalgade abil.
2. Ronimine köiel (latil) kaksik- ja kolmiktaktis, sidumine köiel (sidumusega pöial).
3. Kuni 3 m kõrgusest tarast üleronimine ühe ja kahe kaaslase abiga.
4. Kangil või poomil (rinnakõrgusel): rippkägarseisust jalgade tõukega minna kägarrippesse (kõverdades jalgu); ripplamangust kerepöörded üle käe langetamisega; kinnerripped käte vahel ja väljaspool käsi; ees- ja tagatoeng; minek eestoengust tagatoengusse jalgade ülehooga; mahahüpped — tahahooga eestoengust, ettehooga tagatoengust; jala ülehooga pöördega käärtoengust.

Roomamine.

Eesmärk: Õpetada roomamist käpili.

Sisu:

1. Roomamine käpili, maastikul.
2. Roomamine kiirusele kuni 15 m.

Tasakaal.

Eesmärk: Täiustada oskusi liikumises vähendatud tugipinnal.

Sisu:

1. Ronimine palgile kõrgusega kuni 120 sm (ilma eriliste abinõudeta), liikumine palgil käpili.

2. Kõnd palgil kõrgusega kuni 120 sm, peatustega, pööretega (signaali järgi), kõrvalt visatud palli äralöömisega ja teiste ülesannete täitmisega.

3. Kõnd palgil kandami kandmisega (kuni 6 kg).

Kandami tõstmine ja kandmine.

Eesmärk: Õpetada kahekesi ühe tõstmist ja kandmist kandevöö kasutamisega.

Sisu:

1. Kuni 12-kg kandami tõstmine ja kandmine (30—40 m).

2. Suuremate esemete kandmine kahekesi (pingid, parajad jõukohased palgid jne.).

Heitlemine.

Eesmärk: Harjutada heitlemises mitmesuguste viisidega.

Sisu:

1. Vedamine ja tõuklemine paaris ja rühmas (sama mis V—VII klassides).

2. Vedamine ja tõuklemine teibaga, rühmas.

Mängud — 6 tundi.

Eesmärk: Kinnistada organiseeritud mängu oskusi kollektiivis (rühmas), reeglite täpse täitmisega, kasutades sportlike mängude elemente massmeetodiga.

Sisu:

1. Jooksu- ja hüppemängud.

Ringteatejooks. Teatejooksud, jooksu-, hüppe- ja takistusmängud.

2. Viskemängud.

„Kaitse ja ründa“. „Laptuu“. Ettevalmistavad mängud korvpallile.

3. Heitlusmängud.

„Ringist tõukamine“ jne.

Suusatamis-ettevalmistus — 12 tundi.

Eesmärk: Eelmistes klassides omandatud oskuste täiustamine.

Õpetada „saha“ pööret.

Tutvustada neljasammulise vahelduvtõukega.

Treenida kiirliikumises suuskadel mitmekesisel maastikul.

Sisu:

1. Suuskade materjalosa (eelmiste klasside kava lühikordamine). Suusamäärded ja nende kasutamine.

2. Rivielemendid. Eelmiste klasside kava kordamine.

3. Liikumistehnika. Vahelduvtõukeline samm. Kahe- ja neljasammuga vahelduvtõukeline samm. Pööre „sahk“. Pidurdamine „poolsahaga“.

4. Treenida kiirliikumises keskmisel murdmaastikul kuni 3 km.

ERIALALINE ETTEVALMISTUS SIDE ALAL.

A. Telefonistide ettevalmistus — 56 tundi.

Eesmärk: Anda üldmõisted telefoniaparaatide UNA-F ja UNA-I ehitusest, osata neid tööks ette valmistada ja ühendada liini, tutvustada töökonna numbrite kohustega välitelefoni kaabel-liinide ehitamisel ja saavutada telefonogrammide vahetamisel kuni 120 sõna (gruppi) tunnis.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Osade ja teemade nimetused	Tundide arv
	I. Telefoniasjandus.	
1.	Üldmõisted foonilise ja induktorilise väljakutsega telefoniaparaatide ehitusest	4
2.	Välitelefoni-aparaadid UNA-F	4
3.	Välitelefoni-aparaadid UNA-I	4
4.	Telefoniaparaatide UNA-F töökorda seadmine	2
5.	Telefoniaparaatide UNA-I töökorda seadmine	2
6.	Telefoniaparaatide UNA-F ja UNA-I liiniga ühendamine	2
7.	Telefoniaparaatide korrashoid ja hooldamine . . .	2
8.	Toitevooluallikad	2
	Kokku	22

Järje nr.	Osade ja teemade nimetused	Tundide arv
	II. Liiniasjandus.	
1.	Välitelefoni liinide ehitamisel kasutatav varustus, materjalid ja tööriistad	2
2.	Meeskonna ettevalmistamine liinide ehitustöödeks	2
3.	Praktiline töö maastikul liini ehitamisel ja mahavõtmisel	8
4.	Liinide teenindamine	4
	Kokku	16
	III. Telefonijaama ekspluatatsiooniteenistus.	
1.	Sõjaväe-telefonijaamad, nende otstarve ja organisatsioon	1
2.	Kontroll- ja lõppjaamade seadistus, nende valve ja kaitse	4
3.	Välitelefonijaamade teenindamine ja isikulise koosseisu kohused	3
4.	Telefonogrammide üleandmine ja vastuvõtmine; telefonogrammide koostamine. Telefonogrammi plank	6
5.	Telefonogrammide vastuvõtmine ja üleandmine .	4
	Kokku	18
	Kõik kokku	56

TELEFONIASJANDUS — 22 tundi.

Teema 1. Üldmõisted foonilise- ja induktor-väljakutsega telefoniaparaatide ehitusest — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Anda teadmisi aparaatide „UNA-F“ ja „UNA-I“ taktikalis-tehniliste andmete ja nende omavaheliste erinevuste alal.

Meetod: Seletus ja näited aparaatidel.

Sisu: Telefoniaparaatide taktikalis-tehnilised andmed. Välitelefoniaparaatide „UNA-F“ ja „UNA-I“ üksikosad ja nende otstarve. Aparaadi „UNA-F“ erinevus „UNA-I“ tüüpi aparaadist.

Teema 2. Välitelefoniaparaadid „UNA-F“ — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Anda teadmised telefoniaparaadi „UNA-F“ üksikosade ja nende ülesannete tundmise alal.

Meetod: Seletus ja näited aparaatidel.

Sisu: Aparaadi põhiosade ehitus ja ülesanded. Mikrotelefon (telefon, mikrofon, surunupp), transformaator, kondensaator (liini ja sädekustutamise); summer, väljakutse seade, piksekaitse. Telefoniaparaadi „UNA-F-31“ erinevus aparaadist „UNA-I-42“.

Teema 3. Välitelefoni-aparaadid „UNA-I“ — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Anda teadmised telefoniaparaadi „UNA-I“ põhiosade ja nende ülesannete tundmise alal.

Meetod: Seletus ja näited aparaatidel.

Sisu: Aparaadi põhiosade ehitus ja otstarve. Mikrotelefon, transformaator, induktor, kell, piksekaitse. Telefoniaparaadi „UNA-I-31“ erinevus aparaadist „UNA-I-42“.

Teema 4. Telefoniaparaadi „UNA-F“ töökordaseadmine — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada telefoniaparaadi „UNA-F“ töökordaseadmist.

Meetod: Näited aparaatidel koos seletusega.

Sisu: Toitevooluallikate kontroll, nende ühendamine patareiks ja ühendamine aparaadiga. Aparaadi väljakutse ja kõne kontroll.

Teema 5. Telefoniaparaadi „UNA-I“ töökordaseadmine — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada telefoniaparaadi „UNA-I“ töökordaseadmist.

Meetod: Näited aparaadil.

Sisu: Toitevooluallikate kontroll, nende ühendamine patareiks ja ühendamine aparaadiga. Aparaadi väljakutse ja kõne kontroll.

Teema 6. Telefoniaparaatide „UNA-F“ ja „UNA-I“ liiniga ühendamine — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada telefoniaparaatide „UNA-F“ ja „UNA-I“ liiniga ühendamine.

Meetod: Näited aparaatidel.

Sisu: Telefoniaparaatide „UNA-F“ järjestikune ja paralleelne lülitamine ühejuhtmelisse ja kahejuhtmelisse telefoniliini lõpp- ja vahejaamas. Telefoniaparaadi „UNA-F“ lülitamine

samaaegselt telefoneerimiseks ja telegrafeerimiseks. Telefoniaparaadi „UNA-I“ lülitamine ühejuhtmelisse ja kahejuhtmelisse liini. Juhtmete kinnitusotste tegemine. Maanduse ehitus ja otstarve.

Teema 7. Telefoniaparaatide korrashoid ja hooldamine — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada aparaatide korrashoiu ja hooldamise reeglid.

Meetod: Jutustus ja näited aparaatidel ühes seletusega.

Sisu: Telefoniaparaatide hoidmine talvel ja suvel, hooldamisviis töösoleku ajal, hoidmine veol, vooris, rännakul ja ladudes.

Teema 8. Toitevooluallikad — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada elementide täitmist ja nende ühendamist aparaadiga.

Meetod: Seletus ja näited.

Sisu: Telefoniaparaatides kasutatavad elementide tüübid (kuivad ja veega täidetavad). Nende ehitus ja töötamine. Nende ühendamine patareideks (järjestikune ja paralleelne). Elementide laadimise põhireeglid. Elementide korrasoleku ja kõlblikkuse proovimine ja nende asendamine.

LIINIASJANDUS — 16 tundi.

Teema 1. Välitelefoni liinide ehitamisel kasutatav varustis, materjal ja tööriistad — 2 tundi.

Eesmärk: Praktiliselt tutvustada telefoniliinide ehitamiseks vajalikkude materjalidega ja tööriistadega.

Meetod: Seletus ja tööriistade ning materjalide näitamine.

Sisu: Telefonikaabel, selle tüübid ja ehitus. Telefonikaabli rullid (vana- ja uuetüübilised). Kaabli tõstmise hargid, liini ja jaama paun, kirves, labidas. Tööriistade tarvitamise reeglid liini rajamisel. Kaabli jätkamine.

Teema 2. Meeskonna ettevalmistamine liinide ehitustöödeks — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada numbrite ülesannetega liini ehitamisel ja mahavõtmisel.

Meetod: Seletus, näited, treening.

Sisu: Jao (meeskonna) rivistus töö algamiseks. Ülesande andmine jaole. Jao (meeskonna) loendamine töönumbriteks (täis ja vähendatud koosseisuga). Numbrite kohused. Käsklused

„Võtta tööriistad“, „Asuda tööle“ ja nende täitmine. Jao (meeskonna) numbrite töö kaabel-liini ehitamisel ja mahavõtmisel.

Teema 3. Praktiline töö liini ehitamisel ja mahavõtmisel maastikul — 8 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada meeskonnale numbrite ülesannete täitmine välitelefoni kaabel-liini ehitamisel ja mahavõtmisel.

Meetod: Seletus ja töö maastikul.

Sisu: Liini suuna valik (kaugemal liiklusteedest, varjumine vaenlase ja tema tule eest, lühim tee) ja kaabli mahakerimine. Lõtve jätmine, kinnitamine. Kaabli kontrollimine peale iga rulli mahakerimist, jätkude valmistamine. Liinide rajamine teedest eemaldumisega. Teedest ületõmmete ehitamine (põlluvaheteed, maanteed jne.), kraavidest, sildadest ületõmbed. Liini ehitamine vastase tule all. Liini moondamine, liinide mahavõtmine. Liinide mahavõtmise tööd.

Teema. 4. Liinide teenindamine — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada liinide teenindamise reeglitega, õpetada rikete leidmist ja kõrvaldamist.

Meetod: Seletus ja praktiline läbitöötamine.

Sisu: Vastutus liini korrasoleku eest. Rikete liigid. Korrapidaja kohused liini rikete kõrvaldamise ja valveteenistuse alal. Valve korraldamiseks liini jaotamine piirkondadeks ja valvamiseks määramine. Kontrolljaamad ja nende otstarve. Liini rikete otsimise ja kõrvaldamise kord.

TELEFONIJAAMA EKSPLUATATSIOONITEENISTUS — 18 tundi.

Teema 1. Sõjaväe-telefonijaamad, nende otstarve ja organisatsioon — 1 tund.

Eesmärk: Kätte õpetada kontroll- ja lõpptelefonijaamade seadistamisreeglite rakendamine ja selgitada nende otstarvet.

Meetod: Näited seletustega ja praktiline läbitöötamine.

Sisu: Sõjaväe-telefonijaamade otstarve ja nende tüübid. Sõjaväe-telefonijaamade organisatsiooni kohta kehtivad üldjuhised ja organisatsiooniline alluvus. Üldjuhised sõjaväe-telefonijaamade avamise, sulgemise ja ümberpaigutamise kohta.

Teema 2. Kontroll- ja lõppjaamade seadistus, nende valve ja kaitse — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada kontroll- ja lõpptelefonijaamade seadistamist.

Meetod: Näited ühes seletusega ja praktilise läbitöötamisega.

Sisu: Üldjuhised telefonijaamade paigutamise ja seadistamise kohta. Jaama varustava isikulise koosseisu (meeskonna) jaotus. Juhtmete ja jaama sisenduste ehitamine. Jaama sisejuhtmestik. Jaamade mahavõtmine. Jaamade moondamine ja õhukaitse, tankivastasekaitse ning gaasikaitse korraldamine.

Teema 3. Välitelefonijaamade teenindamine ja isikulise koosseisu kohused — 3 tundi.

1. õppus — 2 tundi; 2. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Kätte õpetada telefonijaamade teenindamine.

Meetod: Näited ja praktiline läbitöötamine.

Sisu: Telefonijaama isikulise koosseisu üldkohused ekspluatatsiooni ajal. Abinõud sõjasaladuse säilitamiseks. Valvekorratelefonisti kohused telefoniaparaadi juures. Sidevirgatsi kohused. Jaamaülema kohused. Jaama kaitse vaenlase ootamatu kallaletungi korral.

Teema 4. Telefonogrammide üleandmine ja vastuvõtmine; telefonogrammide koostamine. Telefonogrammi plank — 6 tundi.

1., 2. ja 3. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada telefonogrammide üleandmist ja vastuvõtmist ning nende vormistamist.

Meetod: Töötamine jaamades.

Sisu: Sideühendusse astumise reeglid. Telefonogrammide vastuvõtmise ja üleandmise reeglid. Raskelt arusaadavate sõnade üleandmine nimede esitähtede abil. Telefonogrammide kahekordne vastuvõtmine. Alarmsignaali „õhk“ üleandmise kord. Vastuvõetud ja üleantud telefonogrammi läbitöötamine. Sõjasaladuste hoidmine jaamades ja kõnelustel.

Teema 5. Telefonogrammide vastuvõtmine ja üleandmine — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada telefonogrammide üleandmist ja vastuvõtmist.

Meetod: Praktiline töötamine aparaatidel.

Sisu: Praktiline töö telefonogrammide vastuvõtmisel ja üleandmisel valvekorra-telefonistina. Käskude ja teadete üleandmine.

Kontrollülesanne: telefonogrammide õige vormistamine, jaama ekspluatatsiooniteenistuse reeglite täitmine, tunnis 100—120 sõna (grupi) vahetamise kiiruse saavutamine.

Juhend: Наставление по полевым линиям связи, изд. ГУСКА, 1943.

Käsiraamat: Майор Жуков. Телефонное дело, 1943.

B. RAADIOTELEGRAFISTIDE ETTEVALMISTAMINE — 56 tundi.

Eesmärk: Tutvustada väikesevõimsusliku raadiojaama materjalosaga, kätte õpetada selle töökordaseadmist ja mikrofoniga töötamist.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Osade ja teemade nimetused	Tundide arv
	I. Raadiojaama materjalosa.	
1.	Tutvumine üldjoontes väikesevõimsusliku raadiojaam.	2
2.	Saatja ja vastuvõtja materjalosa	8
3.	Raadiojaama toitevooluallikad	2
4.	Antenniseadmed	2
5.	Raadiojaama töökordaseadmine, saatja ja vastuvõtja häälestamine	8
6.	Elektromagnetilise välja tekitamise ja selle vastuvõtmise põhimõte	4
7.	Raadiojaama tähtsamad rikked ja nende kõrvaldamine	8
8.	Raadiojaama gradueerimine	6
	Kokku	40
	II. Praktiline töö raadiotelefonilise side alal.	
1.	Raadiojaama töö	6
2.	Praktiline töö raadiotelefonilise side alal	10
	Kokku	16
	Kõik kokku	56

I. RAADIOJAAMA MATERJALOSA — 40 tundi.

Teema 1. Tutvumine üldjoontes väikesevõimsusliku raadiojaamaga — 2 tundi.

1. ja 2. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi raadiojaama materjalosaga ja taktikalis-tehniliste andmetega.

Meetod: Seletus ja raadiojaama näitamine.

Sisu: Raadiojaama taktikalis-tehnilised andmed. Raadiojaama üldehitus ja põhiosade otstarve (saate-vastuvõtja ning toitevooluallikate pakkimine, takelaaž-pakkimine, antenniseade, toiteallikad). Raadiojaama ümberpaigutamine, täis- ja vähendatud-arvulise meeskonnaga.

Teema 2. Saatja ja vastuvõtja materjalosa — 8 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi saatja materjalosaga.

Meetod: Seletus ja näited saatjal ja skeemidel.

Sisu: Saatja osad; toitegeneraator, võimendaja, modulatsiooniseade, antenni- ja vahevõnkeringid ning nende ülesanded.

3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Vastuvõtja materjalosaga tutvustamine.

Meetod: Seletus ja näited vastuvõtjatel ja skeemidel.

Sisu: Vastuvõtja skeemi üksikosad ja nende leppemärkimine skeemidel, nende otstarve ja asukoht vastuvõtja montaažskeemis. Voolu tee madal- ja kõrgepinge ahelates. Vastuvõtja töö moduleeritud ja moduleerimata lainete vastuvõtmisel.

Teema 3. Raadiojaamade toitevooluallikad — 2 tundi.

1. ja 2. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada toitevooluallikatega ja õpetada nende ühendamist raadiojaamaga.

Meetod: Seletus ja näited toitevooluallikatel.

Sisu: Raadiojaamades kasutatavate toitevooluallikate (akumulaatorite, kuivpatareide, elementide) otstarve ja omadused. Toitevooluallikate paralleel- ja järjestikune lülitus. Toitevooluallikate hoidmine ja hooldamine (ekspluatatsiooni ja transportimise reeglid).

Teema 4. Antenniseadmed — 2 tundi.

1. ja 2. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada antenni ehitusega ja selle kokkuseadmisega.

Meetod: Näited (praktiline läbitöötamine).

Sisu: Antenni ehitus ja otstarve. Antenni tüübid töötamiseks kohapeal ja liikumisel. Koha valik antenni ülesseadmiseks. Antenni kiirte suundade määramine. Antenni sisenduse ühendamine saatja-vastuvõtjaga.

Teema 5. Raadiojaama töökordaseadmine. Saatja ja vasutvõtja häälestamine — 8 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada raadiojaama töövalmis-seadmist.

Meetod: Näited raadiojaamal seletustega.

Sisu: Asukoha valik raadiojaama ülesseadmiseks. Maastiku mõju raadiojaama töötamisele. Antenni ülesseadmine ja jaamaga ühendamine. Toitevooluallikate kontrollimine ja ühendamine. Lampide ja kontaktide proovimine. Raadiojaama töösoleku tunnused. Saatja ja vastuvõtja häälestamine antud lainel töötamiseks mikrofoniga või võtmega. Raadiojaama ja seda teenindava meeskonna varjamine vastase tule eest. Raadiojaama moondamine.

3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada saatja ja vastuvõtja häälestamine.

Meetod: Seletus ja näited raadiosaatjatega.

Sisu: Saatja ja vastuvõtja käsitsemisseadmed. Saatja ja vastuvõja häälestamine mikrofoniga või võtmega töötamiseks. Erinevused häälestamises kohal ja liikumisel. Vooluallikate ühendamine toiteseadmesse. Mis on fikseeritud laine. Üleminek vastuvõtmiselt saatmisele ja ümberpöördult.

Teema 6. Elektromagnetilise välja tekkimine ja selle vastuvõtmise põhimõte — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada elektromagnetilise välja tekkimise ja levinemise põhimõttega.

Meetod: Seletus ja näited.

Sisu: Elektromagnetilise välja tekkimine. Elektromagnetilise välja levimine, nende sõltuvus maastikust ja öö-päevaajast. Kuidas toimub vastuvõtt. Millised elektrienergia muundused toimuvad vastuvõtjas. Vastuvõtja koosseis: kõrgesageduse võimendaja, detektor, madalsagedusvõimendaja ja nende otstarve.

Teema 7. Raadiojaama tähtsamad rikked ja nende kõrvaldamine — 8 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada lihtsamate rikete leidmist ja nende kõrvaldamist.

Meetod: Näited raadiojaamadel ja seletus.

Sisu: Rikete tunnused. Rikete loetelu, millised esinevad võtmes, mikrofonis, telefonis, mikrotelefonis, ühendusjuhtmetes ja toitevooluallikates (akumulaatorid, kuivpatareid). Rikked toitekaablites ja nende kõrvaldamise viisid, elektronlampide toitevoolu olemasolu tundemärgid.

Teema 8. Raadiojaama gradueerimine — 6 tundi.

1., 2. ja 3. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi raadiojaama gradueerimise reeglitega.

Meetod: Näited raadiojaamadel ja seletus.

Sisu: Raadiojaamade gradueerimise tähtsus. Saatja gradueerimine vastuvõtu järgi, vastuvõtja gradueerimine saatja ja välisaatjate järgi. Gradueerimise tabeli koostamine.

PRAKTILINE TÖÖ RAADIOTELEFONILISE SIDE ALAL — 16 tundi.

Teema 1. Töö raadiojaamas — 6 tundi.

1., 2. ja 3. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada raadiojaama töökordaseadmisega ja töötamisega sellel mikrofoniga.

Meetod: Seletus ja praktiline töö.

Sisu: Raadiojaama töökordaseadmine: vooluallikate ühendamine, antenniseadme ja saatja-vastuvõtja abiseadmete ühendamine. Vooluallikate, kontaktide ja saatja genereerimise kontroll. Saatja ja vastuvõtja kontroll ning häälestamine mikrofoniga ja võtmega töötamiseks. Mitmesuguste võimsustega normaalkaugustel mikrofoniga saate ja vastuvõtu teostamine. Töötavate raadiojaamade vahel raadiotelefonilise side praktiline loomine.

Teema 2. Praktiline töö raadiotelefonilise side alal — 10 tundi.

1., 2., 3., 4. ja 5. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada raadiojaama ülesseadmist ja sellel mikrofoniga töötamist.

Meetod: Seletus ja praktiline läbitöötamine.

Sisu: Raadiojaama töökordaseadmine ja antenniseadme

püstitamine. Sidetöö käigul ja kohapeal. Ekspluatatsioonireeglite praktiline tundmaõppimine, raadiojaama ja selle üksikosade hooldamine ja käsitsemine ning pidevas lahingulises valmisolekus hoidmine. Korrapidaja-radisti kohused raadiojaama korrashoiu ja hooldamise alal.

Raadiojaama asukoha valik, silmas pidades selle ringvalve ja jaama kaitse koraldamise võimalusi. Tulepositsiooni valik ja kaevamine. Vaatluse korraldamine.

Juhend: Наставление по радиослужбе.

Käsiraamat: Учебник красноармейца-радиста.

Läbivõetavate raadiojaamade instruktsioonid ja kirjeldused.

C. MORSETELEGRAFISTIDE ETTEVALMISTUS — 56 tundi.

Eesmärk: Tundma õppida sõjaväetüüpi morseaparaadi materjalosa, tutvuneda mittesõjaväetüüpi morseaparaatidega ja välitelegraafi-kaabelliini ehitamise ja mahavõtmise reeglitega.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Osade ja teemade nimetus	Tundide arv
	I. Morseaparaadi materjalosa.	
1.	Üldtutvustamine morseaparaadiga	2
2.	Morseaparaadi vastuvõtva mehhanismi koosseis	6
3.	Morseaparaadi elektriline osa	4
4.	Saatevõti. Morseaparaadi abiseadmed	2
5.	Morseaparaadi töökordaseadmine	8
6.	Sõjaväetüüpi morseaparaadi skeem töö- ja püsivvoolule	4
7.	Morseaparaadi koostvõtmine ja kokkupanemine	6
8.	Rikked morseaparaadis	4
9.	Mittesõjaväetüüpi morseaparaadid	2
10.	Üheaegne telegrafeerimine ja telefoneerimine ühe juhtme kaudu	8
11.	Toitevooluallikad	4
	Kokku	50
	II. Liiniasjandus.	
1.	Telegraafi-kaabelliinid	6
	Kokku	6
	Kõik kokku	56

MORSEAPARAADI MATERJALOSA — 50 tundi.

Teema 1. Üldtutvumine morseaparaadiga — 2 tundi.

1. ja 2. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi morseaparaadiga, selle ehitusega, otstarbega ja töötamise põhimõtetega.

Meetod: Seletus ja näited morseaparaadil.

Sisu: Aparaadi otstarve, taktikalis-tehnilised andmed. Aparaadi põhiosad ja töötamise põhimõte. Aparaadi hoidmine ja hooldamine. Morseaparaadi veoks kasti asetamine.

Teema 2. Morseaparaadi vastuvõtva mehhanismi koosseis — 6 tundi.

1., 2. ja 3. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada veomehhanismi ehitus ja selle otstarve.

Meetod: Seletus ja näited morseaparaadil.

Sisu: Veomehhanismi, vedrumootori, regulaatori, piduri ja lindi veo ning juhtimise seadeldiste ehitus ja otstarve. Üksikosade koostöö.

Teema 3. Morseaparaadi elektriline osa — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada tundma morseaparaadi elektrilise osa ehitust ja ülesandeid.

Meetod: Seletus ja näited morseaparaadil.

Sisu: Ankru elektromagnetite ehitus ja otstarve. Kirjutuskang ja selle koostöö kirjutusratta teljega. Toetuskronsteini ehitus ja otstarve.

Teema 4. Saatevõti, morseaparaadi abiseadmed — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada saatevõtme ja morseaparaadi abiseadmete ehituse otstarbega.

Meetod: Seletus ja näited morseaparaadil.

Sisu: Saatevõti. Galvanoskoop, selle ehitus ja otstarve. Voolu ümberlüliti. Piksekaitse liinide ümberlülitiga. Ühenduskruvid.

Teema 5. Morseaparaadi töökordaseadmine — 8 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada aparaadi töökordaseadmist.

Meetod: Seletus ja töötamine aparaadil.

Sisu: Aparaadi ühendamine liini. Kaabli kinnitusotste valmistamine. Toitevooluallikate ja maanduse ühendamine aparaa-

diga. Lindi seadmine. Värvi kallamine. Aparaadi mehaaniline reguleerimine, aparaadi elektriline reguleerimine, lindi liikumise kiiruse reguleerimine. Aparaadi korrasoleku kontroll: kontroll „endale"; skeemi kontroll, kontroll punktide järgi.

Teema 6. Sõjaväetüüpi morseaparaadi skeem töö- ja püsivvoolule — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada tundma voolu teed sõjaväetüüpi morseaparaadis lõpp- ja vahejaamades töötamisel.

Meetod: Seletus ja näited skeemidel ja aparaatidel.

Sisu: Voolu tee kahe lõppjaama aparaatide skeemides. Voolu tee aparaatide skeemides ühe või enama vahejaama juures.

Teema 7. Morseaparaadi koostvõtmine ja kokkupanemine — 6 tundi.

1., 2. ja 3. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada morseaparaadi koostvõtmise ja kokkupanemise korraga ning tööriistade kasutamisega.

Meetod: Seletus ja töö aparaadil.

Sisu: Töökoha ja tööriistade kordaseadmine. Kruvikeeraja kasutamise reeglid. Aparaadi koostvõtmise ja kokkupanemise järjekord. Ettevaatusabinõud koostvõtmisel (vedrumootori, regulaatori). Aparaadi puhastamine ja õlitamine. Aparaadi hooldamine. Aparaadi reguleerimine muutuva voolutugevuse puhul.

Teema 8. Rikked morseaparaadis — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada lihtsamate rikete leidmist ja kõrvaldamist.

Meetod: Seletus ja näited morseaparaadil.

Sisu: Mehaanilised vigastused ja nende kõrvaldamine. Elektrilised rikked ja nende kõrvaldamine.

Teema 9. Mittesõjaväetüüpi morseaparaadid — 2 tundi.

1. ja 2. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi mittesõjaväetüüpi morseaparaatidega.

Meetod: Seletus ja näited aparaatidel.

Sisu: Side Rahvakomissariaadi aparaadi ehituse erinevused. Teede Rahvakomissariaadi aparaadi ehituse erinevused. Siemensi aparaadi ehituse erinevused.

Teema 10. Üheaegne telegrafeerimine ja telefoneerimine ühe juhtme kaudu — 8 tundi.

1. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi telefoniaparaadiga „UNA-F".

Meetod: Seletus ja näited telefoniaparaadil „UNA-F".

Sisu: Telefoniaparaadi „UNA-F" taktikalis-tehnilised andmed. Telefoniaparaadi „UNA-F" üksikosad ja nende otstarve. Aparaadi liini ühendamise reeglid ja aparaadi kasutamine.

2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi samaaegse telegrafeerimise ja telefoneerimise põhimõttega.

Meetod: Seletus ja näited skeemidel ja aparaatidel.

Sisu: Samaaegse telegrafeerimise ja telefoneerimise põhimõte. Samaaegse telegrafeerimise ja telefoneerimise lihtsaim skeem. Filtrite ehitus, ülesanded ja töötamise põhimõte. Filtrite ühendamise praktilised skeemid.

Teema 11. Toitevooluallikad — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada toitevooluallikatega ja õpetada nende ühendamist patareideks.

Meetod: Seletus ning elementide ja akumulaatorite näitamine.

Sisu: Galvaanilised elemendid, nende ühendamine patareideks (järjestikune, paralleelne, sega ühendus). Akumulaatorid, nende ehitus ja ülesanded. Happe- ja leelisakumulaatori omavaheline erinevus. Akumulaatorite laadimine, korrashoid ja hooldamine.

Juhend: Наставление по телефонной службе, изд. ГУСКА.

Käsiraamatud: Телеграфное дело. Пособие для младшего начальствующего состава войск связи. Учебник красноармейца телеграфиста.

LIINIASJANDUS — 6 tundi.

Teema 1. Telegraafi-kaabelliinid.

1. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada telegraafi-liinide ehitamise tööriistadega, materjalidega ja meeskonna numbrite kohustega.

Meetod: Seletus ja töövõtete näitamine.

Sisu: Telegraafi-liinide ehitamisel kasutatavad tööriistad ja materjalid. Meeskonna koosseis telegraafi-liini ehitamisel ja mahavõtmisel. Numbrite kohused.

2. ja 3. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada telegraafi-kaabelliinide ehitamise ja mahavõtmise korraga. Kätte õpetada kaablijätkude valmistamist ja liinide korrasoleku kontrollimist.

Meetod: Seletus ja praktiline läbitöötamine.

Sisu: Tutvumine telegraafi-liini ehitamise ja mahavõtmise korraga. Rikete kõrvaldamine kaabelliinides. Kaabli jätkude tegemine. Liini korrasoleku kontrolli teostamise kord.

Juhend: Руководство по полевым линиям связи, изд. ГУСКА.

SÕJALIS-SANITAARNE ETTEVALMISTUS — 56 tundi.

Eesmärk: Tutvuneda sõjaväe tervishoiu ja epidemioloogia elementidega, sanitaarse järelevalve nõuetega, põhi-ravivahenditega ja nende toimega organismile; õpetada lihtsaimate retseptide lugemist ja kirjutamist. Õpetada üldist haigete eest hooldamist.

Tutvustada võitleja tegevusega pealetungilahingus.

1. Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Osade ja teemade nimetus	Tundide arv
	I. Sõjaväe tervishoiu ja epidemioloogia mõisted.	
1.	Veevarustamise tervishoid	2
2.	Toitluse tervishoid	4
3.	Isiklik tervishoid	1
4.	Rännaku tervishoid	1
5.	Mõisted epidemioloogiast desinfektsiooniga, desinsektsiooniga ja deratisatsiooniga	6
	Kokku	14
	II. Õpetus ravimeist.	
1.	Üldmõisted ravivahendite toimest	1
2.	Retseptuur ja ravimite valmistamine	2
3.	Enamtarvitatavad ravivahendid	13
	Kokku	16
	III. Haigete talitamine.	
1.	Haigete vastuvõtt statsionaari	2
2.	Haigete tervishoid	1
3.	Haigete toitmine	2
4.	Haigete ja nende erituste vaatlemine	2
5.	Arsti korralduste täitmine	13
	IV. Üldtaktika.	6
	Kokku	26
	Üldse	56

SÕJAVÄE TERVISHOIU JA EPIDEMIOLOOGIA MÕISTED — 14 tundi.

Teema 1. Veevarustamise tervishoid — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sanitaarsete nõuetega veevarustamisallikate suhtes (peamiselt asula tingimustes).

Meetod: Vestlus, näidis ja harjutused.

Sisu: Sanitaarsed nõuded vee suhtes ja tema puhastamisviisid (filtreerimine, kloreerimine jne.). Tutvustamine mitmesuguste veevarustamisallikatega ja nende kaitsemise sanitaarsete reeglitega. Veeallika võime määratlemine; veeallikate sanitaarse seisundi uurimine ja nende sanitaarne hinnang.

Praktika: Organoleptiline vee uurimine, vee kloreerimine kaevudes, pudeleis. Veeproovide võtmine analüüsiks.

Teema 2. Toitluse tervishoid — 4 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sanitaarsete nõuetega toidu, toidubloki suhtes, toiduainete proovide võtmise tehnikaga analüüsiks.

Meetod: Vestlus näitlikkude õppeabinõude demonstreerimisega (võimalusel — ekskursioon sõjaväeosa või käitise toidublokki).

1. ja 2. õppus — 4 tundi.

Sisu: Toidu koosseis. Vitamiinid. Põhimiste toiduainete (jahu, leiva, kuivikute, liha, kala, või, piima) täisväärtuslikkuse määratlemisviisid. Konservide täisväärtuslikkuse tunnused. Toidublokkide sanitaarne järelevaatus. Nõude pesemine. Köögiinventari, välikööki de hooldamine. Sanitaarsed nõuded toiduvalmistamiskohtade ja toiduainete hoidmise suhtes. Toidubloki korrapidaja kohused. Analüüsimaterjali kohastamine vorminõudeile.

Teema 3. Isiklik tervishoid — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada isikliku tervishoiu reeglitega.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Kehapuhtuse tervishoiuline tähtsus. Lihtsaimad saunad. Tervishoiuliste saunade kohandamine sanitaar-läbilasklaiks. Suplemine, vannid, vihmand. Küünte ja juuste hooldamine. Nahahooldamise puudumisest sõltuvad haigused.

Riietus ja jalatsid, nende sanitaarne tähendus, tervishoiulised nõuded nende suhtes.

Parasitaarsete nahahaiguste profülaktika.

Teema 4. Rännaku tervishoid — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada tervishoiuliste reeglitega rännakul.
Meetod: Vestlus.

Sisu: Võitlejate jõu säästmine rännakul. Rännaku tervishoid suve- ja talvetingimustes. Joogirežiim rännakul. Hoidumine hõõrdumisest. Päikesepiste ja kuumarabanduse profülaktika. Sanitaarteenistuse organiseerimine rännakul. Meditsiinpersonaali kohused rännakul ja puhkusel.

Teema 5. Mõisted epidemioloogiast desinfektsiooniga, desinsektsiooniga ja deratisatsiooniga — 6 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sõjaaegse epidemioloogia mõisteiga, desinfektsiooni, desinsektsiooni ja deratisatsiooni viisidega ning tehnikaga.
Meetod: Vestlus.

1. õppus — 2 tundi.

Sisu: Lühiteatmed nakkushaigustest (VII klassi teemade kordamisena). Epideemia, pandeemia mõiste. Nakkuste ilmnemist soodustavad põhjused elanikkonna seas ja sõjaväes. Üldabinõud nakkushaiguste ilmnemisel sõjaväes. Nakkushaigete isoleerimine ja hospidaliseerimine. Karanteen. Pisikutekandjate avastamine. Kaitsesüstimised ja nende organiseerimine.

Koduloomade ja närijate osatähtsus infektsiooni edasikandmisel (siberikatk, katk, tulareemia, brutselloos, marutõbi). Epideemiavastase kaitse organiseerimine.

2. õppus — 2 tundi.

Sisu: Desinfektsioon. Peamised desinfektsioonivahendid. Nende valmistamisviisid ja tarvitamine. Desinfektsioon vastavais kambreis. Enamlevinud desinfektsiooni kambrite tüübid (statsionaarsed ja liikuvad). Desinfektsiooniviisid mitmesuguste nakkushaiguste liikide puhul.

3. õppus — 2 tundi.

Sisu: Desinsektsioon. Desinsektsiooniaparaadid. Desinsekteerivad lahused, nende valmistamisviisid ja tarvitamine. Desinsektsiooni tehnika. Sääskede, kärbeste, lutikate, tarakanide, rohutirtsude hävitamisviisid. Täi-taplate ja muude lihtsaimate desinsektsiooniseadeldiste ehitus.

Deratisatsioon. Söötade valmistamisviisid ja tarvitamine. Aparaadid närijate püüdmiseks.

ÕPETUS RAVIMEIST — 16 tundi.

Teema 1. Üldmõisted ravivahendite toimest — 1 tund.

Eesmärk: Selgitada ravivahendite toimet inimorganismile, ravivahendite sisseviimisviise ja kõrvaldamisteid organismist.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Mõiste ravivahendite toimest organismile. Paikne ja üldine toime. Ravivahendite toime kiirus ja tugevus. Ravimite sisseviimisteed organismi ja kõrvaldamine organismist.

Teema 2. Retseptuur ja ravimite valmistamine — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada retseptide lugemise ja kirjutamisega.

Meetod: Vestlus ja harjutused.

Sisu: Vedelad, tahked ja pehmed ravimite vormid, mõiste nende valmistamisest. Retseptuur. Retsepti struktuur ja kirjutamisreeglid. Retseptis lubatud tinglühendid. Harjutused lihtsaimate retseptide lugemises ja kirjutamises etteütluse järgi.

Teema 3. Enamtarvitatavad ravivahendid — 13 tundi.

Eesmärk: Tutvustada enamtarvitatavate ravivahenditega, nende tarvitamisviisidega ja doseerimisega.

Meetod: Vestlus, ravivahendite demonstreerimine ja harjutused retseptuuris.

1. õppus — 1 tund ja 2. õppus — 2 tundi.

Sisu: Enamtarvitatavad antiseptilised vahendid (jooditinktuur, sublimaat, mangaanhapukaalium, karboolhape, lubjapiim, klooramiin). Nende tarvitamisviisid ja doseerimine. Harjutus retseptide lugemises ja väljakirjutamises etteütluse järgi.

3. õppus — 2 tundi.

Sisu: Enamtarvitatavad südame- ja vereringevahendid (palderjanitinktuur, maikellukese tilgad, kofeiin, kamper). Nende tarvitamisviisid ja doseerimine.

Harjutus retseptide lugemises ja väljakirjutamises etteütluse järgi.

4. õppus — 2 tundi.

Sisu: Enamtarvitatavad valuvaigistavad vahendid (oopium, morfium, kokaiin, belladonna ekstrakt, Inozemcev'i tilgad). Nende tarvitamisviisid ja doseerimine.

Harjutus retseptide lugemises ja väljakirjutamises etteütluse järgi.

5. õppus — 2 tundi.

Sisu: Enamtarvitatavad palavikku-alandavad, uinutajad ja rahustavad vahendid (aspiriin, kiniin, salitsüülhapunaatrium, püramidoon, antipüriin, broomnaatrium, palderjanijuur). Nende tarvitamisviisid ja doseerimine.

Harjutus retseptide lugemises ja väljakirjutamises etteütluse järgi.

6. õppus — 2 tundi.

Sisu: Enamtarvitatavad lahtistajad ja kuse-eritajad vahendid (kastoorõli, aleksandrilehed, soolad: glaubri, inglis-, lakritsa liitpulber, diuretiin jne.). Nende tarvitamisviisid ja doseerimine.

Harjutus retseptide lugemises ja väljakirjutamises etteütluse järgi.

7. õppus — 2 tundi.

Sisu: Sanitaripaun. Selle sisu. Pakkimiskord. Pauna täienduskord. Pauna ravilise varustise kasutamistehnika.

Praktika: Pauna pakkimine.

HAIGETE TALITAMINE — 20 tundi.

Teema 1. Haigete vastuvõtt statsionaari — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada vastuvõtukorraga statsionaari ja nakkushaigete vastuvõtu iseärasustega.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Haigete vastuvõtt raviasutisse. Haige sanitaartöötlemine: juuste ja küünte lõikamine, keha pesemine, kuivatamine. Vanni valmistamine. Tüsistused ja ettenähtamatused haige viibimisel vannis, kiirabi võtted. Kontraindikatsioonid vannide määramisel.

Nakkushaigete vastuvõtukord ja iseärasused.

Haige rõivaste ja dokumentide vastuvõtu-, hoiu- ja väljastamiskord.

Teema 2. Haigete tervishoid — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada haigete talitamise tervishoiuliste nõuetega.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Haige puhtuse eest hoolitsemine. Naha, juuste, küünte, kõrvade, suukoopa ja nina eest hoolitsemine. Nõuded voodi suhtes. Voodipesu ja juurdekuuluv varustis. Voodi tegemine.

Ihu- ja voodipesu vahetamine. Lamatisist hoidumine ja hoolitsemine nende ilmnemisel.

Teema 3. Haigete toitmine — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada toitma haigeid.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Haige toitmine. Mõiste nõrgast ja tugevast toidust. Mõiste dieedist. Dieedi tähtsus erihaigustumistel. Toidujagamise organiseerimine. Raskelt-haigete toitmine. Kunstliku toitmise viisid (toiteklistiir, toidu sisseviimine sondi abil). Haigete jook, eriti palavikuhaigete.

Teema 4. Haigete ja nende erituste vaatlemine — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada haigete kontrolliga välistunnuste järgi.

Meetod: Vestlus ja temperatuuri, pulsi ja hingamise mõõtmise ning loendamise võtete näitamine ja üleskirjutamine.

Sisu: Kehatemperatuur. Kriisi ja lüüsi mõisted. Termomeeter, tema ehitus ja käsitsemine. Temperatuurimõõtmise tehnika. Temperatuuri üleskirjutamine. Pulss. Tema sageduse ja rütmi määratlemine. Pulsi üleskirjutamine. Hingamise vaatlus. Hingamise sageduse üleskirjutamine.

Eritused ja nende iseloom: värvus, lõhn, hulk.

Haigele rahu kindlustamine. Haige eest hoolitsemine sonimise, krampide ja halvatuse puhul.

Teema 5. Arsti korralduste täitmine — 13 tundi.

Eesmärk: Tutvustada haigete talitusesemetega ning abinõudega ja lihtsaimate protseduurireeglitega.

Meetod: Vestlus ja haigete talitusesemete demonstreerimine.

1. õppus — 2 tundi.

Sisu: Haigete talitusesemed, nende otstarve ja tarvitamine; jooginõu, kummirõngas, soojenduskott (metallist ja kummist), jääkott, kupuklaasid.

2. õppus — 2 tundi.

Sisu: Röga korjamine. Kuse, väljaheidete korjamine. Tutvustamine uriinipudeliga, siibriga; nende pesemine ja desinfitseerimine.

Kummirõnga, soojenduskoti, jääkoti tarvitamine; kuivade kuppude panemine.

3. õppus — 2 tundi.

Sisu: Klistiirid. Eri liigid: puhastus-, ravi-, sifooniklistiir, mikroklistiir. Esmarchi kann, tema käsitamisreeglid. Otsakud. Klistiirilahuse valmistamine.

4. õppus — 2 tundi.

Sisu: Kompressid, kuumad mähised, niisked mähised. Nende otstarve, valmistamisreeglid ja tarvitamine. Märgade sissepakkimiste otstarve ja tarvitamine.

Praktika: Kompresside, kuumade ja niiskete mähiste valmistamine ja asetamine.

5. õppus — 2 tundi.

Sisu: Inhalatsioonid, pulbrite sissepuhumine. Inhalatsioonide ja pulbrite sissepuhumise indikatsioonid ja viisid (aparaadid ja seadised käepärast olevast materjalist). Hapniku sissehingamine.

Praktika: Lahuste valmistamine inhalatsiooniks, inhalatsioonitehnika, hapnikupadja tarvitamistehnika.

6. õppus — 1 tund.

Sisu: Salvide sissehõõrumine. Tilkade tilgutamine silma, ninasse, kõrva. Silmade pesemine. Nina limanahkade määrimine. Hoolitsemine haige hammaste ja suukoopa eest.

7. õppus — 2 tundi.

Sisu: Nahaaluste süstimiste ja infusioonide tehnika. Ravimite andmine raskelt-haigeile.

Praktika: Ettevalmistus nahaalusteks süstimisteks ja infusioonideks, instrumentaariumi ja ravimite käsitsemine süstimisteks ja infusioonideks (süstimiste ja infusioonide tehnika võetakse läbi praktikal raviasutises).

Allikad: С. Сперанская и Ю. Финклер. Учебник для санитарных дружинниц. Медгиз. 1944.

ÜLDTAKTIKA — 6 tundi.

Teema 1. Võitleja pealetungilahingus — 6 tundi.

1. õppus — 2 tundi.

Võitleja edasiliikumine varjest varjeni.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi võitleja varjatud edasiliikumisega lahinguväljal.

Meetod: Ühepoolne õppus vastase tähistamisega.

Sisu: Liikumisviisid maastikul. Varjatud tee valik ja liikumisviisid (püsti, küürakil, hüpetega, roomates). Osutatud suuna hoidmine liikumisel. Varjete ja kohalikkude esemete kasutamine vaatluseks ja tulistamiseks.

2. ja 3. õppus. Võitleja edasiliikumine ühelt tulejoonelt teisele.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi varjatud väljumisega tulejoonele ja laskekoha valikuga.

Meetod: Ühepoolne õppus vastase tähistamisega.

Sisu: Laskekoha valik tulejoonel ja liikumistee leidmine selleni. Varjatud väljumine tulejoonele.

Laskekoha seadistamine, kaevumine (võtted ja viisid), moondamine. Lahinguvälja vaatlus. Kohalikkude esemete kohastamine tulistamiseks varjeist. Tulistamine juhitult ja iseseisvalt.

Käsiraamatud: 1. Боевой устав пехоты Красной Армии, часть 1.

2. НСД — „Винтовка".

3. Строевой устав пехоты Красной Армии.

4. Методика практической подготовки бойца.

5. Учебник для бойца Всевобуча.

VESTLUSED JA ETTELUGEMISED PUNAARMEEST JA MEIE KODUMAA SÕJALISE MINEVIKU TÄHTSAMAIST SÜNDMUSIST — 6 tundi.

Teema 1 — 1 tund. Nõukogude rahva Suur Isamaasõda saksa fašistlikkude anastajatega.

Teema 2 — 1 tund. Sakslaste purustamine Moskva all 1941. a.

Teema 3 — 1 tund. Sevastoopoli sangarlik kaitsemine 1941.—1942. a.

Teema 4 — 1 tund. Stalingradi 1942.—1943. a. lahingu ajalooline tähtsus.

Teema 5 — 1 tund. Leningradi sangarlik kaitsemine 1941. —1943. a.

Teema 6 — 1 tund. Punaarmee ja Nõukogude rahva suurvõit saksa imperialismi üle.

IX KLASS (TEHNIKUMI II KURSUS).

LASKE-ETTEVALMISTUS — 12 tundi.

Eesmärk: Õppida selgeks 1891/30. a. mudeli vintpüssi põhiosad, anda kogemusi laskmiseks väikekaliibrilisest vintpüssist lamades käelt.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Teema nimetus	Tundide arv
1.	1891/30. a. mudeli vintpüssi, karabiini materjalosa	4
2.	Laskevõtted ja -reeglid laskmiseks väikekaliibrilisest vintpüssist	4
3.	Laskmine väikekaliibrilisest vintpüssist	4
	Kokku	12 tundi

Teema 1. 1891/30. a. mudeli vintpüssi materjalosa — 4 tundi.

1. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada 1891/30. a. mudeli vintpüssi lahinguliste omadustega.

Meetod: Praktiline õppus lasketiirul (laskeväljal).

Sisu: 1891/30. a. mudeli vintpüssi otstarve ja lahingulised omadused. Kuuli läbilöögi võime. Vintpüssi põhiosade otstarve ja nimetused.

2., 3. ja 4. õppus — 3 tundi.

Eesmärk: Õppida tundma vintpüssi peaosi.

Meetod: Praktiline õppus.

Sisu: Vintraua, luku, padrunisalve, lae, rauakatte ja täägi otstarve ning ehitus.

Juhend: Наставление по стрелковому делу (НСД—38) „Винтовка обр. 1891/30. г.“.

Käsiraamat: Сборник пособий для военных руководителей.

Teema 2. Laskevõtted ja -reeglid laskmiseks väikekaliibrilisest vintpüssist — 4 tundi.

1. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õpetada laskeasendisse asumist laskmiseks lamades käelt (toeta).

Meetod: Praktiline õppus õppeväljakul (lasketiirul).

Sisu: Laskeasendisse asumine laskmiseks lamades käelt. Laadimise, tühjendamise, sihikuseadmise, palgepaneku ja sihtimise treening.

2. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Kinnistada sujuva kukepäästmise vilumused.

Meetod: Praktiline õppus õppeväljakul (lasketiirul).

Sisu: Sujuva kukepäästmise treening. Tabava lasu andmiseks vajalikkude võtete ühendatud täitmine.

3. ja 4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kontrollõppus läbivõetud kava ulatuses.

Meetod: Praktiline õppus õppeväljakul (lasketiirul).

Sisu: Laskmiseks lamades käelt vajalikkude võtete ühendatud täitmine. Ettevalmistus 1. laskeharjutuse täitmiseks väikekaliibrilisest vintpüssist.

Juhend: Наставление по стрелковому делу (НСД—38) „Винтовка обр. 1891/30. г."

Käsiraamat: Сборник пособий для военных руководителей.

Teema 3. Laskmine väikekaliibrilisest vintpüssist — 4 tundi.

Eesmärk: Anda kogemusi laskmiseks väikekaliibrilisest vintpüssist paigalseisva märgi pihta.

Meetod: Praktiline laskmine lasketiirul (laskeväljal).

Sisu: 1. laskeharjutuse täitmine.

Märk — rinnakuju nr. 9/a, vähendatud 10 korda.

Kaugus — 25 meetrit.

Padruneid — 3.

Laskeasend — lamades — käelt.

Tabamuste näitamine — iga lasu järel.

Hinne — tabada kuju vähemalt kahe kuuliga.

Täitmiskord — sama mis esimeses harjutuses (õppekava 8. klassile).

Käsiraamat: Сборник пособий для военных руководителей

RIVILINE ETTEVALMISTUS — 10 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada üksikvõitleja tegevused relvaga (maketiga), pöörded liikumisel ja püssivõtted.

Teema 1. Üksikvõitleja tegevused relvaga — 10 tundi.

1. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õpetada sooritama pöördeid relvaga (maketiga) liikumisel.

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Pöörded paremale, vasakule ja ümberpööre liikumisel relvaga. Treening pöörete sooritamises paigal.

2. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Kinnistada treeninguga pöörded liikumisel.

Meetod: Iseseisev treening ja individuaalne kontroll.

Sisu: Treening pööretes paremale, vasakule ja ümberpöördes paigal ja liikumisel relvaga.

3. ja 4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada õigesti täitma võtteid „Rihmale" ja „Jalale — võtt".

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Võtted „Rihmale", „Jalale — võtt" tehete kaupa. Treening pööretes paremale, vasakule — liikumisel.

5. ja 6. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kinnistada treeninguga võtete täitmist: „Rihmale", „Jalale — võtt".

Meetod: Iseseisev treening ja individuaalne kontroll.

Sisu: Treening võtete täitmises: „Rihmale", „Jalale — võtt", pöörete sooritamises paremale, vasakule ja ümberpöördes.

7. ja 8. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada täitma võtteid: „Õlale — võtt", „Jalale — võtt".

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Võtete õpetamine: „Õlale — võtt" ja „Jalale — võtt" tehete kaupa. Treening võtete täitmises: „Rihmale", „Jalale — võtt", treening pööretes paigal ja liikumisel.

9. ja 10. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kinnistada treeninguga võtete täitmine: „Õlale — võtt", „Jalale — võtt".

Sisu: Võtete treening: „Õlale — võtt", „ Jalale — võtt", „Rihmale" ja pööretes, paigal ja liikumisel.

Juhend: Строевой устав пехоты Красной Армии.

KEHALINE ETTEVALMISTUS — 48 tundi.

Eesmärk: Täiustada kehalisi võimeid ja liigutuslikke oskusi, saavutada tehnika ja tundides õpitavate võtete ja liigutuste õiget täitmist.

Anda eelteatmed laste õigest kehalisest kasvatusest.

Tundide arvutlus.

Järje nr.	Ettevalmistuse alad	Tundide arv
1.	Võimlemine	26
2.	Mängud	6
3.	Suusatamine	12
4.	Teatmed kehalisest kasvatusest	4
	Kokku	48

Võimlemine — 26 tundi.

Ettevalmistavad harjutused.

Eesmärk: Sama mis VIII klassile, järk-järgulise liigutuste keerustamisega, doseerimise ja täpsuse ning puhtuse nõuete suurendamisega.

Sisu:

1. Liht- ja liitliigutused käte-, jalgade- ja kerelihaste painduvuse, kõõluste ja lihaste tugevdamise, liikuvuse ja koordinatsiooni arendamiseks mitmesuguseis asendeis.

2. Akrobaatilised harjutused: tirelid, tiriseis küünarvartel (kaasabil), laskumine „poolkäärseisu“ ja „käärseisu“, kaarsild jne.

3. Harjutused topispallidega: pallide ülesviskamine ja püüdmine täiendavate ülesannetega, raskematega kui VIII klassis; topispallide (2 kg) söötmine ja tõukamine paaris ja rühmas, suurendades harjutuste kestust ja vahemaad harjutajate vahel.

4. Harjutused rütmitunde ja voolavuse arendamiseks: VIII klassis õpitud harjutuste kordamine ja keerustamine.

5. Harjutused varbseinal, pingil ja kombineeritud riistadel (varbsein pingiga): VIII klassis läbivõetud harjutuste keerustamine.

Kõnd.

Eesmärk: Harjutada kõnnis mitmesuguse reljeefiga maastikul.

Sisu: Kõnd kiirendatud tempoga kuni 2 km.

Jooks.

Eesmärk: Täiustada kiirjooksu ja kestusjooksu tehnikat rajal ja maastikul.

Treenida jooksu lihtsate kunstlike ja looduslike takistuste ületamisega.

Sisu:

1. 100 m jooks. Teatejooksud kuni 100 m etappidega. Kiirendusjooks kuni 200 m.

2. Takistusjooks: treening üksikute takistuste ja takistusriba ületamises.

3. Segaliikumine kuni 1,5 km.

4. Krossid murdmaastikul kuni 500—800 m.

Hüpped.

Eesmärk: Täiustada hooga kõrgus- ja kaugushüppe ja üle võimlemisriistade hüpete tehnikat.

Sisu:

1. Kõrgushüpe hooga ja kaugushüpe hoota ja hooga.

2. Toenghüpped — riista kõrgus kuni 1 m 20 sm; kägar- ja põikhüpped üle sangadega hobuse.

Heited.

Eesmärk: Täiustada mitmesuguseist lamaasendeist granaadiviske ja heitepalli heitmise tehnikat.

Sisu:

1. Granaadivise (500 g) kõverdatud käega kaugusse ja märki (vertikaalseisse ja horisontaalseisse) seisust, põlvseisust ja lamangust, varjest, kaevikust, seoses kõnniga, jooksuga, pärast roomamist ja takistustest üleronimisega jne.

2. Heitepalli (1 kg) heitmine.

Ronimine ja ülesronimine.

Eesmärk: Tugevdada õlavöödet ja käsi VIII klassis õpitud harjutuste treenimise teel.

Sisu:

1. Ronimine köiel silmusega köitmisega põlal ja reiel.

2. Ronimine jalgade abil kuni 3—4 m kiirusele.

3. Treening üle tara ronimises kaaslase abil (kõrgus kuni 2 m) kiirusele.

4. Kangil (rinna kõrgusel): VIII klassis õpitud harjutuste kordamine rippes ja toengus, kinnerrippest kinnertõus hooga.

Roomamine.

Eesmärk: Täiustada oskusi roomamises „poolkäpili"; õppida roomamist „liibudes".

1. Treenida varem-õpitud roomamisviise.

2. Roomamine „liibudes".

3. Roomamine kandami (kuni 12 kg) lohistamisega rihma abil — kuni 10—15 m.

Tasakaal.

Eesmärk: Täiustada varem-õpitud oskusi tasakaalus (kõrguse suurendamisega).

Sisu:

1. Kõnd poomil (palgil) kuni 1 m 20 sm kõrgusel mitmesuguste käte-asenditega (kõrval, puusas, kuklal jne.).

2. Kõnd pika sammuga üle kraavi jne. asetatud palgil, laual, puul, kõrgusega kuni 1 m; märkidest ja väiksematest takistustest üleastumine.

3. Kõnd palgil (poomil) 1 m kõrgusel kandami (topispalli, koti, kuni 5 kg) edasiandmisega ahelas.

Kandami tõstmine ja kandmine.

Eesmärk: Treenida sulavliigutuslikke oskusi kandami tõstmisel ja kandmisel.

Sisu:

1. Kuni 14-kg kandami tõstmine ja kandmine 40—50 m (peenike palk, kast, kott jne.).

2. Kahekesi ühe kandmine varem-õpitud viisidega (kandevööga ja ilma — kuni 30 m kaugusele).

Heitlemine.

Eesmärk: Treenida mitmesuguseis heitlusviisides; tutvustada põhiliste võitlusvõtetega relvastamatu relvastatu vastu.

Sisu:

1. Treenida vedamises ja tõuklemises mitmesuguseis kombinatsioonides paarides ja rühmades.

2. Relvastamatud põhilised võitlusvõtted noaga (pussiga) ja revolvriga relvastatu vastu. Revolvriga pealetungija võitlusvõimetuks tegemine, noalöökidega paremalt, vasakult ja alt löökidega pealetungija võitlusvõimetuks tegemine.

Mängud — 6 tundi.

Eesmärk: Sama mis VIII klassis, mängureeglite ja tehnika täpsustamise nõuete suurendamisega.

Sisu:

1. Jooksumängud.

Teatejooksud 2—3 topispalli kandmisega, takistuste ületamisega jne.

2. Viskemängud.

„Võitlus palli pärast". „Laptuu". Ettevalmistavad mängud korvpallile.

Heitlusmängud.

„Võitlus ringi pärast". „Tugevaim" jne.

Suusatamine — 12 tundi.

Eesmärk: Eelmistes klassides omandatud oskuste täiustamine.

Õpetada neljasammulist vahelduvtõukelist sammu, pidurdamist „poolsahaga".

Tutvustada pöördega „poolsahk".

Treenida liikumises keskmisel murdmaastikul.

Sisu:

1. Suuskade materjalosa (eelmiste klasside kava lühikordamine). Suusamäärded ja nende kasutamine.

2. Rivielemendid. Eelmiste klasside kava kordamine (kõrgendatud nõuetega).

3. Liikumistehnika. Neljasammuline vahelduvtõukeline samm. Pidurdamine ja pööre „poolsahaga". Looklev laskumine. Vahelduvtõukeline ja kahesammuline vahelduvtõukeline samm.

4. Treening kergel murdmaastikul kuni 5 km.

Teatmed kehalisest kasvatusest (vestlused) — 4 tundi.

Teema 1 — 1 tund.

Kehalise kasvatuse ülesanded ja tähtsus, kehaline kasvatus kui kommunistliku kasvatuse ja Nõukogude Liidu sotsialistliku töö ja kaitse ettevalmistuse vahend. Kehalise kasvatuse ülesanded, organisatsioon ja vormid perekonnas, eelkooliealiste asutistes, koolis, pioneerorganisatsioonides.

Teema 2 — 1 tund.

Kehalise kasvatuse põhilised vahendid ja meetodid: kehalised harjutused (mängud, võimlemine, sport), karastamine õhuga, päikesega, veega, õige (kehakultuurne) töö, õpingu ja puhkuse režiim. Nende vahendite mõju organismile.

Teema 3 — 1 tund.

Imiku-väikelapse, eelkooli- ja kooliealiste laste kehalise kasvatuse iseärasusi; tütarlaste (neidude) kehalise arengu iseärasusi.

Teema 4 — 1 tund.

Kehalise kasvatuse harjutuste ja meetodite valik seoses naisorganismi arengu iseärasustega mitmesugustes kasvuperioodides. Nende vahendite kasutamine kehaliselt nõrkade ja piiratute juures. Tervisvõimlemine.

Märkused: 1. Vestluste ainestik esitada õpilastele lihtsas, vastuvõtlikus vormis, tugedes konkreetseile näiteile; vestluse lõpul jätta aega (10—15 minutit) vastuseks õpilaste küsimustele.

2. Vestlused teemadel 1 ja 2 teostab kehalise kasvatuse õpetaja kui spetsialist, teemadel 3 ja 4 — kooliarst.

ERIALALINE ETTEVALMISTUS SIDE ALAL.

A. Telefonistide ettevalmistus — 56 tundi.

Eesmärk: Tundma õppida telefoniaparaatide UNA-F, UNA-I materjalosa; tutvustada kommutaatori ehitusega, kätte õpetada telefoniliinide ehitamist ja mahavõtmist mitmesugusel maastikul, saavutada telefonogrammide vahetamisel kiirust kuni 150 sõna või gruppi tunnis.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Osade ja teemade nimetused	Tundide arv
	I. Sideteenistus.	
1.	Sidevirgatsi teenistus	1
	Kokku	1
	II. Telefoniasjandus.	
1.	Telefoneerimise põhialuste tundmaõppimine . . .	4
2.	Välitelefoniaparaadid „UNA-F"	5
3.	Välitelefoniaparaadid „UNA-I"	4
4.	Välikommutaatorid „KOF-28" või „33"	5
5.	Induktorilise kommutaatori ehitus (numbrikast 12 ühendusele)	4
	Kokku	22
	III. Liiniasjandus.	
1.	Telefoniliinide ehitamise ja mahavõtmise tööde reeglid mitmesugusel maastikul	10
2.	Liinide ehitamine maastikul ja kesk- ning lõppjaamade organiseerimine	7
	Kokku	17

Järje nr.	Osade ja teemade nimetused	Tundide arv
	IV. Jaama ekspluatatsiooniteenistus.	
1.	Telefonijaama ekspluatatsiooniteenistus	2
2.	Lõpp- ja vahejaamade seadistamine ruumis ja teenindamine	2
3.	Telefonikeskjaama seadistamine ja teenindamine väliolukorras, selle valve ja kaitse	4
4.	Praktiline töö telefonogrammide üleandmise ja vastuvõtmise alal	8
	Kokku	16
	Kõik kokku	56

SIDETEENISTUS — 1 tund.

Teema 1. Sidevirgatsi teenistus — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada sidevirgatsi kohustega.

Meetod: Seletus.

Sisu: Sidevirgatsi osa side üldsüsteemis. Sidevirgatsile esitatavad nõuded lahingus. Sidevirgatsi liiklemisabinõud ja nende kasutamise kord. Sidevirgatsi kohused jalgsi, hobusega või mootorsõidukiga liikumisel. Tegevusraadius ja käskude ning ettekannete edasitoimetamise kiirus.

TELEFONIASJANDUS — 22 tundi.

Teema 1. Telefoneerimise põhialuste tundmaõppimine — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Telefoneerimise põhialustega tutvustamine.

Meetod: Seletus ja näidis skeemidel.

Sisu: Mõisted häälest. Häälelained. Telefonilise ülekande printsiip. Kahepoolse telefoneerimise skeemid. Transformaatori (induktsioonpooli) otstarve. Mikrofoni töö. Hääle võnkumiste muutumine elektri-vahelduvvooluks. Telefoni töö. Helisagedusega elektri-vahelduvvoolu muutmine häälevõnkumisteks.

Väljakutse seadmete lülitus aparaadi skeemis (summer, induktor).

Teema 2. Välitelefoniaparaadid „UNA-F" — 5 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Anda teadmisi telefoniaparaadi „UNA-F" üksikosade ja nende töötamise põhimõtete alal.

Meetod: Seletus ja näidis aparaadil ja selle üksikosadel.

Sisu: Aparaadi üksikosade konstruktsiooni ja töö tundmaõppimine: mikrotelefon, summer, transformaator, kondensaator, piksekaitse. Nende koostöö ja voolu tee skeemis.

3. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada aparaadi proovimisega ja lihtsamate rikete kõrvaldamisega.

Meetod: Näited aparaatidel ja seletus.

Sisu: Praktiline töötamine aparaadi „UNA-F" proovimise ja lihtsamate rikete kõrvaldamise alal.

Teema 3. Välitelefoniaparaadid „UNA-I" — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Anda teadmisi telefoniaparaadi „UNA-I" üksikosade tundmise alal. Kätte õpetada aparaadi korrasoleku kontrollimise võtted ja lihtsamate rikete kõrvaldamine.

Meetod: Seletus ja näidis aparaadil ja skeemil.

Sisu: Aparaadi üksikosade ja ehituse töötamise tundmaõppimine: mikrotelefon, induktor, kell, transformaator, piksekaitse. Aparaadi üksikosade koostöö ja vooluahelate skeem. Praktiline töö aparaadi lihtsaimate rikete kõrvaldamisel.

Teema 4. Välikommutaatorid „KOF-28" või „33" — 5 tundi.

1. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada kommutaatori otstarbega ja põhiosadega.

Meetod: Seletus ja näidis kommutaatoril.

Sisu: Kommutaatori taktikalis-tehnilised omadused. Kommutaatori üldine ehitus ja ülesanded. Üldteadmised kommutaatoril töötamisest.

2. ja 3. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada kommutaatori ülesseadmist ja selle teenindamist.

Meetod: Töötamine kommutaatoril ja seletus.

Sisu: Kommutaatori ülesseadmine. Liinide ühendamine ja kommutaatori teenindamine. Kommutaatori korrasoleku kontrollimine.

Teema 5. Induktorilise kommutaatori ehitus (numbrikast 12 ühendusele) — 4 tundi.

1. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Anda ettekujutus numbrikasti ostarbest ja peaosadest.

Meetod: Seletus ja näited kommutaatoril.

Sisu: Numbrikasti taktikalis-tehnilised omadused. Numbrikasti ehitus ja otstarve. Üldised teatmed numbrikasti töötamisest.

2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada kommutaatorit üles seadma ja teenindama.

Meetod: Praktilised näited kommutaatoril.

Sisu: Numbrikasti ülesseadmine, liinide ja maanduse ühendamine. Numbrikasti teenindamine ja korrasoleku proovimine.

Juhend: „Наставление по телефонной службе".

Käsiraamat: Майор Жуков, „Телефонное дело", изд. 1943 г.

LIINIASJANDUS — 17 tundi.

Teema 1. Telefoniliinide ehitamise ja mahavõtmise tööde reeglid mitmesugusel maastikul — 10 tundi.

1. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada liini ehitamise ja mahavõtmise reeglid metsamaastikul.

Meetod: Seletus koos praktiliste näidistega maastikul.

Sisu: Liini ehitamine ja mahavõtmine metsamaastikul. Liini suuna valik, teedest eemalehoidmine (50—100 m). Liini kinnitamine puudele, üleminek maast puule ja tagasi. Kaabli lõdvete jätmine kaitseks katkemiste vastu vaenlase miinipildujaja suurtükitule puhul. Kaabli jätkude valmistamine.

2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada liini ehitamise ja mahavõtmise reeglid murdmaastikul.

Meetod: Seletus koos praktiliste näidistega maastikul.

Sisu: Telefoniliinide ehitamise ja mahavõtmise reeglid murdmaastikul. Suuna valik. Kaabli asetamise kord ja selle kinnitamine kohalolevatele esemetele (põõsad, mättad) ning abiseadmetele (vardad, latid).

3. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada üle jõgede minevate liinide ehitamise ja mahavõtmise reeglid.

Meetod: Seletus koos praktiliste näidistega maastikul.

Sisu: Liini üle jõe ehitamise ja mahavõtmise reeglid. Töö kord jõgedest üleminekute ehitamisel (üleminek kaabliga). Liini

ehitusviis jõgedest ülemineku kohtadel (õhus ja vee all). Kaabli kinnitamine kaldal.

4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada asulas liinide ehitamise ja mahavõtmise reeglid.

Meetod: Seletus koos praktiliste näidistega maastikul.

Sisu: Liini ehitamine ja mahavõtmine asulas. Liini suuna valik (linnas ja külas). Liini eemalehoidmine elektrijuhtmetest ja telegraafi-sideliinidest. Liinide majadele kinnitamise reeglid ja kord. Liinide kinnitamine telegraafipostidele. Tänavatest ületõste. Liinide moondamine.

5. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada sideliinide ehitamise ja mahavõtmise reeglid talvel.

Meetod: Seletus ja töö maastikul.

Sisu: Liinide ehitamine ja mahavõtmine talvel. Liini ehitamise ja mahavõtmise reeglid suuskade ning suusksaanide kasutamisel. Liini suuna valik. Kaabli asetamine lumele. Moondamine ja kohalikkudele esemetele kinnitamine.

Teema 2. Liinide ehitamine maastikul ja kesk- ning lõppjaamade organiseerimine — 7 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada jaama seadistamine ja selle teenindamine.

Meetod: Seletus ja töö maastikul.

Sisu: Telefonikeskjaama asukoha valik. Liinide suuna valik. Liinide ehitamise kord suundade järgi. Jaamade ja liinide moondamine. Liinide ja jaamade valve. Jaamade praktiline teenindamine. Kõnede pidamine koodi järgi. Liini rikete leidmine ja kõrvaldamine.

3. õppus — 2 tundi, 4. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õpetada telefoniliinide ehitamist ja nende teenindamist.

Meetod: Praktiline töö maastikul koos seletustega.

Sisu: Telefoniliini ehitamine maastikul. Jaama seadistamine (kesk-, kontroll-, lõppjaama). Jaamade ja liinide teenindamine. Telefonogrammide üleandmine ja vastuvõtmine.

Juhend: „Наставление по полевым линиям связи“, изд. ГУСКА.

IV. JAAMA EKSPLUATATSIOONITEENISTUS — 16 tundi.

Teema 1. Telefonijaama ekspluatatsiooniteenistus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada telefonijaamas nõutava üldkorraga ja õpetada täitma valvekorra-telefonisti kohuseid.

Meetod: Seletus ja töö aparaadil.

Sisu: Üldine kord telefonijaamades. Väljakutse ja väljakutsele vastamise reeglid. Aparaadi juurde kutsumise reeglid. Koodi tabel. Suuliste käskude ja ettekannete üleandmine. Telefonogrammi plank. Selle täitmine. Telefonogrammide vastuvõtmise ja üleandmise kord. Tsirkulaarne üleandmise kord. Telefonogrammide üleandmise järjekord. Korrapidamise vastuvõtmise ja üleandmise kord jaamades.

Teema 2. Lõpp- ja vahejaamade seadistamine ruumis ja teenindamine — 2 tundi.

Eesmärk: Anda teadmisi telefonijaamade ruumis seadistamise reeglite tundmises.

Meetod: Seletus ja praktiline töö.

Sisu: Lõpp- ja vahejaamade otstarve. Jaama asukoha valik, arvestades moondamise nõudeid ja kaitse võimalusi. Välisjuhtmestik, sisendusjuhtmestik ja sisejuhtmestik. Telefoniaparaatide paralleelselt ja järjestikku ühendamine liini. Maanduse ehitus. Isikulise koosseisu kohused liini teenindamisel ja jaama hooldamisel. Jaama valve ja kaitse vaenlase ootamatu kallaletungi vastu.

Teema 3. Telefonikeskjaama seadistamine ja teenindamine väliolukorras, selle valve ja kaitse — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Anda teadmisi telefonijaamade seadistamise reeglite kohta ning nende valve ja kaitse alal väliolukorras.

Meetod: Seletus ja töö maastikul.

Sisu: Jaamade asukohtade valik, arvestades moondamise nõudeid. Jaama seadistamiseks vajaliku sidesõlme isikulise koosseisu loendus. Kommutaatorite ja aparaatide paigutamine. Juhtmete ehitamine ja nende moondamine. Juhtmete rikkumise vältimise abinõud liiklemisel komandopunktis. Isikulise koosseisu kohused 3 . . . 4 suunaga kommutaatoriga „KOF“ telefonikeskjaama teenindamisel. Jaama hooldamine ja hoidmine. Jaama mahavõtmine ja üleviimine. Jaama valve ja kaitse. Jaama side-

toimkondlaste ärakasutamine vastase kallaletungi korral. Laskuripesade kaevamine laskmiseks lamades, põlvelt. Kaevikute kaevamine.

Teema 4. Praktiline töö telefonogrammide vastuvõtmise ja üleandmise alal — 8 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada täitma telefonisti kohuseid.

Meetod: Töötamine aparaatidel ja kommutaatoritel.

Sisu: Käskude ja ettekannete üleandmine. Valvekorra-telefonisti praktiline treening telefonogrammide vastuvõtmises ja üleandmises, püüdes saavutada kiirust 130—150 sõna (gruppi) tunnis.

Juhend: 1. Наставление по телефонной службе.
2. Наставление по службе связи Красной Армии.

Käsiraamat: Майор Жуков, Телефонное дело, изд. 1943 г.

B. RAADIOTELEGRAFISTIDE ETTEVALMISTUS — 56 tundi

Eesmärk: Tutvustada Punaarmee side organisatsiooniga. Saavutada kuulmise järgi vigadeta vastuvõttu ja üleandmise võtmega kuni 4 gruppi minutis.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Sisu osade ja teemade nimetus	Tundide arv
	I. Sideteenistus.	
1.	Side organiseerimise üldpõhimõtted Punaarmees	1
	II. Vastuvõtt kuulmise järgi ja üleandmine võtmega.	
1.	Vastuvõtt kuulmise järgi ja üleandmine võtmega. Morsetähestik	55
	Kokku	56

SIDETEENISTUS — 1 tund.

Teema 1. Side organiseerimise üld-põhimõtted Punaarmees — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada Punaarmee side organiseerimise üldiste põhimõtete ja nõuetega.

Meetod: Näited skeemidel ja seletused.

Sisu: Side tähtsus kaasaegses lahingus. Sidele esitatavad nõuded. Side organiseerimise põhiprintsiibid Punaarmees (side ülevalt alla, paremalt vasakule). Raadioside tähtsus kaasaegses lahingus.

Teema 1. Vastuvõtt kuulmise järgi ja üleandmine võtmega.

Morsetähestik — 55 tundi.

Eesmärk: Õpetada kuulmise järgi vigadeta vastu võtma ja üle andma võtmel morsetähestiku kõiki tähti, numbreid ja kirjavahemärke.

Meetod: Töötamine summer-klassis ja seletus.

1. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Harjutada kuulmise järgi vastu võtma tähed „T, E, C, Y," veamärke ja vahemärke. Ettevalmistavate harjutuste läbitöötamine võtmel punkti ja kriipsu üleandmiseks.

2. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada kuulmise järgi vastu võtma tähed „Ф, Ю" (harjutus 2), lõpumärk ja varem-õpitud tähtede vastuvõtmise treening.

Ettevalmistavate harjutuste läbitöötamine punkti ja kriipsu üleandmisel.

3. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada kuulmise järgi vastu võtma tähed „И, А, Я" ja varem-õpitud tähtede vastuvõtmise treening. Ettevalmistavate harjutuste läbitöötamine punkti ja kriipsu üleandmisel.

4. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada kuulmise järgi vastu võtma tähed „М, Г, З, Щ" ja varem-õpitud tähtede vastuvõtmise treening. Võtmel tähtede „T, E, C, Y" üleandmine.

5. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada kuulmise järgi vastu võtma tähed „Х, Ж" ja varem-õpitud tähtede kordamine. 2. harjutuse läbitöötamine tähtede

„Ф, Ю“ üleandmisel võtmega ja varem-õpitud tähtede üleandmise treening.

6. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada kuulmise järgi vastu võtma tähed „Д, ь, В“ ja varem-õpitud tähtede vastuvõtmise treening. Võtmel tähtede „И, А, Я“ üleandmine ja varem-õpitud tähtede üleandmise treening.

7. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada kuulmise järgi vastu võtma tähed „Р, Л“ ja varem-õpitud tähtede kordamine. Võtmel tähtede „М, Г, З, Щ“ üleandmine ja varem-õpitud tähtede üleandmise treening.

8. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada kuulmise järgi vastu võtma tähed „В, П, И“ ja varem-õpitud tähtede vastuvõtmise treening. Tähtede „Х, Ж“ üleandmine võtmel ja varem-õpitud tähtede üleandmise treening.

9. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada vastu võtma kuulmise järgi tähed „Н, К, Ы, П“ ja varem-õpitud tähtede vastuvõtmise treening. Tähtede „Д, ь, В“ läbitöötamine ja võtmega üleandmine ning varem-õpitud tähtede üleandmise treening.

10. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada vastu võtma kuulmise järgi tähed „О, Ч, Ш“ ja varem-õpitud tähtede vastuvõtmise treening. Tähtede „Р, Л“ läbitöötamine ja üleandmine võtmega ning varem-õpitud tähtede üleandmise treening.

11. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada vastu võtma kuulmise järgi numbrid „1, 5, 0, 3, 8“ ja varem-õpitud tähtede vastuvõtmise treening. Tähtede „В, П, U“ läbitöötamine ja üleandmine võtmega ning varem-õpitud tähtede üleandmise treening.

12. harjutus.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Õpetada vastu võtma kuulmise järgi numbrid „4, 7, 9, 2, 6“ ja varem-õpitud numbrite kuulmise järgi vastuvõtmise treening. Tähtede „Н, К, Ы, П“ läbitöötamine ja üleandmine võtmega ning varem-õpitud tähtede üleandmise treening.

13. harjutus.

1. õppus — 2 tundi.

Tähtedest teksti kuulmise järgi vastuvõtmise treening. Tähtede „О, Ч, Ш“ läbitöötamine ja üleandmine võtmega ning varem-õpitud tähtede üleandmise treening.

14. harjutus.

1. õppus — 2 tundi.

Numbrilise teksti kuulmise järgi vastuvõtmise treening. Võtmega numbrilise teksti üleandmine „1, 5, 0“.

15. harjutus.

1., 2. ja 3. õppus — à 1 tund.

Segateksti ja kirjavahemärkide kuulmise järgi vastuvõtmise treening. Numbrilise teksti „4, 7, 9, 2, 6“ ja kirjavahemärkide üleandmine võtmega. Varem-õpitud numbrite üleandmise treening.

Töö norm: kuulmise järgi vastuvõtmine ja üleandmine võtmega kuni 4 gruppi minutis.

Juhend: 1. Методическое руководство по обучению радиотелеграфистов Красной Армии. Военное издательство НКО, 1943 г.

2. Наставление по радиослужбе.

3. Наставление по службе связи Красной Армии.

Käsiraamat: Учебник красноармейца-радиста.

Läbivõetavate raadiojaamade instruktsioonid ja kirjeldused.

C. MORSETELEGRAFISTIDE ETTEVALMISTAMINE — 56 tundi.

Eesmärk: Tutvustada Punaarmee side organiseerimise põhimõtetega; õpetada õiget punktide ja kriipsude väljalöömist ja sõjaväelise sisuga lühemate telegrammide üleandmist. Saavutada moonutusteta 60—80 grupi vahetamise kiirust tunnis.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Sisu osade ja teemade nimetus	Tundide arv
	I. Sideteenistus.	
1.	Side organiseerimise üldised põhimõtted Punaarmees	1
	Kokku	1
	II. Töötamine aparaadil ja jaama ekspluatatsiooniteenistus.	
1.	Aparaadi ja õpilase tööks ettevalmistamine . . .	2
2.	Kriipsu ja punkti väljalöömine	8
3.	1. ja 2. grupi tähtede ja numbrite üleandmine . .	8
4.	3. ja 4. grupi tähtede ja numbrite üleandmine . .	8
5.	5. ja 6. grupi tähtede ja numbrite üleandmine . .	8
6.	7. ja 8. grupi tähtede ja kirjavahemärkide üleandmine	8
7.	Lühemate telegrammide üleandmine	13
	Kokku	55
	Üldiselt	56

SIDETEENISTUS — 1 tund.

Teema 1. Side organiseerimise üldised põhimõtted Punaarmees — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada side organiseerimise põhimõteteg ja nõuetega.

Meetod: Seletus ja näited skeemidel.

Sisu: Side tähtsus kaasaegses lahingus. Nõuded side ala Punaarmee side organiseerimise põhimõtted. Sõjaväes tarvitu sel olevate sidevahenditega tutvustamine.

TÖÖTAMINE APARAADIL JA JAAMA EKSPLUATATSIOONI TEENISTUS — 55 tundi.

Teema 1. Aparaadi ja õpilase tööks ettevalmistamine — 2 tund

Eesmärk: Õpetada morseaparaadi tööks ettevalmistamis kätte õpetada õige aparaadi juures istumise ja käte asend j punkti ning kriipsu väljalöömine.

Meetod: Näited ja praktiline töö.

Sisu: Tindipoti täitmine värviga, lindi seadmine, ke lamehhanismi käimalaskmine. Istumisviis aparaadi juures. Kä

asend. Sõrmede asend võtmel. Kriipsude ja punktide väljalöömine metronomi ja lugemise järgi.

Teema 2. Kriipsude ja punktide väljalöömine — 8 tundi.

Õppetunnid 1., 2., 3. ja 4. — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada õiget kriipsude ja punktide väljalöömist ning tähemärke.

Meetod: Töö võtmega ja seletus.

Sisu: Kriipsude, punktide, kriips-punktide ja punkt-kriipsu kombinatsioonide õigete vahedega väljalöömine. Kriipsu ja punkti suhteline pikkus. Õigete vahede pidamise oskus. Vahelduv töötamine metronomiga ja ilma. Tähtede (E, T, A, H) lugemine ja lindilt mahakirjutamine.

Teema 3. 1. ja 2. grupi tähtede ja numbrite üleandmine — 8 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada õiget võtmega 1. ja 2. grupi tähtede ja numbrite üleandmist.

Meetod: Seletus ja töötamine võtmega.

Sisu: 1. grupi tähtede ja numbrite „E, U, C, X, 5, 1," üleandmine; 2. grupi: „T, O, M, Ш, null (0)" murdjoon ja sõnad nendest gruppidest: „COM, MOX, TOCT, СИТО, MOTO, MECTO, ШОССЕ, TECTO, MEX." Töö vahelduvalt metronomiga ja ilma. Lindilt lugemine ja mahakirjutamine.

Teema 4. 3. ja 4. grupi tähtede ja numbrite üleandmine — 8 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada õiget 3. ja 4. grupi tähtede ning numbrite üleandmist.

Meetod: Töötamine võtmega ja morseaparaadiga.

Sisu: Tähtede ja numbrite 3. grupist üleandmine: „A, У, Ж, 4". 4. grupist „H, Д, B, 6 ". Sõnade ülekandmine: „OCA, НОЖ, ДОМ, ДУБ, ЖИТО" ja arvud „54, 46, 60, 50, 64". Märkides ja märkide ning numbrite vahedes üleandmise puhtuse ja selguse nõudmine. Lugemine ja mahakirjutamine lindilt.

Teema 5. 5. ja 6. grupi tähtede ning numbrite üleandmine — 8. tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada võtmega 5. ja 6. grupi numbrite ja tähtede üleandmist.

Meetod: Töötamine võtmega ja morseaparaadiga.

Sisu: Tähtede ja numbrite 5. grupist üleandmine: Б, Ю, 1, 2, 3"; 6. grupist: „Г, З, Ч, 9, 8, 7". Sõnade üleandmine: „воина, движение, бои, задача, взвод, юг, отход, части, сосед, действие, дивизион", ja arvude üleandmine: „12, 23, 34". Lindilt lugemine ja mahakirjutamine.

Teema 6. 7. ja 8. grupi tähtede ja kirjavahemärkide üleandmine — 8 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada üle andma võtmega 7. ja 8. grupi tähed ja kirjavahemärgid.

Meetod: Töötamine võtmega ja morseaparaadiga.

Sisu: 7. grupi tähtede ja kirjavahemärkide üleandmine: „Р, Л, П, Я, Ф", küsimärk (?).

8. grupi: „К, Ь, Ы, Ш, Н", koolon (:) ja sõnad: „полк, полоса, тыл, противник, батальон, огонь, пулемет, передовой, фронт, телефон, телеграф, штадив, штакор, комкор, комдив, связь, позиция, авиация, рубеж, район, колонна".

Lindilt lugemine ja mahakirjutamine.

Teema 7. Lühemate telegrammide üleandmine — 13 tundi.

1., 2., 3., 4., 5. ja 6. õppus — à 2 tundi ning 7. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Õpetada lühemate telegrammide üleandmist, plangile kirjutamist ja žurnaali sissekannete tegemist.

Meetod: Töötamine morseaparaadil plankidega ja žurnaaliga.

Sisu: Sõjalise sisuga lühemate telegrammide üleandmine. Valvekorra-telegrafisti kohused. Sõnade arvu määramine. Telegrammi ametliku pealmiku täitmine. Aparaadi žurnaali pidamise reeglid.

Norm: Praktilisel töötamisel morseaparaadiga saavutada telegrammide vahetamise kiirust: rahuldav — 60, hea — 70, väga hea — 80 sõna (gruppi) tunnis.

Juhendid: 1. Наставление по телеграфной службе, изд. ГУСКА.

2. Методическое руководство по обучению телеграфистов-морзистов работе на аппарате.

3. Наставление по службе связи Красной Армии.

Käsiraamatud: 1. Учебник красноармейца-телеграфиста.

2. Телеграфное дело, пособие для младшего начальствующего состава войск связи (Военное издательство НКО 1943 г.)

SÕJALIS-SANITAARNE ETTEVALMISTUS — 56 tundi.

Eesmärk: Õpetada meditsiinilist esmasabiandmist haavamiste ja õnnetusjuhtude puhul, haavatute talitust ja arsti lihtsaimate määramiste täitmist. Tutvustada võitleja teotsemisega kaitsel.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Jaotuste ja teemade nimetus	Tundide arv
	I. Meditsiiniline esmasabi.	
1.	Esmassideme pealepanemine	8
2.	Verejooksu sulgemine	3
3.	Meditsiiniline esmasabiandmine luumurdude, muljumiste ja nihestuste puhul	4
4.	Meditsiiniline esmasabiandmine põletuste ja külmumiste puhul	2
5.	Kunstlik hingamine	2
6.	Meditsiiniline esmasabiandmine õnnetusjuhtude puhul	3
	Kokku	22
	II. Haavatute talitamine.	
1.	Haavatute vastuvõtt statsionaari	2
2.	Kirurgilised haigetoad	3
3.	Haavatute talitamine	10
4.	Haavatute ettevalmistamine operatsiooniks	3
5.	Operatsioon	2
6.	Pärastoperatsiooniline talitamine	3
7.	Vere ülekandmine ja doonorlus	4
8.	Mikstide talitamise iseärasused	1
	III. Üldtaktika elemendid.	6
	Kokku	34
	Üldse	56

MEDITSIINILINE ESMASABI — 22 tundi.

Teema 1. Esmassideme pealepanemine — 8 tundi.

Eesmärk: Korrata ja laiendada omandatud teatmeid meditsiinilises esmasabiandmises haavamiste puhul.

Meetod: Vestlused ja harjutused.

1. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada sidumismaterjali ettevalmistamist ja steriliseerimisviise.

Meetod: Vestlus sidumismaterjali demonstreerimisega.

Sisu: Sidumismaterjal: marli, vatt hügroskoobiline ja lihtne, ligniin. Sidumismaterjali valmistamine marlist: salvrätikud, kompressid, tampoonid, turundid, sidemed. Vahariie. Vahapaber. Sidumismaterjali steriliseerimisviisid. Autoklaav. Tema ehituse põhimõtted. Sidumismaterjali paigutamisreeglid autoklaavi. Steriliseerimisreeglid. Lihtsustatud steriliseerimisvõtted: keetmine, triikrauaga triikimine, jooditinktuuriga immutamine. Autoklaavi käsitsemine.

2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada instrumentaariumi steriliseerimisviisidega.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Instrumentaariumi steriliseerimine. Sterilisaatori ehitus ja käsitsemine. Instrumentaariumi paigutamine. Keetmise kestus. Sooda doseerimine. Steriilsete instrumentide tarvitamisreeglid.

3. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada haavade hoidmist haavainfektsioonidest.

Meetod: Vestlus sidumispaki demonstreerimisega ja harjutused.

Sisu: Lühike kordamine — haavade liigid, haavamisel tekivaist ohtudest (verekaotus, haavainfektsioon); haavainfektsioonid. Roosi, kangestuskramptõve, gaasigangreeni, flegmooni, haavamädanemise, haavadifteeria ja üldise veremürgistuse tunnused.

Aseptika ja antiseptika. Haavade infitseerimise vältimisabinõud sidemete panemisel. Haavade sidumine. Harjutused individuaalse sidumispaki avamises ja sideme asetamises.

4. ja 5. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Õpetada esmassideme panemist haavale.

Meetod: Harjutus sidemete panemises.

Sisu: Mähiseliste sidemete liikide ja sidumisviiside lühike kordamine. Sidemete panemise iseärasus sügavate rindkere haavade, soolte väljalangemisega kõhuhaavamiste, nina ja alalõualuu haavamiste puhul. Side kolloodiumiga, plaastriga.

Harjutus sidemete panemises mitmesuguseile kehaosadele erinevas asendis (lamades, istuli) ja öisis tingimustes.

Teema 2. Verejooksu sulgemine — 3 tundi.

Eesmärk: Süvendada meditsiiniliste esmasabivõtete ja reeglite tundmist verejooksu puhul.

Meetod: Vestlus ja harjutused.

1. õppus — 1 tund.

Sisu: Lühidalt (kordamisena) selgitada verejooksu liike haavast. Arteriaalse, venoosse ja kapillaarse verejooksu tunnused. Ajutise veresulgemise võtted: surumine, suruv side, veresulgur ja turniket, jäseme asendi muutmine.

Seesmine verejooks. Esmaabivõtted.

Arteeride surumiskohad. Harjutused arteeride surumises sõrmedega. Suruv side ja selle tarvitamine. Harjutused suruva sideme panemises.

2. õppus — 2 tundi.

Sisu: Lühidalt (kordamisena) — riidest, kummist veresulguri asetamine. Indikatsioonid ja kontraindikatsioonid veresulguri asetamisel. Koha ettevalmistamine veresulguri asetamiseks. Võimalikud tüsistused veresulguri ebaõigel asetamisel ja sellest hoidumise abinõud.

Harjutused veresulguri ja turniketi asetamisel.

Teema 3. Meditsiiniline esmasabiandmine luumurdude, muljumiste ja nihestuste puhul — 4 tundi.

Eesmärk: Süvendada ja laiendada võtete tundmist meditsiinilisel esmasabiandmisel luumurdude puhul.

Meetod: Vestlus, lahaste ning nende panemise demonstreerimine ja harjutused.

1. õppus — 2 tundi.

Sisu: Lühidalt (kordamisena) — luumurdudest. Kinnise ja lahtise luumurru tunnused. Murdunud luu asetamine liikumata asendisse. Mõiste lahaseist. Lahaste liigid. Lahaste panemise reeglid kinniste ja lahtiste luumurdude puhul. Liikumatud sidemed käepärast-olevast materjalist. Ajutiste lahaste panemine alalõualuu haavamisel.

Harjutused lahastamises ja liikumatute sidemete panemises. Haavatute asetusviisid lülisamba ja vaagnaluude murdude puhul.

2. õppus — 2 tundi.

Sisu: Transportlahased. Nende otstarve. Lahaste liigid. Lahaste tarvitamisreeglid. Nihestuse, sidemete venituse, muljumiste tunnused ja meditsiiniline esmasabi.

Transportlahaste panemine.

Teema 4. Meditsiiniline esmasabiandmine põletuste ja külmumiste puhul — 2 tundi.

Eesmärk: Süvendada ja laiendada võtete tundmist meditsiinilisel esmasabiandmisel põletuste ja külmumiste puhul.

Meetod: Vestlus ja harjutused.

Sisu: Lühidalt (kordamisena) — põletuste liigid: termilised, keemilised, elektrilised. Põletuste järgud ja nende tunnused. Esmasabi põletuste puhul. Tüsistuste vältimine ja kõrvaldamine. Esmasabivõtted põleva fosforiga põletuse puhul.

Külmumine. Külmumise järgud, nende tunnused, esmasabi. Elektrilöögist tabatu vabastamine juhtmeist. Harjutused aseptiliste, põletusvastaste sidemete panemises.

Teema 5. Kunstlik hingamine — praktika 2 tundi.

Eesmärk: Kinnistada ja süvendada kunstliku hingamise võtete tundmist.

Meetod: Vestlus ja harjutused.

Sisu: Kunstlik hingamine. Indikatsioonid ja kontraindikatsioonid kunstliku hingamise tegemiseks. Kunstlik hingamine Silvester'i, Schaefer'i, Laborde'i meetodite järgi. Indikatsioonid ja kontraindikatsioonid nende meetodite rakendamisel.

Kunstliku hingamise harjutused Silvester'i ja Schaefer'i meetodite järgi.

Teema 6. Meditsiiniline esmasabiandmine õnnetusjuhtude, mürgituste ja äkiliste haigustumiste puhul — 3 tundi.

1. õppus — 1 tund ja 2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Süvendada ja kinnistada meditsiinilise esmasabivõtete tundmist õnnetusjuhtude puhul.

Meetod: Vestlus ja esmasabivõtete demonstreerimine.

Sisu: Minestus. Tõelise ja varjusurma tunnused. Kuumarabandus ja päikesepiste, nende tunnused. Esmasabi nende puhul. Esmasabi mulla alla jäänule. Uppumine. Uppuja päästmise võtted. Esmasabi uppunule. Õhukontusioon ja esmasabi sel pu-

hul. Epileptilise hoo tunnused. Abistamine hoo ajal. Esmasabi verejooksul ninast, vereköhimisel. Esmasabi tugevate hapetega ja kangete leelistega mürgitustel.

HAAVATUTE TALITAMINE — 28 tundi.

Teema 1. Haavatute vastuvõtt statsionaari — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada töötamisreeglitega hospidali haigete-vastuvõturuumis.

Meetod: Vestlus plakatite, tabelite ja haiguslugude demonstreerimisega.

1. õppus — 1 tund.

Sisu: Haavatute talitamise tähtsus. Talitamise mõisted. Haavatu vastuvõtt (tegevus hospidali haigete-vastuvõturuumis). Haavatu sanitaartöötlemine (tegevus sanitaar-läbilasklas); juuste ja küünte lõikamine, keha pesemine, kuivatamine; vanni valmistamise tehnika. Vannis oleva haavatu vaatlus. Võimalikud tüsistused vannis viibimisel, kiirabi võtted. Kontraindikatsioonid vanni määramisel.

2. õppus — 1 tund.

Sisu: Haavatu kaalumine. Haiglarõivad. Haavatu rõivaste, väärtasjade (dokumentide) ja relvade vastuvõtu-, hoiu- ja väljastamiskord. Nõuded meditsiinpersonaali rõivaste ja jalatsite suhtes. Haiguslugu, selle täitmiskord.

Harjutused haiguslugude blankettide täitmises.

Teema 2. Kirurgilised haigetoad — 3 tundi.

Eesmärk: Tutvustada haigetubade koristamiskorraga ja haavatute paigutamisega.

Meetod: Vestlus plakatite, maketite ja hapnikuaparatuuri demonstreerimisega.

1. õppus — 2 tundi.

Sisu: Haigetoad, nende seadistus ja varustis (vastavalt haigetoa otstarbele). Haigetoa sisustis: voodid, voodilauakesed, taburetid, seadeldised voodi juures haavatu vajalikku asendisse paigutamiseks. Voodi, nõuded tema suhtes. Haigetubade valgustus, kütmine ja temperatuur. Tuulutamine, koristamine. Koristamisreeglid ja -viisid. Võitlus kärbestega, sääskedega ja muude putukatega.

2. õppus — 1 tund.

Sisu: Haigetubade liigid. Haigete paigutamise põhimõtted haigetubades. Eriliste haigetubade varustamine SMA-ga (sõja-

mürkaineiga) mürgitatuile. Hapnikuaparatuur ja tema hooldamine. Hapnikuaparatuuri tarvitamisreeglid.

Teema 3. Haavatute talitamine — 10 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sidumis- ja operatsiooniruumi seadistusega; töötamisreegleiga seal; haavatute talitamistehnikaga.

Meetod: Vestlus joonistuste, plakatite, tabelite kasutamisega ja harjutused.

On soovitav ekskursioon hospidali.

1. õppus — 1 tund ja 2. õppus — 2 tundi.

Sisu: Sidumis- ja operatsiooniruumi seadistus ja varustis. Sidumis- ja operatsiooniruumi avamine välitingimustes. Koristamine ja korrashoidmine. Töökord sidumisruumis. Töötamise iseärasused ruumides, mis on ajutiselt kohastatud operatsiooni- ja sidumisruumiks.

3. õppus — 1 tund ja 4. õppus — 2 tundi.

Sisu: Kipssidemete valmistamine. Kipssidemete panemine. Nõuded, milledele peab vastama kips. Kipsi alalhoidmine.

Langettide valmistamine. Kipsi pealepanemine. „Akna" tegemine kipssidemesse.

5. õppus — 2 tundi ja 6. õppus — 1 tund.

Sisu: Venitamine. Venitamise ülesanne. Venitamisaparaadi ehituse põhimõtted. Sidemete ribade kinnitamine venitamiseks.

7. õppus — 1 tund.

Sisu: Tutvumine kirurgilise põhi-instrumentaariumiga (nimetused, otstarbed). Instrumentaariumi käsitsemine: pesemine, puhastamine, hoidmine, asetus laual (sidumisruumis).

Harjutused instrumentaariumi kätteulatamises nõudmisel.

Teema 4. Haavatute ettevalmistamine operatsiooniks — 3 tundi.

Eesmärk: Tutvustada toimingutega operatsiooniks ettevalmistamisel.

Meetod: Vestlus ja demonstreerimine.

1. õppus — 1 tund.

Sisu: Operatsiooniks ettevalmistamine; opereeritava meeleolu eest hoolitsemine. Temperatuuri mõõtmine operatsiooni eel. Operatsioonieelne dieet. Tervishoiuline vann; kontraindikatsioonid vanni määramisel. Hoolitsemine suukoopa eest. Operatsioonivälja ettevalmistamine.

2. õppus — 2 tundi.

Sisu: Meditsiinpersonaali kohused operatsiooniks ettevalmistamisel. Arstipõlle selgapanemine kirurgile. Kummikindad: alalhoidmine, ettevalmistamine, kättepanemine, äravõtmine pärast operatsiooni. Operatsioonieelne kätepesemine. Pesemisviisid. Kirurgi aitamine personaali poolt. Narkoosi liigid (kohalik valuvaigistav, üldnarkoos).

Teema 5. Operatsioon — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada meditsiinpersonaali kohustega operatsiooniajal.

Meetod: Vestlus ja demonstreerimine.

Sisu: Instrumentaariumi asetuse põhimõtted enne operatsiooni. Opereeritava seisundi vaatlemine.

Teema 6. Pärastoperatsiooniline talitamine — 3 tundi.

Eesmärk: Tutvustada pärastoperatsioonilise talitamisega.

Meetod: Vestlus ja demonstreerimine.

1. õppus — 2 tundi.

Sisu: Pärastoperatsiooniline talitamine. Haavatu kandmine operatsioonilaualt rataskanderaamile ja toimetamine haigetuppa; voodisse paigutamine. Opereeritu temperatuuri, pulsi, hingamise, üldseisundi ja väljanägemise jälgimine. Opereeritu eest hoolitsemine okse puhul. Kuse-eritamise, sooltetegevuse ning kuse ja väljaheidete vaatlemine.

Sideme järele valvamine. Õmbluste kõrvaldamise tähtajad ja kord.

2. õppus — 1 tund.

Sisu: Tähtsaimad pärastoperatsioonilised tüsistused, nende tunnused, esmasabi.

Teema 7. Vere ülekandmine ja doonorlus — 4 tundi.

Eesmärk: Tutvustada veregruppide määritlemise tehnikaga ja vere ülekandmisega.

Meetod: Vestlus demonstreerimisega doonorite punktis.

1. õppus — 2 tundi.

Sisu: Mõisted vere ülekandmisest. Mõisted vere sobivusest. Tutvumine veregruppide määritlemise tehnikaga. Instrumentaariumi ja nõude ettevalmistamine vere ülekandmiseks. Indikatsioonid vere ülekandmiseks.

2. õppus — 2 tundi.

Sisu: Doonorlos. Vere ülekandmise tehnika. Tüsistused ja nende vältimine vere ülekandmisel. Nõuded vere alalhoidmisel.

Teema 2. Mikside talitamise iseärasused — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada haavatute ning SMA-st mürgitatute talitamise iseärasustega.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Mõiste mikstidest. Mikstide vastuvõtureeglid raviasutisse ja nende sanitaartöötlemine. Reeglid haava eest hoolitsemisel. Erituste ja pesu kahjutuks tegemine.

Käsiraamatud: С. Сперанская и Ю. Финклер. Учебник для санитарных дружинниц. Медгиз. 1944 г.

ÜLDTAKTIKA ELEMENDID.

Teema. Võitleja kaitsel — 6 tundi.

1. õppus — 1 tund ja 2. õppus — 2 tundi.

Ettevalmistus kaitseks.

Eesmärk: Tutvustada laskuripesa kaevamise ja moondamisega põlvelt ja püsti laskmiseks ning valmistumisega tegevusteks kaitsel.

Meetod: Ühepoolne õppus vastase tähistamisega.

Sisu: Võitleja kohused kaitsel. Laskekoha valik. Laskuripesa kaevamine ja moondamine põlvelt ja püsti laskmiseks. Padrunite, granaatide ja süütepudelite panipaikade seadistamine. Vaatlus lahinguvälja, naabrite ja komandöride järgi. Kauguste määramine orientiirideni ja maastikujoonteni.

3. õppus — 1 tund ja 4. õppus — 2 tundi.

Pealetungiva vastase tulistamine ja tema jalaväe ning tankide rünnaku tõrjumine.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi vastase jalaväe- ja tankirünnaku tõrjumise viisidega.

Meetod: Ühepoolne õppus vastase tähistamisega.

Sisu: Tuleavamine komandöri käsul. Juhitud tulistamine. Iseseisev tulistamine. Märkide hindamine ja valik. Sihiku ja sihtpunkti valik. Koos tankidega ründava vastase jalaväe tõrjumine.

Käsiraamatud: 1. БУП, ч. 1.

2. „Методика тактической подготовки бойца“.

3. НСД „Винтовка“.
4. Учебник для бойца Всевобуча.

VESTLUSED JA ETTELUGEMISED PUNAARMEEST JA MEIE KODUMAA SÕJALISE MINEVIKU TÄHTSAMAIST SÜNDMUSIST — 6 tundi.

Teema 1 — 1 tund. Lenini-Stalini partei — saksa fašistlikkude anastajate vastase võitluse organiseerija ja juht.

Teema 2 — 1 tund. Kommunistlike noorte Liit — noorte eelsalk võitluses saksa fašistlikkude anastajatega.

Teema 3 — 1 tund. Tagala töösangarlus Suure Isamaasõja perioodil.

Teema 4 — 2 tundi. Nõukogude Liidu marssalid.

Teema 5 — 1 tund. Punaarmee ja Nõukogude rahva suurvõit Saksa imperialismi üle.

X KLASS (TEHNIKUMI III KURSUS).

LASKE-ETTEVALMISTUS — 18 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada 1891/30. a. mudeli vintpüssi osaline ja täielik koostvõtmine. Tutvustada vintpüssi osade ning mehhanismide tööga ja käsigranaatide materjalosaga. Tutvustada laskmisega 1891/30. a. mudeli vintpüssist.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Teema nimetus	Tundide arv
1.	1891/30. a. mudeli vintpüssi materjalosa · · · · ·	6
2.	Laskevõtted ja -reeglid laskmiseks vintpüssist · ·	5
3.	Laskmine 1891/30. a. mudeli vintpüssist · · · · ·	4
4.	Käsigranaatide materjalosa (RGD-33, RG-42 ja F-1)	3
	Kokku	18 tundi

Teema 1. 1891/30. a. mudeli vintpüssi materjalosa — 6 tundi.

1. ja 2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada võtted ja reeglid vintpüssi osaliseks koostvõtmiseks ja kokkupanemiseks.

Meetod: Praktiline õppus.

Sisu: Vintpüssi osaline koostvõtmine. Vintpüssi puhastamise, õlitamise ja hooldamise reeglid. Vintpüssi juurde kuuluvad abinõud.

3. ja 4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada vintpüssi osade tööga laadimisel ja lasu tekkimisel.

Meetod: Praktiline õppus.

Sisu: Vintpüssi osade ja mehhanismide töö enne laadimist, laadimisel ja lasu tekkimisel.

5. ja 6. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada vintpüssi täielikult koost võtma ja kokku panema.

Meetod: Praktiline õppus.

Sisu: Vintpüssi täielik koostvõtmine ja kokkupanemine.

Juhend: Наставление по стрелковому делу (НСД—38) „Винтовка обр 1891/30 г.".

Käsiraamat: Сборник пособий для военных руководителей.

Teema 2. Laskevõtted ja -reeglid laskmiseks vintpüssist — 5 tundi.

1. ja 2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada laskuri vääratustega, mis mõjutavad lasketabavust.

Meetod: Praktiline õppus õppeväljakul (lasketiirul).

Sisu: Lamades käelt laskmiseks laskeasendisse asumise treening, ühes laadimise, sihikuseadmise ja kukepäästmisega. Laskuri vääratused, mis mõjutavad lasketabavust.

3., 4. ja 5. õppus — 3 tundi.

Eesmärk: Tutvustada lasketabavust mõjutavate põhjustega, olenevalt relvast ja ilmastikust.

Meetod: Praktiline õppus õppeväljakul (lasketiirul).

Sisu: Kõigi tabava lasu andmiseks vajalikkude võtete ühendatud täitmise treening. Lasketabavust mõjutavad põhjused, olenevalt relvast ja ilmastikust. Ettevalmistus 1. laskeharjutuse täitmiseks 1891/30. a. mudeli vintpüssist.

Juhend: Наставление по стрелковому делу (НСД—38) „Винтовка обр. 1891/30 г.".

Käsiraamat: Сборник пособий для военных руководителей.

Teema 3. Laskmine 1891/30. a. mudeli vintpüssist — 4 tundi.

1. alglaskeharjutus.

Harjutuse ülesanne — tutvustada õpilast lahingulasuga.

Märk — nr. 11, peakuju kilbil 1 × 1 m.

Kaugus — 100 meetrit.

Padruneid — 3.
Laskeasend — lamades käelt.
Laskeaeg — piiramata.
Tabamuste näitamine — iga lasu järel.
Hinne — tabamuste järgi kujusse: eeskujulik — kolm tabamust, hea — kaks tabamust, ja rahuldav — üks tabamus.
Täitmiskord: Laskejuhataja, laskureile märkamata, asetab padruni pessa, pärast seda kui ta 2—3 õppepadruniga on kontrollinud õpilase võtete õigsust lasu andmiseks.

Teema 4. Käsigranaatide materjalosa (RGD-33, RG-42 ja F-1) — 3 tundi.

1. ja 2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada käsigranaatide „RGD-33" ja „RG-42" otstarbe, lahinguliste omaduste ja ehitusega.

Meetod: Praktiline õppus.

Sisu: Käsigranaatide „RGD-33" ja „RG-42" otstarve, lahingulised omadused ja ehitus. Sütiku ehitus ja käitlemise reeglid. Granaadi heitevalmis seadmine.

3. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada käsigranaadi „F-1" otstarbe, lahinguliste omaduste ja ehitusega.

Meetod: Praktiline õppus.

Sisu: Käsigranaadi „F-1" otstarve, lahingulised omadused ja ehitus. Sütiku ehitus ja käitlemise reeglid. Granaadi heitevalmis seadmine.

Juhend: Наставление по стрелковому делу (НСД). Ручные гранаты.

Käsiraamat: Сборник пособий для военруков.

RIVILINE ETTEVALMISTUS — 12 tundi.

Eesmärk: Tutvustada tervitamise, järkjooksu ja roomamise võtete ja reeglitega (relvaga). Tutvustada jao rivistustega.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Teema nimetus	Tundide arv
1.	Üksikvõitleja tegevused relvaga	6
2.	Tutvustamine jao rivistustega	6
	Kokku	12 tundi

Teema 1. Üksikvõitleja tegevused relvaga (järg) — 6 tundi.

1. ja 2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada tervitusvõtete ja -reeglitega (relvaga, paigal).

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Tervitamine relvaga paigal. Treening ülemale ettekandega ilmumises, tema juurest lahkumises ja võtete täitmises „Ölale — võtt", „Rihmale", „Jalale — võtt".

3. ja 4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada tervitamise reeglitega käigul (relvaga).

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Tervitamine relvaga liikumisel. Treening tervitamises paigal, ilmumises ülemale ettekandega ja tema juurest lahkumises.

5. ja 6. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada järkjooksude ja roomamiste võtete ja reeglitega (relvaga).

Meetod: Näidis ja individuaalne läbitöötamine.

Sisu: Järkjooksud, roomamised poolkäpili ja liibudes relvaga (maketiga). Treening tervitamises liikumisel relvaga ja ettekandega ilmumises ülemale.

Teema 2. Tutvustamine jao rividega — 6 tundi.

1. ja 2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada jao rividega.

Meetod: Näidis ja läbitöötamine jao koosseisus.

Sisu: Jao joonrivid: ühe- ja kaheviiruline rivi. Käskluste täitmine: „Jagu — paigale", „Joondu", „Valvel", „Paariks — loe", „Järjest — loe", „Jagu (paremale, vasakule) — harvene". Liikumissuuna muutmine.

3. ja 4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada jao rännakurividega.

Meetod: Näidis ja läbitöötamine jao koosseisus.

Sisu: Jao rivistumine kolonni ühe- ja kahekaupa paigal ja liikumisel. Püsside hakitamine. Käskluste täitmine: „Jagu relvade — juurde", „Jagu — püssid", „Relvad — maha".

5. ja 6. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada jao lahkrividega.

Meetod: Näidis ja läbitöötamine jao koosseisus.

Sisu: Jao lahkrivid — ahelik ja järestik. Käskluste täitmine: „Jagu — ahelikku“, „Jagu — seis“, „Jagu järestikku — rivine“, „Jagu sellesse varjesse — võitluseks“, „Jagu — minu juurde“.

Juhend: Строевой Устав пехоты Красной Армии.

KEHALINE ETTEVALMISTUS — 48 tundi.

Eesmärk: Lõpetada tugevate ja kehaliselt igati arenenud tütarlaste ettevalmistamist, kes kõlblikud sõjaväeteenistuseks spetsialistidena, kui ka oma tööalal.

Tundide arvutlus.

Järje nr.	Ettevalmistuse alad	Tundide arv
1.	Võimlemine	26
2.	Mängud	6
3.	Suusatamis-ettevalmistus	12
4.	Teatmeid kehalisest kasvatusest	4
	Kokku	48 tundi

Võimlemine — 26 tundi.

Ettevalmistavad harjutused.

Eesmärk: Välja töötada kindlad, täpsed, plastilised liigutused, osavus ja koordinatsioon keerukate harjutuste ja võimlemiskombinatsioonide täitmisel.

Sisu:

1. Virgutustüüpi vabaharjutused.
2. Vabaharjutuste kompleksid painduvuse, täpsuse, sulavuse, arendamiseks; varem-õpitud akrobaatika elemendid, tantsusammud, rahvatantsud, rütmilised harjutused.
3. Vabaharjutused keppidega, kurikatega, rõngastega jne.
4. Vigurkõnnid muusika saatel (takti lugemisega).
5. Üksik- ja paarisharjutused topispallide söötmises ja püüdmises, raskemaist lähteasendeist täitmisega.
6. Keerukamad kui VIII—IX klassi üksik- ja paarisharjutused varbseinal ja pingil.

Kõnd.

Eesmärk: Kinnistada laia ja vaba sammuga kõnni oskusi tasasel pinnal ja murdmaastikul.

Sisu:

1. IX klassis õpitud ainestiku kordamine ja kinnistamine.
2. Kiiretempoliseks rännakuks ettevalmistamine.

Jooks.

Eesmärk: Kinnistada kiir- ja kestusjooksu ja takistusriba ületamise oskusi.

Sisu:

1. 100 m jooksu treening; kiirendusjooks kuni 200 m; teatejooksud 100 m etappidega.
2. 10—15 m lühijooksud sanitaarpaunaga ja gaasitorbikuga.
3. Jooksutreening takistusriba ületamisega.
4. Segaliikumine kuni 2 km.
5. Krossid keskmisel murdmaastikul kuni 1000 m.

Hüpped.

Eesmärk: Kinnistada õpitud oskusi kõrgus- ja kaugushüpetes hooga ning toenghüpetes.

Sisu:

1. Kõrgus- ja kaugushüpe hooga.
2. Toenghüpped — sangadega hobusel (risti), kitsel (kõrgus kuni 1 m 20 sm).
3. Takistushüpped üle rõht- ja vitstara, kaeviku, kraavi.

Heited.

Eesmärk: Kinnistada oskusi granaadiviskes kõverdatud käega mitmesuguseist asendeist.

Sisu:

Granaadivise (700 g) varem-õpitud viisidega mitmesuguseist asendeist, varjest, kaevikust, kaugusse ja märki (horisontaalsesse ja vertikaalsesse).

2. Heitepalli heitmine.
3. Kuulitõuge (4 kg).

Ronimine ja üleronimine.

Eesmärk: Kinnistada varem-õpitud oskusi ronimises ja üleronimises ja harjutuste täitmises võimlemisriistadel.

Sisu:

1. Ronimine jalgade abil lattidel ja köitel kuni 4 m.
2. Tarast üleronimine vabal viisil (kõrgus kuni 1 m 50 sm).
3. Kangil (madal): seisust rinnati ühe jala tõukega ja teise jala hooga tireltõus toengusse kaasabiga ja ilma; kinnertõus kahe ja ühe hooga; eestoengust laskumine ette läbi kägarrippe ja ripplamangu.

Käärtoengust jala ülehooga ja pöördega mahahüpped ette ja taha.

Roomamine.

Eesmärk: Kinnistada oskusi roomamises kõigi varem-õpitud viisidega; õpetada roomamist külili.

Sisu:

1. Roomamine poolkäpili maastikul küllaldase peitevõimalusega (kõrge rohi, kraav, madal põõsastik).
2. Roomamine „liibudes" sanitaarpaunaga (gaasitorbikuga).
3. Roomamine külili.

Kandami tõstmine ja kandmine.

Eesmärk: Kinnistada kandami tõstmise ja kandmise oskusi varem-õpitud võtetega.

Sisu:

1. IX klassi ainestiku kordamine.
2. Samad harjutused koos takistuste ületamisega (kandami kandmisega üle palgi, langenud puu, kraavi jne.).

Mängud — 6 tundi.

Eesmärk: Kinnistada oskusi osavõtuks mängudest, mis lähevad üle sportlikeks.

Sisu:

Jooksu- ja viskemängud.

„Rootsi pallimäng". Ettevalmistavad mängud korvpallile.

Suusatamis-ettevalmistus — 12 tundi.

Eesmärk: Eelmistes klassides omandatud oskuste kinnistamine. Õpetada pööret „poolsahk".

Tutvustada suuskurjao rännakriviga.

Treenida distantside läbimist murdmaastikul.

Sisu:

1. Suuskade materjalosa. Korrata eelmiste klasside ainestik.
2. Rivielemendid. Korrata eelmiste klasside ainestik. Suuskurjao rännakrivi kolonnis ühe- ja kahekaupa.
3. Liikumistehnika. Treening kõigi varem-õpitud viisidega. Pööre „poolsahaga". Looklev laskumine.
4. Treening keskmisel murdmaastikul kuni 5 km.

Teatmeid kehalisest kasvatusest (vestlused) — 4 tundi.

Teema 1 — 1 tund. Ema (vanema õe) kohused mitmesuguses kasvueas olevate laste kehalises kasvatuses (alata eelkoolieaga) — perekonnas, lastemänguväljakutel, lasteaedades jne.

Tervise tugevdamise vahendid ja meetodid, õige kehalise arengu ja karastamise tagamine, lapse kehaliste ja tahteliste omaduste kasvatamine. Rakenduslike algoskuste arendamine (kõnd, jooks, heited, hüpped, ronimine, tasakaal jne.). Kollektiivoskuste arendamine (mängudes ja rühmaharjutustes).

Teema 2 — 1 tund. Põhinõuded tegelemises kehakultuuriga mitmesuguses kasvueas olevate lastega (pedagoogilised ja tervishoidlikud). Mängude valik ja üldmetoodika võimlemisharjutuste ja mängude teostamisel. Eelkooliealiste laste spordiväljaku organiseerimine ja seadistamine. Riietus ja jalatsid kehaliste harjutuste ja mängude harrastamisel.

Teema 3 — 1 tund. Praktilised nõuanded tütarlastele sportlikuks ' 'ööks. Igapäevase hommikvõimlemise (individuaalse ja rühma) tähtsus. Töö võimlemis-, spordi-, mängusektsioones ja rühmades. Erispordialade ja mängude harrastamise iseärasused.

Teema 4 — 1 tund. VTK kompleksi ettevalmistamise ja normide sooritamise kord. Üldised näpunäited spordivõistluste ja võimlemis-esinemiste treeninguks ja osavõtuks. Meditsiinilise kontrolli ja endakontrolli tähtsus õppustel kehalise kasvatuse ja spordi alal.

Märkused: 1. Vestlused teostada elavalt, tuues näiteid meistersportlaste-naiste, eeskujulike kasvatajannade — emade praktikast jne.

2. Vestlusteemade 1 ja 2 teostajaks on soovitav kutsuda arst või kehakultuurilise ettevalmistusega eelkooliealiste laste pedagoog, vestlusteemade 3 ja 4 teostamiseks — meistersportlane või kvalifitseeritud instruktor (treener), kes omab õppesportlikke kogemusi naisrühmadega töötamises.

3. Vestluste lõpul jätta 10—15 minutit aega vastusteks õpilaste küsimustele.

ERIALALINE ETTEVALMISTUS SIDE ALAL.

A. Telefonistide ettevalmistamine — 71 tundi.

Eesmärk: Tutvustada Punaarmee side organiseerimise põhimõtetega, ette valmistada telefonisti, kes tunneb telefoniaparaatide „UNA-F", „UNA-I" ja kommutaatorite materjalosa, kes oskab ehitada ja teenindada telefoniliine, kes suudab saavutada telefonogrammide vahetamisel kiirust kuni 180 sõna (gruppi) tunnis.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Sisu osade ja teemade nimetus	Tundide arv
	I. Sideteenistus.	
1.	Punaarmee side organiseerimise üldpõhimõtted · ·	1
2.	Laskurpolgu komandopunkti side organiseerimine	2
	Kokku	3
	II. Telefoni-asjandus.	
1.	Telefoniaparaadi „UNA-F" materjalosa tundmaõppimine · · · · · · · · · · · · · · · · ·	4
2.	Telefoniaparaadi „UNA-I" materjalosa tundmaõppimine · · · · · · · · · · · · · · · · ·	4
3.	Välitelefoni-aparaatide töökordaseadmine ja nende ühendamine liini · · · · · · · · · · · ·	3
4.	Välikommutaatorid „KOF-33" ja „PK-10" · · ·	10
5.	Välinumbrikast 12 ühendusele · · · · · · · · ·	4
6.	Mõõduriistad · · · · · · · · · · · · · · · · ·	2
	Kokku	27
	III. Liini-asjandus.	
1.	Liini vara ja tööriistade hoidmise ja hooldamise reeglid · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	2
2.	Praktiline töö telefoniliinide ehitamise ja mahavõtmise alal · · · · · · · · · · · · · · · · ·	16
	Kokku	18
	IV. Jaama ekspluatatsiooniteenistus.	
1.	Telefonijaamade ekspluatatsioon · · · · · · · ·	4
2.	Laskuripolgu telefoni-keskjaama ja komandopunkti seadistamine ja teenindamine välitingimustes	11
3.	Praktiline töö telefonogrammide vastuvõtmise ja üleandmise alal · · · · · · · · · · · · · · ·	8
	Kokku	23

SIDETEENISTUS — 3 tundi.

Teema 1. Side organiseerimise üldpõhimõtted Punaarmees — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi side organiseerimise põhimõtetega ja nõuetega.

Meetod: Seletus ja näited skeemidel.

Sisu: Side tähtsus kaasaegses lahingus. Nõuded side alal. Side organiseerimise põhiprintsiibid Punaarmees. Sõjaväes kasutatavad sidevahendid.

Teema 2. Laskurpolgu komandopunkti side organiseerimine — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sidesõlme töö organisatsiooniga ja korraga.

Meetod: Seletus ja näidis skeemidel.

Sisu: Komandopunkti (KP) organiseerimine, selle elemendid ja nende otstarve. Sidesõlme organiseerimine, sidesõlme elemendid. Sidetelg, sidesuund. Ettekannete kogumispunkt ja selle tähtsus. Sidesõlme ülem, side telgsuuna ülem, sidesuuna ülem, side korrapidaja, nende kohustused side organiseerimise alal pealetungi- ja kaitselahingu tingimustes.

Telefoniasjandus — 27 tundi.

Teema 1. Telefoniaparaadi „UNA-F" materjalosa tundmaõppimine — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada telefoniaparaadi „UNA-F" üksikosade töötamise ja skeemiga.

Meetod: Seletus ja näidis aparaadil ning skeemil.

Sisu: Telefoniaparaatide „UNA-F-31" ja „42" üksikosade töö tundmaõppimise süvendamine, voolu tee telefoniaparaatides „UNA-F-31" ja „42" (kõne- ja kutseahelates).

3. ja 4. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Kätte õpetada telefoniaparaadi „UNA-F" proovimine ja väiksemate rikete kõrvaldamine.

Meetod: Seletus ja näidis aparaadil ja selle üksikosadel.

Sisu: Telefoniaparaatide „UNA-F-31" ja „42" proovimine. Telefoniaparaatides „UNA-F-31" ja „42" sagedamini esinevate rikete leidmine ja kõrvaldamine. Telefoniaparaatide väike remont ja osade asendamine.

Teema 2. Telefoniaparaadi „UNA-I" materjalosa tundmaõppimine — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Anda teadmisi telefoniaparaadi üksikosade ja skeemi töö alal.

Meetod: Seletus ja näidis aparaadil ja skeemil.

Sisu: Telefoniaparaadi UNA-I üksikosade töö tundmise süvendamine. Voolu tee aparaadis (kõne- ja kutseahelad).

3. ja 4. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Õpetada lihtsamate rikete leidmist ja kõrvaldamist.

Meetod: Seletus ja näidis aparaatidel.

Sisu: Telefoniaparaadi proovimine. Aparaadis „UNA-I" esinevate iseloomustavamate rikete leidmine ja kõrvaldamine. Telefoniaparaadi väikeremont ja osade asendamine.

Teema 3. Välitelefoni-aparaatide töökordaseadmine ja nende ühendamine liini — 3 tundi.

1. ja 2. õppus — à 1 tund.

Eesmärk: Õpetada aparaadi töökordaseadmist ja liini ühendamist.

Meetod: Seletus ja näidis aparaatidega.

Sisu: Telefoniaparaat „UNA-F". Patarei korrasoleku kontroll, selle ühendamine aparaati. Aparaadi väljakutse ja kõne kontroll. Aparaadi järjestikune ja paralleelne ühendamine ühejuhtmelisse ja kahejuhtmelisse telefoniliini lõpp- ja vahejaamades. Telefoniaparaadi ühendamine samaaegsel telegrafeerimisel ja telefoneerimisel. Aparaadi reguleerimine.

3. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Kätte õpetada telefoniaparaadi „UNA-I" tööks ettevalmistamine, tööle rakendamine ja teenindamine.

Meetod: Seletus ja näidis aparaadil.

Sisu: Telefoniaparaatide „UNA-I" tööks ettevalmistamine. Toitevooluallika kontrollimine. Patarei lülitamine aparaadi skeemi. Aparaadi töökordaseadmine. Telefoniaparaadi „UNA-I" ühendamine ühejuhtmelisse või kahejuhtmelisse liini. Juhtmete otste ja maanduse kinnitamine. Aparaadi teenindamine.

Teema 4. Välikommutaatorid „KOF-33" ja „PK-10" — 10 tundi.

1., 2., 3. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada liinide ühendamine kommutaatoriga „KOF" ja sellega töötamine.

Meetod: Seletus ja näidis kommutaatoril.

Sisu: Kommutaatori „KOF" ehituse tundmaõppimine, vooluahelad. Lihtsamate rikete leidmine ja kõrvaldamine kommu-

taatoris. Kommutaatori ülesseadmine, ühendusjuhtmete ja aparaatide ühendamine. Kommutaatori teenindamine.

4. ja 5. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada kommutaatoriga „PK-10" ja selle teenindamisega.

Meetod: Seletus ja näidis kommutaatoril.

Sisu: Kommutaator „PK-10". Kommutaatori otstarve ja ehitus. Kommutaatori põhiosad. Kommutaatori ülesseadmine ja teenindamine, ühendusjuhtmete ja aparaatide ühendamine.

Teema 5. Välinumbrikast 12 ühendusele — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada 12 ühendusega numbrikasti ülesseadmine ja selle teenindamine.

Meetod: Seletus ja näited kommutaatoril.

Sisu: Põhjalik numbrikasti üksikosade tundmaõppimine. Numbrikasti skeem. Numbrikasti proovimine ja kontrollimine. Rikete leidmine ja kõrvaldamine. Kommutaatori ülesseadmine ja teenindamine. Kommutaatori korrashoid.

Teema 6. Mõõduriistad — 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada voltmeetri tarvitamine.

Meetod: Näidis ja praktiline töö.

Sisu: Voltmeeter, selle ehitus ja otstarve. Kasutamise reeglid. Praktilised mõõtmised.

Juhend: Наставление по телефонной службе.

Käsiraamat: Майор Жуков, Телефонное дело, изд. 1943 г.

LIINIASJANDUS — 18 tundi.

Teema 1. Liini vara ja tööriistade hoidmise ja hooldamise reeglid — 2 tundi.

Eesmärk: Anda teadmisi vara hoidmise ja hooldamise reeglitest.

Meetod: Näidis ja seletus.

Sisu: Liini vara hoidmise kord ladudes, vooris rännakul, töötamisel ja lahinguolukorras. Vara ülevaatus ja korrasoleku kontroll. Kaablisoone korrasoleku ja isolatsiooni proovimine. Kaabli remonttööde kord.

Teema 2. Praktiline töö telefoniliinide ehitamise ja mahavõtmise alal — 16 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada liinide ehitamisel ja mahavõtmisel töötama vähendatud-arvulises meeskonnas.

Meetod: Praktiline töö maastikul.

Sisu: Telefoniliinide ehitamine ja mahavõtmine vähendatud meeskonnaga. Meeskonna jaotus. Numbrite kohustused. Liinitööde kord. Suuna valik ja töötamise kiirus. Tööde kord liini mahavõtmisel. Tööde moondamine. Liini ja jaama kaitse.

3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada liini ehitamine talvel.

Meetod: Töö maastikul.

Sisu: Telefoniliini ehitamine ja mahavõtmine talveoludes täisarvulise meeskonnaga. Suuna valik. Meeskonna jaotus ja numbrite kohused. Kaabli eemaldamine teest.

Roomamine rulliga. Roomamine kaabli otsaga (rull püsib paigal). Liini teenindamine, rikete kõrvaldamine. Kaabli kontroll peale liini mahavõtmist.

5. ja 6. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada numbrite kohused liini ehitamise ja liinide ning jaamade teenindamise alal.

Meetod: Töötamine maastikul.

Sisu: Treening välitelefoni-kaabelliini ehitamise ja mahavõtmise alal mitmesugusel maastikul ühes kontroll-keskjaama ja lõpptelefonijaama organiseerimisega. Ehitamisel saavutada kiirust 3—4 km tunnis. Jaamade ja liinide teenindamine. Telefonogrammide üleandmine, töötamine koodiga. Jaamade ja liinide valve organiseerimine. Jaamade ja liinide moondamine.

7. ja 8. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada liini ehitamine, teenindamine ja mahavõtmine.

Meetod: Töötamine maastikul.

Sisu: Välitelefoni liini ehitustööd öösel; kesk-, kontroll- ja lõppjaamade ülesseadmine ning liinide teenindamine.

Juhend: Наставление по полевым линиям связи, изд. ГУСКА.

JAAMA EKSPLUATATSIOONITEENISTUS — 23 tundi.

Teema 1. Telefonijaamade ekspluatatsioon — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada telefonijaamade teenindamise reeglid.

Meetod: Seletus ja näidis telefonijaamades.

Sisu: Üldine kord telefonijaamades. Kõnede pidamise ja telefonogrammide üleandmise reeglid. Tehniline järelevalve telefonijaamades. Kommutaatori korrashoid. Telefoniaparaatide korrashoid. Dokumenteerimine ja selle teostamine lõpp-, vahe- ja keskjaamades.

Teema 2. Laskurpolgu telefonikeskjaama ja komandopunkti seadistamine ja teenindamine välitingimustes — 11 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada telefonijaamade asukohtade valik ja nende seadistamine.

Meetod: Praktiline jaama seadistamine maastikul ja seletus.

Sisu: Jaama asukoha valik vastavalt moondamise ja tankitõrjenõudeile. Liini ehitamine ja moondamine jaama läheduses. Jaama moondamine. Jaama ja liini teenindamine. Isikulise koosseisu kohused. Jaama valve ja kaitse. Kõnede pidamine, telefonogrammide üleandmine. Kõnetabeli ja koodi tarvitamine.

5. õppus — 2 tundi, 6. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Kätte õpetada telefonijaamade seadistamine ja nende kaitse organiseerimine.

Meetod: Praktiline töö maastikul.

Sisu: Telefonijaama seadistamine ja teenindamine. Lõpp- ja vahejaama kaitse. Jaama asukoha valik vastavalt ringkaitse korraldamise võimalusele. Tulepositsiooni valik. Võitlus läbiimbunud vastase üksikute automaaturitega ja automaaturite gruppidega.

Teema 3. Praktiline töö vastuvõtmise ja üleandmise alal — 8 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada õiget telefonogrammide üleandmist ja vastuvõtmist.

Meetod: Töötamine aparaadil ja kommutaatoril.

Sisu: Sidesõlme loomine. Töötamine jaamas ja liinil. Telefonogrammide üleandmine. Saavutada töökiirust 160—180 sõna (gruppi) tunnis.

Juhend: 1. Наставление по телефонной службе.
2. Наставление по службе связи Красной Армии.

Käsiraamat: Майор Жуков, Телефонное дело, изд. 1943 г.

Raadiotelegrafistide ettevalmistamine — 56 tundi.

Eesmärk: Tutvustada Punaarmee raadioside organiseerimisega, ette valmistada raadiotelegrafisti, kes oskab üle anda ja vastu võtta raadiosignaale; kes oskab vastu võtta — üle anda kahest raadiojaamast koosnevas võrgus 100—150 gruppi tunnis.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Sisu osade ja teemade nimetus	Tundide arv
	I. Sideteenistus.	
1.	Raadioside organiseerimine	2
2.	Sidevirgatsi teenistus	1
	Kokku	3
	II. Vastuvõtmine kuulmise järgi ja üleandmine võtmega.	
1.	Kuulmise järgi vastuvõtmine ja üleandmine võtmega summerklassis	40
	Kokku	40
	III. Töötamine Raadiojaamades ja jaama ekspluatatsiooniteenistus.	
1.	Töötamine raadiojaamas	3
2.	Raadiovõrgu organisatsioon	4
3.	Praktiline töö võtmega raadiojaamas	16
	Kokku	28
	Kõik kokku	71

SIDETEENISTUS — 3 tundi.

Teema 1. Raadioside organiseerimine — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi laskurpolgu komandopunkti raadioside organiseerimisega.

Meetod: Ettekanne ja seletus skeemidel.

Sisu: Side organiseerimine komandopunktis. Sidesõlm, sidesuund. Raadioside organisatsiooni põhialused. Raadioside suund, raadioside võrgud. Dokumenteerimine sidevõrgus töötamisel.

Teema 2. Sidevirgatsi teenistus — 1 tund.

Eesmärk: Kätte õpetada virgatsi kohused.

Meetod: Ettekanne ja seletus.

Sisu: Sidevirgatsi ülesanded side üldsüsteemis. Virgatsile esitatavad nõuded lahingus. Virgatsi liiklemisabinõud ja nende kasutamise kord. Virgatsi kohused. Tegevusraadius, ettekannete ja käskude edasitoimetamise kiirus.

VASTUVÕTT KUULMISE JÄRGI JA ÜLEANDMINE VÕTMEGA.

Teema 1. Kuulmise järgi vastuvõtt ja üleandmine võtmega summerklassis — 40 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada kõikide tähtede, numbrite ja kirjavahemärkide üleandmine ja vastuvõtmine.

Meetod: Praktiline töö summerklassis.

Sisu: Kõikide tähtede, numbrite ja kirjavahemärkide üleandmine võtmega ja vastuvõtmine kuulmise järgi.

(Korrata harjutust 9. klassi kavast.)

3., 4. ja 5. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada vigadeta kuulmise järgi vastu võtma ja võtmega üle andma.

Meetod: Praktiline töö summerklassis.

Sisu: Kuulmise järgi tähtedest koosneva teksti vastuvõtmine ja üleandmine võtmega. Kuulmise järgi numbrilise teksti vastuvõtmine ja võtmega üleandmine.

Kuulmise järgi segateksti vastuvõtmine ja võtmega üleandmine.

6., 7. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada paaridena sidepidamist.

Meetod: Praktiline töö summerklassis.

Sisu: Paaridena sidepidamine summerlaudadel. Side loomise reeglid, kviitungite ja märk „oodata“ üleandmine. Radiogrammide vastuvõtmine ja üleandmine.

8. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada paaridena sidepidamist.

Meetod: Praktiline töö summerklassis.

Sisu: Paarisside summerlaudadel. Tähtedest ja numbritest koosnevate tekstidega radiogrammide vastuvõtmine ja üleandmine.

Radiogrammide plankide täitmine, aparaadi päeviku pidamise reeglid. Järelepärimised kordamiste ja paranduste kohta.

9. ja 10. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada õigesti radiogrammide üleandmine ja vastuvõtmine ning korrapidaja raadiotelegrafisti kohused.

Meetod: Praktiline töö summerklassis ja seletused.

Sisu: Side summerlaudadel. Tähelise, numbrilise ja segatekstidega radiogrammide vastuvõtmine ja üleandmine. Raadiotelegrafisti valvekorra vastuvõtmise ja üleandmise kord. Raadiotelegrafisti valvekorra kohused. Raadiosignaalide vastuvõtmine ja üleandmine.

11., 12. ja 13. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada radiogrammide nõusolekuta üleandmise kord ja õige sidepidamise teostamine.

Meetod: Praktiline töö summerklassis ja seletus.

Sisu: Paaridena sidepidamine summerlaudadel. Tähelise, numbrilise ja segatekstiga radiogrammide vastuvõtmine ja üleandmine. Radiogrammide nõusolekuta üleandmise kord.

14. ja 15. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada alarmsignaalide üleandmine ja vastuvõtmine.

Meetod: Praktiline töö summerklassis ja seletus.

Sisu: Paaridena sidepidamine side summerlaudadel. Radiogrammide vastuvõtmine ja üleandmine. Radiogrammide vastuvõtmine ja üleandmine osadena. Alarmsignaalid (õhk, tankid, gaas), nende üleandmise kord.

16. ja 17. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada õiget radiogrammide vastuvõtmist ja üleandmist.

Meetod: Praktiline töö summerklassis.

Sisu: Radiogrammide vastuvõtmine ja üleandmine; „Väljaspool igasugust järjekorda“ radiogrammide vastuvõtmise ja üleandmise kord, mitmesuguste seeriate vastuvõtmise ja üleandmise kord ning valvekorra raadiotelegrafisti tegevus nende edasiandmise viivituste korral.

18., 19. ja 20. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada dokumenteerimise teostamise reeglite omandamist ja paaris töötamist.

Meetod: Praktiline töö ja seletus.

Sisu: Paaridena sidepidamine summerlaudadel ja raadiojaamades. Radiogrammide vastuvõtmine ja üleandmine.

TÖÖTAMINE RAADIOJAAMADES JA JAAMA EKSPLUATATSIOONITEENISTUS — 28 tundi.

Teema 1. Töötamine raadiojaamas — 8 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada kinni pidama raadiojaama ülesseadmise ja mahavõtmise korrast ja sideühendusse astumist.

Meetod: Seletus ja näidis raadiojaamas.

Sisu: Raadiojaama ülesseadmise ja mahavõtmise kord. Sideühendusse astumine. Kohapeal ja liikumisel töötamise reeglid — võtmega ja mikrofoniga. Raadiotelegrafistide grupi tegevus vastase automaaturite kallaletungi korral töötamise või liikumise ajal.

Teema 2. Raadio sidevõrgu organiseerimine — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi raadio sidevõrgu organiseerimise korraga ja raadiotelegrafistide valvekorra tabeli kasutamisega.

Meetod: Seletus ja töö raadiojaamas.

Sisu: Raadio sidevõrkude organiseerimine ja praktiline töö mikrofoniga. Raadiotelegrafistide valvekorra tabel. Alalised teenistusmärgid ja nende tarvitamise reeglid. Millised on raadio sidevõrgud.

Teema 3. Praktiline töö võtmega raadiojaamas — 16 tundi.

1., 2., 3., 4,. 5., 6., 7. ja 8. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada raadiosignaalide ja lühemate radiogrammide üleandmine ja vastuvõtmine.

Meetod: Töötamine raadiojaamades ja seletus.

Sisu: Raadio sidevõrkudes töötamise kord. Väljakutse kord sideühendusse astumiseks. Kinnitus radiogrammide vastuvõtmise kohta. Kviitungite üleandmine. Vastuvõtmata radiogrammi kordamise viis.

Tsirkulaarsete radiogrammide üleandmine, raadiosignaalide üleandmine. Tunnussõna nõudmise ja üleandmise kord. Töötamise kord raadioside suunas ja sidevõrgus. Praktiline töötamine sidevõrgus radiogrammide vastuvõtmisel ja üleandmisel.

Normistik: Hinne rahuldav 100—110, hea 120—130, väga hea 140—150 grupi vahetamine tunnis, ühes kõikide jaama ekspluatatsiooniteenistuse reeglite täitmisega.

Juhend: 1. Наставление по радиослужбе Красной Армии; часть I и II.
2. Методическое руководство по обучению радиотелеграфистов Красной Армии.
3. Наставление по службе связи Красной Армии

Käsiraamat: Учебник красноармейца-радиста.

C. MORSETELEGRAFISTIDE ETTEVALMISTAMINE — 56 tundi.

Eesmärk: Tutvustada Punaarmee side organiseerimise põhimõttega, kätte õpetada morseaparaadi töökordaseadmise reeglid ja töötada kahe morseaparaadiga varustatud liinil, vigadeta, teadete vahetus kiirusega kuni 150 gruppi tunnis.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Sisu osade ja teemade nimetus	Tundide arv
	I. Sideteenistus.	
1.	Side organiseerimise üldpõhimõtted Punaarmees	3
2.	Sidevirgatsi teenistus	1
	Kokku	4
	II. Morseaparaadi materjalosa.	
1.	Morseaparaadi töökordaseadmine	4
	Kokku	4
	III. Praktiline töö morseaparaadil ja jaama ekspluatatsiooniteenistus.	
1.	Lühemate telegrammide üleandmise harjutamine	20
2.	Telegrammide vastuvõtmine ja üleandmine. Töötamine paaristatud aparaatidel	9
3.	Telegrammide vastuvõtmise ja üleandmise harjutamine	10
4.	Praktiline töö telegrammide vastuvõtmise ja üleandmise alal	13
	Kokku	60
	IV. Liiniasjandus.	
1.	Välitelegraafi liini tegelik ehitamine	3
	Kokku	3
	Kõik kokku	71

SIDETEENISTUS — 4 tundi.

Teema 1. Side organiseerimise üldpõhimõtted Punaarmees — 3 tundi.

1. õppus — 2 tundi, 2. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada õpilasi side organiseerimise põhimõttega, tundma väljakutsemärkide otstarvet ja osata neid kasutada.

Meetod: Jutustus, näidis ja seletus.

Sisu: Sidesõlm, mis kuulub sidesõlme. Sidetelg ja -suund; sidetelje ja -suuna otstarve. Side ehitamise põhimõte. Töötamise kord (kodeerimine ja šifreerimine üleandmisel). Väljakutse märgid ja nende otstarve. Sõjaväe-telegraafijaamade moondamine ja jaama kaitse organiseerimine.

Teema 2. Sidevirgatsi teenistus — 1 tund.

Eesmärk: Kätte õpetada virgatsi kohused.

Meetod: Jutustus ja seletus.

Sisu: Sidevirgatsi ülesanded side üldsüsteemis. Virgatsile esitatavad nõuded lahingus. Virgatsi liiklemisabinõud ja nende kasutamise kord. Jala-, hobuse- ja mootorsõidukiga sidevirgatsi kohused. Tegevusraadius ja teadiste ning käskude edasitoimetamise kiirus. Sidevirgatsi töö telegraafijaamas.

MORSEAPARAADI MATERJALOSA — 4 tundi.

Teema 1. Morseaparaadi töökordaseadmine — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Õpetada morseaparaadi töökordaseadmist.

Meetod: Seletus ja näidis morseaparaadil.

Sisu: Aparaadi ühendamine liini, kaabli otste kinnitamine, toitevooluallikate ja maanduse ühendamine. Lindi seadmine, värvi kallamine. Aparaadi mehaaniline reguleerimine: kirjutuskang kirjutuskettaga, elektromagnetid, lindi jooksu kiirus. Aparaadi elektriline reguleerimine, saatja võtme reguleerimine.

PRAKTILINE TÖÖ MORSEAPARAADIL NING JAAMA EKSPLUATATSIOONITEENISTUS — 60 tundi.

Teema 1. Lühemate telegrammide üleandmise harjutamine — 20 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada morsetähestiku üleandmise tehnika, osata õieti üle anda punkte ja kriipse.

Meetod: Töötamine telegraafiklassis võtmega.

Sisu: Punktide ja kriipsude üleandmine taktilugemise järgi. Tähtede, numbrite ja kirjavahemärkide üleandmine (läbivõetud ainestiku kordamine).

5., 6., 7., 8., 9. ja 10. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada lühemate telegrammide üleandmine.

Meetod: Töötamine morseaparaadiga või võtmega.

Sisu: Sõjaväelise sisuga tähtedest või numbritest koosneva lühemate telegrammide üleandmise harjutamine. Lindilt lugemine ja mahakirjutamine. Telegrammide vastuvõtmine nende saatjalt, sõnade arvutus.

Teema 2. Telegrammide vastuvõtmine ja üleandmine. Töötamine paaristatud aparaatidel — 9 tundi.

1., 2., 3. ja 4. õppus — à 2 tundi, 5. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Kätte õpetada paaristatud aparaatidel töötamine.

Meetod: Töötamine klassis morseaparaadil ja võtmega.

Sisu: Sideühendusse astumise kord. Telegrammide vahetamine paaristatud aparaatidel. Kirjutamine plangile. Valvekorra vastuvõtmine. Jaama väljakutsumine, ülekande pakkumine, vastuvõtunõusolek. Kviitungi andmine, sissekanne aparaadi päevikusse. Aja kontroll, kasutatud lindi rullimine. Telegraafilindi rullide registreerimise päeviku pidamise kord, allkiri.

Teema 3. Telegrammide vastuvõtmise ja üleandmise harjutamine — 10 tundi.

1., 2., 3., 4. ja 5. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada telegrammide selgelt üleandmine ja vigadeta vastuvõtmine, valvekorra-telegrafisti kohused.

Meetod: Töötamine klassis morseaparaadiga või võtmega.

Sisu: Selge üleande ja vastuvõtu väljatöötamine. Valvekorra-telegrafisti kohused. Sissetulevate ja väljaminevate telegrammide päeviku pidamine. Telegrammi vastuvõtmisel ja üleandmisel tekkinud vigade parandamise kord. Telegrammide hoidmine.

Teema 4. Praktiline töö telegrammide vastuvõtmise ja üleandmise alal — 8 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada telegrammide õigesti vastuvõtmine ja üleandmine.

Meetod: Töötamine klassis morseaparaadiga või võtmega.

Sisu: Aparaadil töötamine telegrammide vastuvõtmises ja üleandmises, õige istu-asendi säilitamisega ja punktide-kriipsude selgelt-loetavalt üleandmisega. Lindilt lugemine ja mahakirjutamine. Seeria „G" telegrammide läbitöötamise kord.

Teema 5. Praktiline töö telegrammide vastuvõtmise ja üleandmise alal — 13 tundi.

1., 2., 3., 4., 5. ja 6. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Kätte õpetada telegrammide õigesti vastuvõtmine ja üleandmine.

Meetod: Töötamine klassis morseaparaadil.

Sisu: Töötamine paaristatud aparaatidel lühemate telegrammide vahetamisel. Lindilt lugemine ja mahakirjutamine.

Kontroll-õppus — 1 tund.

Morseaparaadil töötamise kontroll.

Norm: Morseaparaadil vahetuskiiruse hinded: rahuldav — 100—110, hea — 120—130, väga hea — 140—150 sõna (gruppi) tunnis.

LIINIASJANDUS — 3 tundi.

Teema 1. Välitelegraafiliini praktiline ehitamine — 3 tundi.

1. õppus — 2 tundi, 2. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Näidata meeskonna numbrite töötamise korda liini ehitamisel, teenindamisel ja jaamade ülesseadmisel.

Meetod: Praktiline töötamine, õppuse juhataja seletused.

Sisu: Telegraafi-kaabelliini ehitamine lühimaa peale maastikul täisarvulise töökonnaga. Telegraafijaamade ülesseadmine. Liini mahavõtmine. Jaamade ja liinide valve ja kaitse organiseerimine

Juhendid: 1. Наставление по телеграфной службе, изд. ГУСКА.

2. Методическое руководство по обучению телеграфистов-морзистов работе на аппарате.

3. Наставление по службе связи Красной Армии.

Käsiraamat: Телеграфное дело. Пособие для младшего начальствующего состава войск связи.

SÕJALIS-SANITAARNE ETTEVALMISTUS — 71 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sanitaarväesalga teotsemise organiseerimisega tabamuskoldeis, roodu sanitaarinstruktori ja sani-

taarjao ülema kohustega; kinnistada haigete ja haavatute talitamise oskused praktilise tööga raviasutises.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Sisu osade ja teemade nimetus	Tundide arv
	I. Teotsemine tabamuskoldeis.	
1	Meditsiin-sanitaarse teenistuse organiseerimine KÕP-is (kohalikus õhukaitse punktis) . . .	2
2	Sanitaarväesalkade töötaktika traumaatilises koldes	6
3	Sanitaarväesalkade töötaktika keemises koldes .	9
4	Nais-sanitariitide tegevus pesemispunktis . . .	4
	Kokku	21
	II. Sanitaartaktika.	
1	Laskurroodu sanitaarala korraldamine	15
2	Sanitaarne järelevalve väeosa paiknemisel . . .	2
3	Transporteerimine	3
4	Meditsiinpunkti kaitse	6
	Kokku	26
	III. Praktika haigete ja haavatute talitamises.	24
	Üldse	71

1. TEOTSEMINE TABAMUSKOLDEIS — 21 tundi.

Teema 1. Meditsiin-sanitaarse teenistuse organiseerimine KÕP'is — 2 tundi.

Eesmärk: Selgitada meditsiin-sanitaarse töö struktuuri KÕP'is.

Meetod: Vestlus ja skeemide demonstreerimine.

Sisu: Linna, rajooni, jaoskonna, objekti kohaliku KÕP'i organiseerimine. KÕP'i teenistuse meditsiin-sanitaarne ülesanne. KÕP'i liikuvad ja statsionaarsed abinõud. Nende koosseis, ülesanded ja töö iseloom.

Jaoskonna, rajooni, objekti kaadrilise sanitaarväesalga ülesanne; tema varustis. Kaadri sanitaarväesalga tegevus ÕA (õhualarmi) momendist kuni õhurünnaku tagajärgede likvideerimiseni. Sidepidamine rajooni, jaoskonna raviasutisega. Sidepidamine sanitaarpostidega ja omakaitse gruppide meditsiinsanitaarlülidega.

Teema 2. Sanitaarväesalkade töö taktika traumaatilises koldes — 6 tundi.

Eesmärk: Fikseerida tööoskused meditsiinilises esmasabiandmises kannatanuile traumaatilises koldes, päevaseis ja öisis tingimustes.

Meetod: Praktilised harjutused ülesannete lahendamisega selleks loodud tabamuskoldes.

1., 2. ja 3. õppus — à 2 tundi.

Sisu: Tabamuskolde luure ja kannatanute otsimine: a) tulikahju koldes, b) varemete koldes. Meditsiiniline esmasabi kannatanuile (verejooksu sulgemine, lihtsaimate sidemete panemine, luumurdude immobiliseerimine). Kannatanute väljakandmine ja sorteerimine. Evakueerimine. Sanitaartranspordi väljakutsumine, kannatanute pealelaadimine.

Kergelt-haavatute toimetamine esmasabipunkti. Varustise kontrollimine ja täiendamine töö lõppedes. Töö registreerimine.

Teema 3. Sanitaarväesalkade töö taktika keemilises koldes — 9 tundi.

Eesmärk: Fikseerida tööoskused meditsiinilises esmasabiandmises keemilises koldes.

Meetod: Praktilised harjutused ülesannete lahendamisega selleks loodud tabamuskoldes.

1. õppus — 1 tund ja 2. õppus — 2 tundi.

Sisu: Tabamuskolde luure ja kannatanute otsimine mittepüsivate SMA-de koldes. Meditsiiniline esmasabi kannatanuile. (Kaitse edasisest SMA mõjustamisest, väljakandmine koldest jne.)

3., 4. ja 5. õppus — à 2 tundi.

Sisu: Gaasikindla riietuse selgapanemine, meditsiiniline esmasabi püsivate SMA-de koldes. Püsivate SMA-dega tabatud naharajoonide töötlemine keemiavastase pakiga. Veeta töötlemine. Kannatanute sorteerimine ja edasine suunamine. Sanitaartöötlemine sanitaarväesalga isikulise koosseisu pesemispunktis, mis töötab püsivate SMA-de koldes. Varustise ja rõivastise degaseerimine.

Teema 4. Nais-samariitide tegevus pesemispunktis — 4 tundi.

1. ja 2. õppus — à 2 tundi.

Eesmärk: Fikseerida tööoskused pesemispunktis.

Meetod: Praktilised harjutused pesemispunktis.

Sisu: Pesemispunkti seadistus. Kannatanute sanitaarse töötlemise organiseerimine. Töö iseärasused lahtiriietumis-, vihmandi- ja riietumisruumis. SMA-ga tabatud limanahkade töötlemine. Püsivate SMA-dega mürgistatud rõivaste äraandmiskord degaseerimiseks.

Pesemispunkti läbilaskevõime kindlaksmääramine.

Praktilised oskused pesemispunkti avamiseks. Kannatanute töötlemine (tingimuslikult). Pesemispunkti mahutavuse arvestuse kontrollimine.

II. SANITAARTAKTIKA — 26 tundi.

Teema 1. Laskurroodu sanitaarala korraldamise tagamine — 15 tundi.

1. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sanitaarinstruktori kohustega ettevalmistusel rännakuks.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Ettevalmistus rännakuks suvel ja talvel.

Sanitaarinstruktori töö rännaku sanitaarseks tagamiseks. Võitlejate eraldamine, kes tervislikel põhjustel ei suuda rännakust osa võtta. Tutvumine lahingulise ülesandega; meditsiinpunktide paigutus; sidepidamine nendega. Tutvumine sanitaarluure tulemustega, iseloomustavate näidete arutlus.

2. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sanitaarinstruktori kohustega rännakul.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Lühidalt (kordamisena): rännaku tervishoid suve ja talve tingimustes. Päikesepiste ja kuumarabanduse profülaktika ja esmasabi. Külmumiste profülaktika ja esmasabi sel puhul. Hoidumine hõõrdumistest. Toidustamise ja joogirežiimi organiseerimine. Individuaalsete meditsiinabivahendite olemasolu kontrollimine. Sanitaar-keemilise kaitse abinõude kontrollimine.

3. õppus — 1 tund.

Eesmärk: Tutvustada esmasabiandmise korraga rännakul.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Meditsiinabi organiseerimine rännakul ja lahingu eel. Haigustunute evakueerimiskord rännakuajal. Sanitaarinstruktori töö puhkepeatustel ja puhkusel.

Harjutused sanitaarsete ülesannete lahendamises mitmekesiste täiend-olukordade rakendamisega.

4. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sanitaarinstruktori kohustega roodu pealetungil.

Meetod: Praktiline harjutus maastikul.

Sisu: Laskurroodu tagala organiseerimine pealetungil. Sanitaarinstruktori töö laskurroodu sanitaarala tagamiseks pealetungil. Sanitaride jaotus rühmade vahel. Sanitaarjao ülema (sanitaarinstruktori) asukoht lahingus, tema sidepidamine sanitaridega. Sanitaarjao edasiliikumine pealetungiva roodu järel. Roodu varustamine sidumismaterjaliga lahinguajal.

5. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sanitaarinstruktori kohustega roodu asumisel kaitsele.

Sisu: Roodu tagala organiseerimine kaitsel. Sanitaarinstruktori töö roodu sanitaar-ala tagamiseks kaitsel. Osavõtt kaitserajooni luurest. Haavatute väljakandmise teede kindlaksmääramine. Varjualuste valmistamine haavatute paigutamiseks. Kaevikute kasutamine haavatute varjamiseks. Sanitaartranspordi asukoha valik.

6. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada haavatute otsimise organiseerimisega lahinguväljal ja nende varjamisega.

Meetod: Praktiline harjutus maastikul.

Sisu: Haavatute otsimine lahinguväljal kandurite lüliga, sanitaarjaoga, sanitar-kandurite rühmaga. Haavatute varjamine paikadesse, mis on ohutud teiskordsete tabamuste ja väliste mõjutuste (vihm, lumi, külm jne.) suhtes. „Haavatute pesad", nende registreerimine ja tähistamine. Haavatute juurde roomamine ja lähenemine. Lohistamine sinelil, telgiriideil, küljel.

7. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada haavatute väljakandmise reeglitega ja esmasabiandmisega lahinguväljal.

Meetod: Praktiline harjutus maastikul.

Sisu: Haavatu kandmine kanderaamirihma abil. Edasitoimetamine lootsik-lohistajal. Haavatute omaabi ja vastastikune abi lahingus. Sanitaride ja sanitaarinstruktorite poolt teostatav esmasabi. Esmassideme pealepanemine. Markeerimismärk riietusel kiirabi vajadusest. Evakueerimisteede tähistamine. Haava-

tute paigutamine kanderaamidele ja suusk-kanderaamide seadistele. Haavatute toimetamine meditsiinpunkti või sanitaartranspordiposti.

8. õppus — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada haavatute evakueerimise iseärasustega.

Meetod: Vestlus ja harjutused.

Sisu: Kergelt-haavatud võitlejate väljaviimine. Esmasabi liikumisel. Meditsiinilise esmasabi organiseerimise ja haavatute transporteerimise iseärasused talvel ja öösel.

Sanitaarinstruktori ettekanne roodu ülemale ja sanitaarsele ülemusele sanitaarseist kaotusist ja meditsiinvarustise täiendamise vajadusest. Sanitaarinstruktori aruandekaardi koostamine.

Teema 2. Sanitaarne järelevalve väeosa paiknemisel puhkusel — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada sanitaarsete nõuetega väeosa paiknemisel puhkusel.

Meetod: Vestlus.

Sisu: Sanitaarsed reeglid prahi, jätete ja mustuse kogumiseks ja kahjutuks tegemiseks välioludes. Välikäimlad. Veevarustamise jälgimine. Kaevikute, muldonnide, blindaažide, varjendite tervishoid. Lahinguvälja puhastamise sanitaar-järelevalve.

Teema 3. Transporteerimine — 3 tundi.

Eesmärk: Õpetada töötama kanderaamidega peale- ja mahalaadimistoiminguil.

Meetod: Vestlus ja harjutused.

Sisu: Tavaliste transportvahendite kohandamine haavatute evakueerimiseks. Haavatute pealelaadimine veovahendeile (autodele). Mahalaadimine. Sanitaarrongidesse peale- ja mahalaadimine. Harjutused kanderaamidega peale- ja mahalaadimistöödel.

Õpperaamat: С. Сперанская и Ю. Финклер. Учебник для санитарных дружинниц. Медгиз. изд. 1944.

Teema 4. Meditsiinpunkti kaitse organiseerimine — 6 tundi.

1. õppus — 1 tund ja 2. õppus — 2 tundi. Meditsiinpunkti ettevalmistus kaitseks.

Eesmärk: Tutvustada meditsiinpunkti kaitse iseärasustega.

Meetod: Ühepoolne õppus vastase tähistamisega.

Sisu: Meditsiinpunkti asukoha valik, vastavalt ringjulgestuse nõuetele ja punkti kaitsevõimalustele. Haavatute hajutamine, kergelt-haavatute kasutamine kaitseks. Jõudude ja abinõude arvutlus julgestuseks ja kaitseks. Tulepositsioonide seadistamine. Vaatlus, signaalid. ÕK, TVK (tangivastase kaitse) ja KVK (keemiavastase kaitse) abinõud.

3. õppus — 1 tund ja 4. õppus — 2 tundi. Teotsemine vastase jalaväe ja tankide kallaletungi tagasitõrjumisel.

Eesmärk: Tutvustada võitleja kohustega vastase kallaletungi tagasitõrjumisel, kasvatades visadust kaitsel.

Meetod: Ühepoolne õppus vastase tähistamisega.

Sisu: Meditsiinpunkti personaali teotsemine lennuväe rünnakul, miinipildujate ja suurtükiväe tulistamisel, ootamatu kallaletungil tiivalt ja tagant. Lahing meditsiinpunkti asukohta sissetunginud vastasega, lahing sissepiiramises.

Käsiraamatud: БУП, ч. 1, НСД — Винтовка. Методика тактической подготовки бойца.

III. PRAKTIKA HAIGETE JA HAAVATUTE TALITAMISES — 24 tundi.

Õpilased tegelevad kuue päeva vältel hommikustel tundidel (4 õppetundi päevas) raviasutises. Sellekohane õppeplaan koostatakse õpetaja poolt koos raviasutise ülemaga.

Praktika eesmärk — tutvustada õpilasi raviasutise režiimiga ja treenida neid haigete või haavatute talitamisvõtetes (vastavalt raviasutise profiilile).

Metoodilised juhendid. Õpilased jaotatakse gruppidesse ja määratakse meditsiinõdede juurde. Haigla praktika viiakse läbi arsti kontrolli all.

Õpilased peavad päevikuid, millesse nad märgivad, mida nad nägid, milliseid protseduure neile näidati ja milliseid nad ise tegid.

TOPOGRAAFIA — 10 tundi.

Eesmärk: Selgitada tüübilisi pinnavorme, maastiku mitmekesisust ja topograafilisi kaarte, tutvustada kaardi mõõtkavaga, kohalike esemete ja pinnavormide kujutamisega kaartidel, orienteerimisega maastikul ja liikumisega asimuudi järgi.

Teemade loetelu ja tundide arvutlus.

Järje nr.	Teemade nimetus	Tundide arv
1	Teatmed maastikust ja topograafilisest kaardist .	2
2	Kaardi mõõtkava, kauguste mõõtmine kaardil . .	1
3	Kohalike esemete ja pinnavormide kujutamine topograafilistel kaartidel	3
4	Orienteerumine maastikul, liikumine asimuudi järgi	4
	Kokku	10

Teema 1. Teatmed maastikust ja topograafilisest kaardist — 2 tundi.

1. õppus — Teatmed maastikust — 1 tund.

Eesmärk: Anda ettekujutus pinnavormidest.

Meetod: Näidis maastikul või mudelitel.

Sisu: Maastiku topograafilised elemendid. Pinnavormid ja kohalikud esemed. Tüüpilised pinnavormid: mägi, lohk, mäelatv, org, sadul, veelahe, veepais.

Maastiku mitmekesisused: mägine, künklik, lahtine, kinnine, murdmaa ja mittemurdmaa.

2. õppus — 1 tund. Teatmed topograafilisest kaardist.

Eesmärk: Anda ettekujutus topograafilise kaardi otstarbest ja sisust.

Meetod: Jutustus ja kaartide näidis.

Sisu: Topograafilise kaardi otstarve, selle geograafilisest kaardist eraldamise peamised tunnused (mõõtkava, pindala, üksikasjade kujutamine), kaardi raamjooned, nende suunad ja nimetused. Kaardi raamjoonte nurkade geograafilised koordinaadid. Suur-mõõtkavalised ja väike-mõõtkavalised kaardid.

Käsiraamatud: Бубнов, Кремп, Филимонов, Военная топография, изд. 1943 г. Полковник Шебалин, Военная топография, изд. 1942 г.

Teema 2. Kaardi mõõtkava; kauguste mõõtmine kaardi järgi — 1 tund.

Eesmärk: Osata määrata kaugusi kaardi järgi, osata valmistada joon-mõõtkava.

Sisu: Mõiste arv-mõõtkavast. Antud arv-mõõtkava järgi

joon-mõõtkava ehitamine. Kauguste määramine kahe punkti vahel mööda sirg- ja murdjoont.

Käsiraamatud: Бубнов, Кремп, Филимонов, Военная топография, изд. 1943 г. Полковник Шебалин, Военная топография, изд. 1942 г.

Teema 3. Kohalike esemete ja pinnavormide kujutamine topograafilistel kaartidel — 3 tundi.

Eesmärk: Õpetada kaardil lugema peamisi tingmärke.

Meetod: Praktiline töö klassis.

Sisu: Kontuur, mõõtkavalised ja selgitavad tingmärgid. Tingmärgid asulate, liiklusteede, metsade, soode, jõgede, sildade orientiiride ja taimkatte elementide kujutamiseks. Põhireeglid tingmärkide joonestamisel. Pinnavormide kujutamine horisontaalidega. Põhihorisontaalid, täiendavad ja abihorisontaalid.

Käsiraamatud: Бубнов, Кремп, Филимонов, Военная топография, изд. 1943 г. Полковник Шебалин, Военная топография, изд. 1942 г.

Teema 4. Orienteerumine maastikul, liikumine asimuudi järgi — 4 tundi.

1. õppus. Orienteerumine maastikul kompassi ja maastiku esemete järgi — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada orienteerumisega kompassi ja maastiku esemete järgi; osata leida suuna asimuut.

Meetod: Praktiline õppus maastikul.

Sisu: Orienteerumine kompassi abil, päikese, Põhjanaela järgi öösel, kella ja päikese ja mitmesuguste maastiku esemete järgi. Asimuut: tõeline ja magnetiline. Magnetilise kalduvuse parandus. Suuna asimuudi leidmine, liikumine antud suunas asimuudi järgi.

2. õppus. Orienteerumine maastikul kaardi abil — 2 tundi.

Eesmärk: Tutvustada kaardi orienteerimisega maastiku joone järgi, asukoha leidmisega kaardil lähimate maastiku esemete järgi.

Meetod: Praktiline töö maastikul.

Sisu: Kaardi orienteerimine kompassi ja maastiku joonte järgi. Oma asukoha määramine kaardil lähimate esemete järgi. Maastikul leiduvate kohalikkude esemete määramine kaardil. Liikumine teed mööda kaardi abil.

Ülesanne: Koostada skeem liikumiseks asimuudi järgi.

Käsiraamatud: Бубнов, Кремп, Филимонов, Военная топография, изд. 1943 г. Полковник Шебалин, Военная топография, изд. 1942 г.

VESTLUSED JA ETTEKANDED PUNAARMEEST JA TÄHTSAMAIST SÜNDMUSTEST MEIE KODUMAA SÕJALISEST MINEVIKUST — 6 tundi.

1. Saksa-fašistlike anastajate metsikused ja vägivald Nõukogude kodanikkude kallal.
2. Hoia riiklikku ja sõjasaladust.
3. Nõukogude naise osa tagala töös Suure Isamaasõja perioodil.
4. Nõukogude neiu Punaarmee ridades Suure Isamaasõja perioodil.
5. Kõrgem Ülemjuhataja Nõukogude Liidu generalissimus seltsimees Stalin — Punaarmee juht, võitluse ja võitude organisaator saksa-fašistlike anastajate vastu.
6. Punaarmee ja Nõukogude rahva suurvõit saksa imperialismi üle.

Lisa 1.

MEDITSIINILISEST KONTROLLIST JA I—X KLASSI ÕPILASTE JAOTAMISEST GRUPPIDESSE TERVISLIKU SEISUNDI JA KEHALISE ARENGU JÄRGI.

Meditsiinilise kontrolli teostamiskord ja õpilaste jaotamine gruppidesse tervisliku seisundi ja kehalise arengu järgi on määritletud Määrusega kehakultuuri ja spordi harrastajate tervise meditsiinilise kontrolli kohta, mis on kinnitatud NSV Liidu Tervishoiu Rahvakomissariaadi ja NSVL RKN-i juures asuva Üleliidulise Kehakultuuri- ja Spordikomitee poolt 30. juunil 1944 nr. 078/13/2.

I. Meditsiiniline kontroll.

1. Meditsiinilise kontrolli toimingute hulka kuulub:

a) sõjalise ja kehalise ettevalmistusega ning spordiga tegelevate õpilaste tervisliku seisundi meditsiiniline jälgimine;

b) sanitaar-tervishoiuline järelevalve kehalise ettevalmistuse ja spordi harjutus- ja võistluspaikade ning -tingimuste üle;

c) sportlike ürituste meditsiin-sanitaarne teenindamine;

d) sanitaarne selgitustöö õpilaste seas.

2. Õpilaste tervisliku seisundi meditsiiniline jälgimine on

kohustuslik ja teostatakse regulaarsete meditsiiniliste läbivaatuste näol.

Õpilaste meditsiinilise läbivaatuse ülesandeisse kuulub: tervisliku seisundi, kehalise arengu ja treneerituse kindlaksmääramine ja õpilaste jaotamine meditsiinilistesse gruppidesse.

3. Meditsiiniliste läbivaatuste teostamiseks on maksev alljärgnev kord:

a) õpilaste meditsiinilist järelevaatust toimetatakse igal aastal. Haridus-ministeerumi ja Teedeministeeriumi koolide I-s, IV-s, VII-s ja X-s klassis, samuti ka tehnikumide esimesel ja viimasel kursusel teostatakse meditsiiniline järelevaatus esijärjekorras — õppeaasta algul;

b) õpilaste meditsiinilist järelevaatust teostab vastava õppeasutise arst, tema puudumisel aga — kohaliku tervishoiuosakonna poolt määratud arst; maal on lubatud õpilaste järelevaatust toimetada velskril;

c) õpilased, kelle juures esimesel läbivaatusel ilmnesid kõrvalekaldumised tervislikus seisundis, käivad korduvalt läbivaatusel ja mitte harvemini kui kaks korda aastas;

d) õpilased, kes käivad regulaarseil meditsiinilistel läbivaatustel, vabastatakse täiendavaist meditsiinilistest läbivaatustest osavõtu puhul massispordi üritustest (erandiks on üksikud õpilased, kes pärast järelevaatust olid pikemat aega haiged).

4. Õpilaste meditsiiniline läbivaatus seisneb anamnestiliste andmete selgitamises (küsitlemine tervisest, läbipõetud haigustest, tegelemisest kehaliste harjutuste ja spordiga jne.), välises järelevaatuses, lihtsamais antropomeetrilistes mõõtmistes (kasv, kehakaal, rindkere ümbermõõt rahulikus asendis, sisse- ja väljahingamisel, spiromeetria) ja kliinilises uurimises (kopsude ja südame perkuteerimine ning auskulteerimine jms.).

Vajadusel teostatakse südame ja vereringe-süsteemi funktsionaalse tegevuse uurimist.

II. Õpilaste jaotamine gruppidesse tervisliku seisundi ja kehalise arengu järgi.

5. Praktilistele sõjalistele õppustele, kehalisele kasvatusele ja treenimisele diferentseeritult lähenemise eesmärgiga jaotatakse kõik õpilased, kes käivad meditsiinilisel läbivaatusel, kolme meditsiinilisse gruppi, vastavalt nende tervislikule seisundile, kehalisele arengule ja kehalisele ettevalmistumusele;

Grupp	Grupi iseloomustus	Lubatud õppuste liigid
Põhigrupp (keskmine seis kehalises ettevalmistumuses).	Praktiliselt terved, kuid ka sellased, kellel leiduvad vähesed kõrvalekaldumised tervislikus seisundis, peamiselt funktsionaalset laadi.	1. Sõjaline ja kehaline ettevalmistus õppeasutiste (Haridusministeeriumi ja Teedeministeeriumi koolide, tehnikumide) õppekavade kohaselt täies ulatuses. 2. VTK normide kompleksi sooritamine (OVTK aste, VTK 1. aste ja arsti eriloal VTK 2. aste) vastavalt õpilaste vanusele.
Tugev-grupp (kõrgendatud seis kehalises ettevalmistumuses).	Täitsa terved, kehaliselt hästi arenenud, kuid ka esimese grupi tunnusiga õpilased, kes on hästi treenitud (ette valmistatud) suurema kehalise koormatuse jaoks.	Seesama, mis on ette nähtud põhigrupis (p. p. 1 ja 2). Õppused ja võistlused spordi igal alal, piiritlemisega vastavalt õpilaste vanusele.
Nõrk-grupp (madal seis kehalises ettevalmistumuses).	a) Kellel leiduvad tunduvad kõrvalekaldumised kehalises arengus, kehaehituses ja tervislikus seisundis, ajutise iseloomuga, mis ei takista harilikku (õppe-) tööd, kuid on kontraindit-seeritud intensiivsemal kehalisel koormatusel. b) Kellel on tunduv kehakaalu langus, ilmne kehvveresus (hemoglobiini alla 50 %); luustiku ja lihastiku defektid või haigused, mis piiravad liikumist, samuti ka lülisamba kõverdused; orgaanilised haigused funktsionaalse puudulikkuse püsivate nähtudega.	a) Õppused üldgruppides põhikava kohaselt, kuid kitsendustega, või erigruppides — erikava kohaselt. Osavõtt soprtlikest üritustest (välja arvatud võistlused arsti eriloal). b) Ravivõimlemise liiki õppused (ainult erigruppides või individuaalselt).

6. Arst, kes teostab meditsiinilist läbivaatust, kirjutab ülevaatuse kaardile (haiguseloosse) oma otsuse selle kohta, kas õpilane võib tegelda ühe või teise sõjalise ja kehalise ettevalmistuse ning spordi alaga ja osa võtta võistlusist, ühtlasi ta teeb nimekirjas eraldi iga õpilase kohta vastavad märkmed.

Märkus: Mingisuguseid tõendeid tervisliku seisundi kohta õpilastele kätte ei anta.

7. Õppeasutise direktor vastutab, et õpilaste meditsiiniline järelevaatus teostatakse õigeaegselt ja et oleks tagatud regulaarne meditsiiniline järelevalve.

LISA 2.

Õpilaste kehalise ettevalmistuse edukuse arvestus ja hindamine.

1. Õigesti korraldatud ja süstemaatiliselt teostatud edukuse arvestus aitab sõjalise ala juhatajal ja õpetajail määratleda, kuivõrd on õpilased omandanud õppekava ainestiku, tõstab õpetuse taset ja virgutab õpilasi harrastama kehalise ettevalmistuse harjutusi.

2. Õpilaste kehalise ettevalmistuse edukus tehakse kindlaks igapäise (jooksva) arvestuse ja perioodiliste katsete teel.

3. Igapäevast (jooksvat) arvestust teostatakse järgmiselt:

a) sõjalise ala juhataja (õpetaja) jälgides õpilasi õppetundides hindab numbripanekuga üksikuid õpilasi harjutuste (mängude) täitmisel;

b) sõjalise ala juhataja (õpetaja) hindab edukust, lastes õpilasi täita ettemääratud harjutusi, mis on läbi võetud käesolevas veerandis, kuid see ei tohi segada kogu klassi normaalset õppetööd.

4. Perioodilised katsed õpilastele teostatakse kontrollharjutuste näol:

Kontrollharjutused (lisa 3) plaanistatakse kogu õppeaastale veerandite kaupa (mitte üle 2—3 harjutuse veerandis). Katseaeg ja kontrollharjutuste iseloom teatatakse õpilastele varakult, et nad võiksid neile valmistuda mitte ainult tundides, vaid ka klassivälise töö korras (või kodus).

Mõnede harjutuste valik kontrollharjutusteks ei tohi kahjustada õppekava ainestiku omandamist.

5. Õpilaste ettevalmistuse parendamiseks, eeskätt mahajäävate õpilaste edukuse tõstmiseks, võib anda ülesandeid vabal

ajal. Need ülesanded hõlmavad harjutusi, mis täidetakse kodus või klassivälises töös kehalise ettevalmistuse alal. Ülesande täitmist kontrollitakse sõjalise ala juhataja (õpetaja) tundides jooksva arvestuse korras.

6. Õpilaste ettevalmistuse edukust tuleb arvestada harjutuste täitmise väärtuse (tehnika) ja praktiliste saavutuste järgi (kontrollharjutustel):

Nende õpilaste hindamisel, kes tervisliku seisundi järgi on arvatud III gruppi, tuleb arvestada ainult harjutuste täitmise väärtust (tehnikat).

7. Harjutuste täitmise väärtuse hindamisel tuleb juhenduda järgmisega:

hinne „5" — harjutused on tehniliselt täidetud õigesti (antud viisil), kindlalt, vastavas rütmis ja tempos kergelt ja täpselt; õpilane valdab liigutuse vormi ja koordinatsiooni;

hinne „4" — harjutused on täidetud õigesti, kuid mitte küllalt kindlalt, kergelt ja ladusalt;

hinne „3" — harjutused on täidetud põhiliselt õigesti, kuid pingutatult või loiult, tehnikas esinevad väikesed vead;

hinne „2" — harjutused jäid täitmata või täideti valesti (tehti tunduvaid vigu harjutuste tehnikas või harjutuste täitmisviisides);

hinne „1" — täieline oskamatus harjutuste täitmisel (ei tunne õpitud võtteid ega tehnikat) — kaaluva põhjuseta.

Normistiku nõuete mittetäitmisel õpilane saab mitterahuldava hinde.

8. Veerandi hinne pannakse välja igapäevase (jooksva) aruandluse ja kontrollharjutuste täitmise tulemuste andmetel, kusjuures võetakse arvesse, kuidas õpilane omas läbivõetud õppeainestiku tervikus.

9. Kehalise ettevalmistuse edukuse hindamisel sõjalise ala juhataja (õpetaja) peab arvestama õpilaste individuaalseid erinevusi: üldist kehalist arengut, tervislikku seisundit ja kuuluvust ühte või teise meditsiinilisse rühma jms.

Nr.	Harjutuste liigid	VIII klass	Hinne			IX klass
			3	4	5	
1.	Jooks ja takistuste ületamine	100 m 500 m	17 sek. 2 min. 20 sek.	16,6 sek. 2 min. 15 sek.	16 sek. 2 min. 10 sek.	100 m 500 m Takistusriba ületamine VTK I astme kompleksi tingimuste kohaselt
2.	Hüpped	Kaugushüpe hooga	2 m 90 sm	3 m 10 sm	3 m 20 sm	Kõrgushüpe hooga
3.	Heited	500 g raske granaadi vise kaugusse	16 m	18 m	20 m	500-g granaadi vise märki — kaevik 2×8 m 14 m kauguselt (3 viset)
4.	Ronimine ja toengud	Toenglamangus kätekõverdamine (käed pingil, varbad põrandal)	3 korda	5 korda	6 korda	Ronimine köiel (latil) jalgade abiga
5.	Tasakaal	Poomil liikumine 4—6 m 1 m kõrgusel (allahüpe käetoengus)	Kõnd poomil küljeti	Sama, keskel pööre 180° ja jätkata liikumist	Sama, keskel pööre 360° ja jätkata liikumist	—
6.	Suusatamine	Keskmisel murdmaastikul 2 km	20 min.	18 min.	16 min.	Sama 3 km

ontrollharjutuste normistik.

Hinne			X klass	Hinne		
3	4	5		3	4	5
6,6 sek.	16,2 sek.	15,8 sek.	100 m	16,2 sek.	15,8 sek.	15,4 sek.
2 min. 10 sek.	2 min. 0,5 sek.	2 min.	500 m	2 min. 0,5 sek.	2 min.	1 min. 55 sek.
1 min. 30 sek.	1 min. 25 sek.	1 min. 20 sek.	Takistusriba läbimine VTK I astme kompleksi alusel, tingimuste järgi	1 min. 25 sek.	1 min. 20 sek.	1 min. 15 sek.
95 sm	1 m	1 m 05 sm	Hooga kõrgushüpe	1 m	1 m 05 sm	1 m 10 sm
			Hooga kaugushüpe	3 m 30 sm	3 m 40 sm	3 m 50 sm
tabamus	2 tabamust	3 tabamust	Granaadivise (700 g) kaugusse	18 m	20 m	22 m
3 m	3,5 m	4 m	—	—	—	—
—	—	—	Liikumine poomil 1 m 40 sm kõrgusel 3 kg raske topispalliga	Liikumine poomil, keskel pööre 180° ja jätkata liikumist	Liikumine poomil, keskel pööre 360° ja jätkata liikumist	Sama, mis hindele 4, kuid palli üleviskega ja püüdmisega (2 korda)
min.	24 min.	22 min.	Sama 3 km	24 min.	22 min.	20 min.

Õpperelvade, sõjalis- ja spordivarustise tabel.

LIIDUVABARIIKIDE HARIDUSE RAHVAKOMISSARIAATIDE JA TEEDE RAHVAKOMISSARIAADI NAISKOOLIDELE JA TEHNIKUMIDELE.

Järje nr.	Esemete nimetus	Koolid: Omades kuni 10 kl.	Koolid: Omades kuni 20 kl.	Koolid: Omades kuni 30 kl. ja rohkem	Märkusi
	NSV Liidu Rahvakomissariaadi arvel.				
1.	1891/30. a. mudeli, 7,62 mm õppe-vintpüssid, täägiga ja juurdekuuluvate abinõudega	4	8	8	Kooli peale
2.	Läbilõike-vintpüssid 7,62 mm	2	2	2	„
3.	Õppegranaadid „RGD-33“ . .	4	4	6	„
4.	„ „RG-42“ . .	4	4	6	„
5.	„ „F-1“ . . .	4	4	6	„
6.	Kommutaator „PK-10“ kompl.	1	1	1	Koolile, kus ette valmistatakse telefoniste.
7.	Numbrikast 12-e kahejuhtmelise liini jaoks, kompl. . .	1	1	1	„
8.	Fooniline välikommutaator „KOF-33“	2	2	2	„
9.	Foonilised välitelefoniaparaadid „UNA-F-31“ kompl. .	2	2	2	„
10.	Sama „UNA-F-42“ kompl. .	1	1	1	„
11.	Induktorilised välitelefoniaparaadid „UNA-I-31“ kompl.	1	1	1	„
12.	Sama „UNA-I-42“ kompl. .	1	1	1	„
13.	Telefoni kaabel ühejuhtmeline „PTF-7“ . . . . km	2	2	2	„
14.	Kaablipoolid „TK-2“ . . .	2	2	2	„
15.	Kanderihmad rullidele „TK-2“ . . . . . tk.	2	2	2	Koolidele telefon. ettevalmist.
16.	Liini telefonipaunad tööriistadega ja abinõudega komplekt nr. 257 . „	2	2	2	„
17.	Hargid kaablitõstmiseks „	5	5	5	„
18.	Elemendid „3-V“ . . . . „	48	48	48	„
19.	Telegraafi kaabel, „PTG-19“ km.	0,5	0,5	0,5	Koolidele telegraf. ettevalm.
20.	Telegraafi kaabli rullid . tk.	1	1	1	„
21.	Hargid kaablitõstmiseks . „	3	3	3	„

Järje nr.	Esemete nimetus	Koolid			Märkusi
		Omades kuni 10 kl.	Omades kuni 20 kl.	Omades kuni 30 kl. ja rohkem	
22.	Liini telegraafipaunad tööriistadega ja abinõudega, komplekt 285 tk.	2	2	2	Koolidele telegraf. ettevalmistamiseks
23.	Patareid „BAS-60“ . . . „	5	5	5	
24.	Kaabel, telefoni, ühesooneline „PTF-7“ . . . km	1	1	1	„
25.	Rullid telefoni kaablile „TK-2“ . . . . . tk.	1	1	1	„
26.	Kanderihmad rullidele . „	1	1	1	„
27.	Õpperaadiojaamad „RBS“ kompl.	2	2	2	Koolidele raadiotelegr. ettevalmistamiseks
28.	Akumulaatorid „2-NKN-10“ tk.	2	2	2	„
29.	Patareid „BAS-60“ . . . „	8	8	8	„
30.	Volt-milliampermeeter . „	1	1	1	„
31.	Instruktsioon raadiojaamadele . . . . . „	2	2	2	„
32.	Formularid raadiojaamadele . . . . . „	2	2	2	„
	Rahvakomissariaatide ja valitsuste arvel.				
33.	Püssid, õppe- — puidust tk.	60	80	100	Koolile
34.	Väikekaliibrilised vintpüssid . . . . . „	8	8	10	„
35.	Sihtpukid . . . . . „	4	4	6	„
36.	Padrunid, läbilõike- . . „	2	2	3	„
37.	Õppepadrunid, pidemetes „	4	8	8	„
38.	Näitekirbud . . . . . „	4	4	6	„
39.	Diafragmad . . . . . „	4	4	6	„
40.	Vintpüssi ortoskoobid . . „	2	2	3	„
41.	Näitajad mitmesugused . „	4	6	8	„
42.	Laskerelvade plakatid kompl.	3	3	3	„
43.	Labidad, väikesed . . . tk.	10	15	15	„
44.	„ suured . . . . „	2	4	6	„
45.	Kirkad — kõblad . . . „	2	2	2	„
46.	Kirved, sõjaväe, väikesed „	2	3	4	„
47.	Kirved, suured . . . . „	2	2	2	„
48.	Saed, põik . . . . . „	1	1	1	„
49.	Gaasitorbikud „BN“ . . „	30	60	60	„
50.	Gaasitorbikud, läbilõike- „	1	2	3	„
51.	Õppekomplektid „SMA“ kompl.	1	2	2	„

Järje nr.	Esemete nimetus	Koolid			Märkusi
		Omades kuni 10 kl.	Omades kuni 20 kl.	Omades kuni 30 kl. ja rohkem	
52.	Kaitse mantlid, sukad, kombinesonid . . . kompl.	3	3	3	Koolile
53.	Gaasivarjendite mudelid tk.	1	1	1	„
54.	Pommivarjendite mudelid „	1	1	1	„
55.	Mägede mudelid . . . . „	1	2	2	„
56.	Kompassid . . . . . „	40	60	80	„
57.	Visiirjoonlaud, transportiir . . . . . kompl.	40	60	80	„
58.	Sirklid . . . . . tk.	40	60	80	„
59.	Sõjaväe topograafia plakatid . . . . . kompl.	3	4	4	„
60.	Tabelid, leppemärkide . „	3	4	4	„
61.	Õppeplakatid, erimõõtkavaga kaardid . . . tk.	40	80	80	„
62.	Aparaadid „Morse“, kompl.	2	2	2	Koolidele, kus ette valmist. telegrafiste
63.	Akumulaatorid 17 NKN-42 tk.	4	4	4	„
64.	Volt-milliampermeeter . „	1	1	1	„
65.	„Morse“ võtmed . . . . tk.	50	50	50	Koolidele, kus ette valmist. radiste ja telegrafiste
66.	Generaatorid vastuvõtmiseks võtmega kuulmise järgi . . . . . „	2	2	2	„
67.	Peatelefonid . . . . . „	50	50	50	„
68.	Kella juhe . . . . . m	2000	2000	2000	„
69.	Plakatid side alal:				
	a) Välitelefoniaparaat UNA-F-31 (UNA-F-42). Üldkuju ja detailid, voolutee skeem (kompl.) . . .	2	2	2	Koolidele, kus ette valmistatakse telefoniste
	b) Välitelefoniaparaat UNA-I-31 (UNA-I-42). Üldkuju ja detailid, voolutee skeem (kompl.) . .	2	2	2	„
	c) Telefoniliini ehitamine maastikul (kompl.) . . .	2	2	2	„
	d) Aparaat „Morse“. Üldkuju ja detailid; aparaadi skeem (kompl.)	2	2	2	Koolidele, kus ette valmist. telegrafiste

Järje nr.	Esemete nimetus	Koolid: Omades kuni 10 kl.	Koolid: Omades kuni 20 kl.	Koolid: Omades kuni 30 kl. ja rohkem	Märkusi
	e) „Raadiojaam RBS". Üldkuju ja detailid; skeem (kompl.)	2	2	2	Koolidele, kus ette valmist. radiste
	f) Toitevooluallikad (kompl.)	2	2	2	Koolidele, kus ette valmist. telegrafiste, telefoniste, radiste
70.	Sanitari paun	1	2	2	
71.	Sanitaar-kanderaamid . . tk.	3	3	3	
72.	Kanderaami rihmad	6	6	6	
73.	Lahaste komplektid (vineerist, traadist)	2	3	4	Kooli sanitaarseks ettevalmistuseks
74.	Veresulgur . . . . , . tk.	3	6	8	
75.	Sidemed, mitmesugused kompl.	50	80	100	
76.	Individuaalne sidumispakike	10	20	40	
77.	„ keemiline pakike	5	10	15	
78.	Esmasabi tabelite kompl.	2	2	2	
79.	SMA kannatanutele esmasabi andmise tabelite kompl.	2	2	2	
80.	Tabelid hügieeni alal tk.	2	2	2	
81.	San-instruktori paun . . „	1	1	2	
82.	Arsti kitlid? . . . . . „	10	20	30	
83.	Suusad (neist laste omasid 50%)	100	120	140	Kooli peale
84.	Suusakepid	120	140	160	„
85.	Suusasidemed (pehmed) . .	120	140	160	„
86.	„ (kõvad) . . .	20	30	40	„
87.	Suusamääre (purkides) hooajaks	100	120	140	„
88.	Pingid	4	4	4	„
89.	Varbsein 7—8 vahega . . .	1	1	1	„
90.	Palk pukkidel	1	2	2	„
91.	Kahekordne liikuv poom . .	1	1	1	„
92	Rippköied ronimiseks . . .	2	2	2	„
93.	Teibad	2	2	2	„
94.	Kaldredel	1	1	1	„
95.	Võimlemiskast (lahtivõetav) .	1	1	1	„
96.	Võimlemismatid	4	6	6	
97	Hüppepostid	1	2	2	„
98.	Hüppenöörid (latid)	3	3	3	„
99.	Hoolauad (võimlemise) . . .	2	2	2	„
100.	Hüpitsad (2—2,5 m)	40	40	40	„
101.	Hoonöörid (5—6 m)	6	6	6	„
102.	Topispallid (raskusega 1, 2, 3, 5 kg)	16	20	20	„

8*

Järje nr.	Esemete nimetus	Koolid			Märkusi
		Omades kuni 10 kl.	Omades kuni 20 kl.	Omades kuni 30 kl. ja rohkem	
103.	Väikesed pallid	40	40	40	Kooli peale
104.	Võrkpallid	2	4	6	„
105.	Korvpallid	2	4	6	„
106.	Võimlemiskepid	40	40	40	„
107.	Kurnimängu vahendid (kergemad) kompl.	2	2	2	„
108.	Rõngad viskamiseks ja pealeviskamiseks kompl. . . .	10	10	10	„
109.	Rõngad	10	10	10	„
110.	Lipukesed	80	80	80	„
111.	Kilbid-kujud märkiviseteks (mitmesuguses suuruses) . .	4	4	4	„
112.	Mööduliindid	1	1	2	„
113.	Viled	2	2	3	„
114.	Trummid	1	1	1	„
115.	Pallipumbad	1	2	2	„
116.	Käesidemed (kahte värvi) . .	40	40	40	„
117.	Oppegranaadid, raskus 250 g	40	40	40	„
	„ „ 500 g	40	40	40	„
118.	Padrunikastid, tükki	1	2	2	„
119.	Kangid	1	1	1	„
120.	Rööbaspuud	1	1	1	„
121.	Hobune sangadega	1	1	1	„
122.	Kiits	1	1	1	„
123.	Rõngad (paari)	1	1	1	„
124.	Kurikad (paari)	20	20	20	„
125.	Võrkpallimängu võrgud . .	2	2	3	„
126.	Korvpalli lauad korvidega . .	2	2	2	„
127.	Heitepallid (heitmiseks) . . .	6	6	6	„
128.	Kuulid (kergemad)	4	4	4	„
129.	Odad (kergemad)	6	10	10	„
130.	Kettad (kergemad)	3	4	4	„
131.	Stopperid	1	1	2	„
132.	Ruuporid	1	1	1	„

Spordiväljak.

Väljakul peab olema:

1. Võimlemise riistastik (1—2 vahega), selles peab olema: 5—6 m kõrgune kaldredel — 1, püstredel — 1, ripPköisi — 2, teibaid — 2, kang — 1, rõngad — 1 paar.

2. Väljak kehalisteks harjutusteks ja mängudeks, tema peal olgu: rõhtpalk, hüppeauk, täidetud liivaga või saagmetega, nõlvak ülesjooksuks ja sügavushüpeteks, hõre rõhttara kolmest rööplatist, vaba väljak jooksuks, hüpeteks, heideteks, liikumismängudeks, võrk- ning korvpalliväljakud, takistusala.

SISUSTIK.

I. Üldised juhised.

II. Metoodilised juhised ettevalmistuse liikide järgi.

III. Kavad.

VIII klass (tehnikumi I kursus).

IX klass (tehnikumi II kursus).

X klass (tehnikumi III kursus).

LISAD:

Vastutav toimetaja O. Sepp. Ladumisele antud 6. X 1945. Trükkimisele antud 3. IV 1946.
Paber 56 x 79 1/16. Trükiarv 2,700 eks. Trükipoognaid 7,5. Trükitähti trükipoognas 42656.
Arvestuspoognaid 7,8. MB-02633. Tellimise nr. 3019. Trükikoda „Kommunist", Tallinn,
Pikk tn. 2

На эстонском языке
Программы военной и физической подготовки учащихся —
девушек VIII—X классов школ

Rbl. 7.—